

Ålands självstyrelse i utveckling

Självstyrelselagsarbetsgruppens 2018
riktlinjeförslag

Ahvenanmaan itsehallinnon kehittäminen

Itsehallintolakityöryhmän 2018
linjausehdotukset

Betänkanden och utlåtanden 14/2018
Mietintöjä ja lausuntoja 14/2018

Ålands självstyrelse i utveckling
Självstyrelselagsarbetsgruppens 2018 riktlinjeförslag

Ahvenanmaan itsehallinnon kehittäminen
Itsehallintolakityöryhmän 2018 linjausehdotukset

Justitieministeriet, Helsingfors 2018
Oikeusministeriö, Helsinki 2018

Justitieministeriet
Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-690-1
Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, julkaisutuotanto

Helsingfors 2018
Helsinki 2018

Presentationblad

Utgivare	Justitieministeriet		13.4.2018
Författare	Janina Groop-Bondestam, lagstiftningsråd, justitieministeriet Filip Kjellberg, konsultativ tjänsteman, finansministeriet (om Ålands ekonomi)		
Publikationens titel	Ålands självstyrelse i utveckling – Självstyrelselagsarbetsgruppens 2018 riktlinjeförslag Ahvenanmaan itsehallinnon kehittäminen – Itsehallintolakityöryhmän 2018 linjausehdotukset		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 14/2018		
Diarie- /projektnummer	JM 60/08/13 JM016:00/2013	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-690-1	ISSN PDF	1798-7105
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-690-1		
Sidantal	158	Språk	svenska och finska
Nyckelord	Ålands självstyrelselag, självstyrelse, statsförfattning		
Referat Justitieministeriet tillsatte den 14 december 2017 en arbetsgrupp på hög nivå för den fortsatta beredningen av Ålands självstyrelselag. Enligt beslutet om tillsättande skulle arbetsgruppen i sitt arbete utgå från det lagförslag som ingick i den parlamentariska Ålandskommitténs 2013 slutbetänkande om Ålands självstyrelse i utveckling (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 33/2017) och de remissvar som getts justitieministeriet med anledning av kommittébetänkandet. Självstyrelselagsarbetsgruppens uppdrag var att utifrån remissvaren över kommittébetänkandet och de diskussioner som förts före arbetsgruppen tillsattes, ringa in de teman och sakfrågor som förutsätter fortsatt beredning och politiska diskussioner samt före slutet av mars 2018 lägga fram förslag om de frågor som förutsätter politiska riktlinjer. I rapporten ingår självstyrelselagsarbetsgruppens förslag till riktlinjer för behandlingen på politisk nivå av frågor i anslutning till den fortsatta beredningen av Ålands självstyrelselag.			
Förläggare	Justitieministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	13.4.2018	
Tekijät	Janina Groop-Bondestam, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö Filip Kjellberg, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö (Ahvenanmaan taloudesta)		
Julkaisun nimi	Ahvenanmaan itsehallinnon kehittäminen – Itsehallintolakityöryhmän 2018 linjausehdotukset Ålands självstyrelse i utveckling – Självstyrelselagsarbetsgruppens 2018 riktlinjeförslag		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 14/2018		
Diaari/hankenumero	OM 60/08/13 OM016:00/2013	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-690-1	ISSN PDF	1798-7105
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-690-1		
Sivumäärä	158	Kieli	ruotsi ja suomi
Asiasanat	Ahvenanmaan itsehallinto, itsehallinto, valtiosääntö		
Tiivistelmä Oikeusministeriö asetti 14. joulukuuta 2017 korkean tason työryhmän Ahvenanmaan itsehallintolain jatkovalmistelua varten. Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän työn lähtökohtana tuli olla lakiesitys, joka sisältyi parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean 2013 loppumietintöön Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämisestä (Oikeusministeriön mietinnöt ja lausunnot 33/2017) sekä komiteamietinnön johdosta oikeusministeriölle annetut lausunnot. Itsehallintolakityöryhmän tehtävänä oli komiteamietinnöstä saadun lausuntopalautteen ja ennen työryhmän asettamista käytyjen keskustelujen pohjalta paikantaa ne teemat ja asiakysymykset, jotka edellyttävät jatkovalmistelua ja poliittisia keskusteluja sekä ennen maaliskuun 2018 loppua ehdottaa esityksiä niistä kysymyksistä, jotka edellyttävät poliittisia linjauksia. Raporttiin sisältyvät itsehallintolakityöryhmän ehdotukset poliittisen käsittelyn linjauksiksi Ahvenanmaan itsehallintolain jatkovalmisteluun liittyen.			
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll – Sisällys

TILL JUSTITIEMINISTERIET – OIKEUSMINISTERIÖLLE	10
1 Bakgrund	13
2 Arbetsgruppens förslag	15
2.1 Frågeställningar som avgörs med avvikelse från Ålandskommitténs slutbetänkande	15
2.1.1 Fördelningen av lagstiftningsbehörighet mellan riksdagen och lagtinget (5 kap. i lagförslaget).....	15
2.1.2 Ålands ekonomi (9 kap. i lagförslaget)	18
2.1.3 Övriga frågor	20
2.2 Frågeställningar som inte behandlades av Ålandskommittén, men vilka arbetsgruppen behandlat och beslutat lägga fram förslag om	25
2.2.1 Tidsfrist i vissa fall för Delegationen för Ålandsärenden (55 §, 76 §, 77 §)	25
2.2.2 Särbestämmelser inom statens förvaltningsbehörighet (48 § punkt 2)	25
2.2.3 Ansvar för Ålands förhandlingar om internationella förpliktelser (72 §)	25
2.2.4 Språkbestämmelser	26
2.3 Enligt arbetsgruppen kvarstående öppna frågor för politiska diskussioner på regeringsnivå	28
2.3.1 Behörighetsfördelningen mellan riksdagen och Ålands lagting	28
2.3.2 Ålands ekonomi (9 kap. i lagförslaget)	34
2.3.3 Beslutsfattande eller avgörande av oenighet i fall där en EU-medlemsstat endast kan vidta en åtgärd i ett förvaltningsärende (76 § 3 mom. och 77 §)	36
2.4 Frågeställningar som arbetsgruppen föreslår att förblir enligt Ålandskommitténs slutbetänkande.....	38
2.4.1 Lagstiftningskontrollen av lagtingslagar (33 §)	38
2.4.2 Lösning av behörighetstvister (55 §)	39
2.4.3 Allmänt bindande kollektivavtal (95 §).....	39
2.5 Särskilda överväganden	41

2.5.1	Kyrkliga angelägenheter på Åland	41
2.5.2	Försvarsmaktens handräckning på Åland	41
2.5.3	Ålands specialsakkunniga vid Finlands EU-representation i Bryssel	41
2.5.4	Lagtingets samtycke till ändringar av grundlagen	41
2.5.5	Behörighetsfördelningen på området för jordbruket och fisket	42
	Lagförslag	43
	Parallelltext	55
	AHVENANMAAN ITSEHALLINNON KEHITTÄMINEN	
	ITSEHALLINTOLAKITYÖRYHMÄN 2018 LINJausehdotukset	82
1	Tausta	83
2	Työryhmän esitykset	85
2.1	Kysymyksenasettelut, jotka ratkaistaan poiketen Ahvenanmaa-komitean loppumietinnöstä	85
2.1.1	Lainsäädäntövallan jako eduskunnan ja maakuntapäivien kesken (lakiesityksen 5 luku)	85
2.1.2	Ahvenanmaan talous (lakiehdotuksen 9 luku)	88
2.1.3	Muut kysymykset	90
2.2	Kysymyksenasettelut, joita Ahvenanmaa-komitea ei käsitellyt, mutta joista työryhmä käsiteltään on päättänyt tehdä esitykset	95
2.2.1	Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan määräajat tietyissä tapauksissa (55 §, 76 §, 77 §)	95
2.2.2	Valtion hallintotoimivaltaa koskevat erityissäännökset (48 §:n 2 kohta)	95
2.2.3	Vastuu Ahvenanmaan neuvottelemista kansainvälisistä velvoitteista (72 §)	95
2.2.4	Kielisäännökset	96
2.3	Avoinna olevat kysymykset, jotka työryhmän näkemyksen mukaan tulee käsitellä hallitustason poliittisissa neuvotteluissa	98
2.3.1	Toimivallan jako eduskunnan ja Ahvenanmaan maakuntapäivien välillä	98
2.3.2	Ahvenanmaan talous (lakiehdotuksen 9 luku)	104
2.3.3	Päätöksenteko tai erimielisyyden ratkaisu i tapauksessa, jossa EU:n jäsenvaltio hallintoasiassa voi ryhtyä ainoastaan yhteen toimenpiteeseen (76 §:n 3 momentti ja 77 §)	106
2.4	Kysymyksenasettelut, jotka työryhmä esittää, että pysyvät Ahvenanmaa-komitean loppumietinnön mukaisina	108
2.4.1	Maakuntapäivälakien lainsäädäntövalvonta (33 §)	108

2.4.2	Toimivaltariitojen ratkaisu (55 §)	109
2.4.3	Yleissitovat työehtosopimukset (95 §).....	109
2.5	Erityiskysymykset.....	111
2.5.1	Ahvenanmaan kirkollisasiat.....	111
2.5.2	Puolustusvoimien virka-apu Ahvenanmaalla.....	111
2.5.3	Ahvenanmaan erityisasiantuntija Suomen EU-edustustossa Brysselissä	111
2.5.4	Maakuntapäivien suostumus perustuslain muutoksiin	111
2.5.5	Toimivallanjako Ahvenanmaalla maatalouden ja kalastuksen aloilla	112
Lakiehdotukset		113
Rinnakkaistekstit		126

Till justitieministeriet Oikeusministeriölle

Justitieministeriet tillsatte den 14 december 2017 en arbetsgrupp på hög nivå för att fortsätta beredningen av reformen av Ålands självstyrelselag. Enligt beslutet om tillsättande ska arbetsgruppen i sitt arbete utgå från det lagförslag som ingick i den parlamentariska Ålandskommitténs 2013 slutbetänkande om Ålands självstyrelse i utveckling (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 33/2017) och de remissvar som getts med anledning av det.

Arbetsgruppens uppdrag har varit att utifrån remissvaren över kommittébetänkandet och de diskussioner som redan förts, ringa in de teman och sakfrågor som förutsätter fortsatt beredning och politiska diskussioner samt lägga fram förslag om de frågor som förutsätter politiska riktlinjer före slutet av mars 2018.

Till arbetsgruppens ordförande utsågs justitierådet Niilo Jääskinen och till medlemmar förvaltnings- och utvecklingschef Dan E. Eriksson, lagtingsdirektör Susanne Eriksson, kanslichef (från den 1 januari 2018 understatssekreterare) Päivi Nerg och vicehäradshövding Kimmo Sasi.

Till sakkunniga utsågs lagstiftningsrådet Janina Groop-Bondestam (justitieministeriet), rättslig rådgivare Minna Hulkkonen (Republikens presidents kansli), lagstiftningsrådet Heidi Kaila (statsrådets kansli), lagberedningschef Lars Karlsson (Ålands landskapsregering), rättschef Päivi Kaukoranta (utrikesministeriet), finanschef Conny Nyholm (Ålands landskapsregering), rättschef Michaela Slotte (Ålands landskapsregering), specialutredare/jurist Niclas Slotte (Ålands landskapsregering) och budgetrådet Petri Syrjänen (finansministeriet).

Till arbetsgruppens sekreterare utsågs lagberedare/autonomilagsutvecklare Marine Holm-Johansson (Ålands landskapsregering, protokollet), konsultativ tjänsteman Filip Kjellberg (finansministeriet, ansvar för ekonomifrågorna), konsultativ tjänsteman Maiju Tuominen (justitieministeriet) och justitiesekreterare Jenny Rebold (högsta förvaltningsdomstolen, bistå ordföranden vid uppgörande av kompromissförslag).

Arbetsgruppen beslutade vid sitt första möte att tillsätta en separat sektion för beredning av ekonomiska frågor. Till ekonomisektionens ordförande utsågs vicehäradshövding Kimmo Sasi.

Arbetsgruppen har sammanträtt nio gånger och ekonomisektionen fyra gånger.

Nerg har på grund av andra tjänsteuppdrag deltagit vid arbetsgruppens möten den 11 och 23 januari, 19 februari samt 1 mars 2018. Hulkkonen har den 1 februari 2018 och Tuominen den 19 mars 2018 lämnat arbetsgruppens arbete då de har övergått till nya uppgifter.

Arbetsgruppen reserverade under sitt arbete tillfälle för företrädare från högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt för ministeriernas kontaktpersoner i Ålandsfrågor och justitiekanslersämbetet att bli hörda. Arbetsgruppen hörde vid sitt möte den 23 januari 2018 justitierådet Gustav Bygglin för högsta domstolen och justitierådet Kari Kuusiniemi för högsta förvaltningsdomstolen samt vid sitt möte den 14 februari 2018 företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt försvarsministeriet. Dessutom hörde arbetsgruppen riksdagsrådet Gunnar Jansson och landshövding Peter Lindbäck vid sitt möte den 14 februari

2018. Vid sitt möte den 19 februari 2018 hördes företrädaren för inrikesministeriet. Av justitiekanslersämbetet fick arbetsgruppen skriftliga kommentarer.

Oikeusministeriö asetti 14.12.2017 korkean tason työryhmän jatkamaan Ahvenanmaan itsehallintolain uudistamista koskevaa valmistelua. Asettamispäätöksen mukaisesti työryhmän työskentelyn lähtökohtina ovat olleet parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean 2013 Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämisestä antamaan loppumietintöön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 33/2017) sisältynyt lakiehdotus sekä siitä saatu lausuntopalaute.

Työryhmän tehtävänä oli komiteamietinnöstä saadun lausuntopalautteen ja jo käytyjen keskustelujen pohjalta paikantaa jatkovalmistelua ja poliittisia keskusteluja vaativat teemat ja kohdat sekä tehdä ehdotukset poliittisia linjauksia vaativista asioista maaliskuun 2018 loppuun mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin oikeusneuvos Niilo Jääskinen ja jäseniksi hallinto- ja kehittämispäällikkö Dan E. Eriksson, maakuntapäivien hallinnollinen johtaja Susanne Eriksson, kansliapäällikkö (1.1.2018 lukien alivaltiosihteeri) Päivi Nerg ja varatuomari Kimmo Sasi.

Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi nimettiin lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam (oikeusministeriö), oikeudellinen neuvonantaja Minna Hulkkonen (tasavallan presidentin kanslia), lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila (valtioneuvoston kanslia), lainsäädäntöjohtaja Lars Karlsson (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta (ulkoministeriö), talouspäällikkö Conny Nyholm (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), oikeuspäällikkö Michaela Slotte (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), erityistutkija/lakimies Niclas Slotte (Ahvenanmaan maakunnan hallitus) ja budjettineuvos Petri Syrjänen (valtiovarainministeriö).

Työryhmän sihteereiksi nimettiin lainvalmistelija/autonomialakikehittäjä Marine Holm-Johansson (Ahvenanmaan maakunnan hallitus, vastuu pöytäkirjaaminen), neuvotteleva virkamies Filip Kjellberg (valtiovarainministeriö, vastuu talousasioista), neuvotteleva virkamies Maiju Tuominen (oikeusministeriö) ja oikeussihteeri Jenny Rebold (korkein hallinto-oikeus, puheenjohtajan avustaminen kompromissiehdotusten laatimisessa).

Työryhmä päätti ensimmäisessä kokouksessaan asettaa erillisen talousasioita käsittelevän jaoston, jonka puheenjohtajaksi nimettiin Kimmo Sasi.

Työryhmä on kokoontunut yhteensä yhdeksän kertaa ja talousjaosto neljä kertaa.

Nerg on muista työtehtävistä johtuvista syistä osallistunut työryhmän kokouksiin 11.1., 23.1., 19.2. sekä 1.3.2018. Hulkkonen ei ole osallistunut työryhmän työhön 1.2.2018 jälkeen eikä Tuominen 14.3.2018 jälkeen heidän siirryttyään toisiin tehtäviin.

Työryhmä on työnsä aikana tarjonnut korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajille, ministeriöiden Ahvenanmaa-yhteyshenkilöille ja oikeuskanslerinvirastolle mahdollisuutta tulla kuulluiksi. Työryhmä on kokouksessaan 23. tammikuuta 2018 kuullut korkeimman oikeuden oikeusneuvosta Gustav Bygglinia ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeusneuvosta Kari Kuusiniemeä sekä kokouksessaan 14. helmikuuta 2018 sosiaali- ja terveysministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, maa- ja

metsätalousministeriön sekä puolustusministeriön edustajia. Kokouksessa 14. helmikuuta työryhmä kuuli lisäksi eduskuntaneuvos Gunnar Janssonia ja maaherra Peter Lindbäckä. Kokouksessa 19. helmikuuta 2018 kuultiin sisäministeriön edustajaa. Oikeuskanslerinviraston edustaja on toimittanut työryhmälle kommenttinsa kirjallisesti.

Arbetsgruppen för den fortsatta beredningen av Ålands självstyrelselag lämnar högaktningsfullt sin slutrapport till justitieministeriet.

Ahvenanmaan itsehallintolain uudistamisen jatkovalmistelun työryhmä luovuttaa kunnioittavasti loppuraporttinsa oikeusministeriölle.

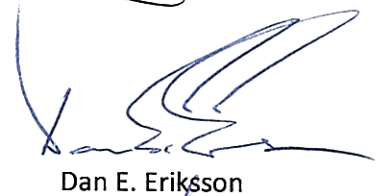
Helsingfors den 20 mars 2018/ Helsingissä 20. maaliskuuta 2018



Susanne Eriksson



Niilo Jääskinen



Dan E. Eriksson

Päivi Nerg



Kimmo Sasi



Marine Holm-Johansson



Filip Kjellberg



Jenny Rebold

1 Bakgrund

Justitieministeriet tillsatte den 14 december 2017 en arbetsgrupp på hög nivå för den fortsatta beredningen av Ålands självstyrelselag. Enligt beslutet om tillsättande ska arbetsgruppen i sitt arbete utgå från det lagförslag som ingick i den parlamentariska Ålandskommitténs 2013 slutbetänkande om Ålands självstyrelse i utveckling (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 33/2017) och de remissvar som getts med anledning av detta.

Arbetsgruppens uppdrag har varit att utifrån remissvaren över kommittébetänkandet och de diskussioner som förts före arbetsgruppen tillsattes, ringa in de teman och sakfrågor som förutsätter fortsatt beredning och politiska diskussioner samt före slutet av mars 2018 lägga fram förslag om de frågor som förutsätter politiska riktlinjer.

Till ordförande för arbetsgruppen utsågs justitierådet Niilo Jääskinen och till dess medlemmar förvaltnings- och utvecklingschef Dan E. Eriksson, lagtingsdirektör Susanne Eriksson, kanslichef, från den 1 januari 2018 understatssekreterare, Päivi Nerg och vicehäradshövding Kimmo Sasi. Nerg har på grund av andra tjänsteuppdrag deltagit vid arbetsgruppens möten den 11 och 23 januari, 19 februari samt 1 mars 2018.

Till sakkunniga i arbetsgruppen utsågs lagstiftningsrådet Janina Groop-Bondestam (justitieministeriet), rättslig rådgivare Minna Hulkkonen (Republikens presidents kansli), lagstiftningsrådet Heidi Kaila (statsrådets kansli), lagberedningschef Lars Karlsson (Ålands landskapsregering), rättschef Päivi Kaukoranta (utrikesministeriet), finanschef Conny Nyholm (Ålands landskapsregering), rättschef Michaela Slotte (Ålands landskapsregering), specialutredare/jurist Niclas Slotte (Ålands landskapsregering) och budgetrådet Petri Syrjänen (finansministeriet). Hulkkonen lämnade arbetsgruppens arbete från och med den 1 februari 2018 på grund av nya uppgifter.

Till arbetsgruppens sekreterare utsågs lagberedare/autonomilagsutvecklare Marine Holm-Johansson (Ålands landskapsregering) med ansvar för protokollet, konsultativa tjänstemannen Filip Kjellberg (FM) med ansvar för frågor gällande Ålands framtida ekonomi, konsultativa tjänstemannen Maiju Tuominen (JM) samt justitiesekreterare Jenny Rebold (HFD) med ansvar för att bistå ordföranden vid beredningen av kompromissförslag. Tuominen lämnade arbetsgruppens arbete den 14 mars 2018 på grund av nya uppgifter. Lagstiftningsrådet Groop-Bondestam har under arbetet haft det huvudsakliga ansvaret för att bereda utkast till arbetsgruppens lagförslag och tagit ansvar för att ta fram ett utkast till rapport för behandling i arbetsgruppen.

Arbetsgruppen beslutade i sitt första möte att tillsätta en separat sektion för beredning av ekonomiska frågor och utsåg till ekonomisektionens ordförande vicehäradshövding Kimmo Sasi.

Arbetsgruppen har sammanträtt nio gånger och ekonomisektionen fyra gånger.

Arbetsgruppen reserverade under sitt arbete tillfälle för företrädare från högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt för ministeriernas kontaktpersoner i Ålandsfrågor och justitiekanslersämbetet att bli hörda. Arbetsgruppen hörde vid sitt möte den 23 januari 2018 justitierådet Gustav Bygglin för högsta domstolen och justitierådet Kari Kuusiniemi för högsta förvaltningsdomstolen samt vid sitt möte den 14 februari 2018 företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt försvarsministeriet. Dessutom hörde arbetsgruppen riksdagsrådet Gunnar Jansson och landshövding Peter Lindbäck vid sitt möte den 14 februari 2018. Vid sitt möte den 19 februari 2018 hördes företrädaren för inrikesministeriet. Av justitiekanslersämbetet fick arbetsgruppen skriftliga kommentarer.

2 Arbetsgruppens förslag

2.1 Frågeställningar som avgörs med avvikelse från Ålandskommitténs slutbetänkande

2.1.1 Fördelningen av lagstiftningsbehörighet mellan riksdagen och lagtinget (5 kap. i lagförslaget)

Ålandskommittén föreslog i sitt slutbetänkande att behörighetsfördelningen mellan riksdagen och Ålands lagting i den nya självstyrelselagen skulle bygga på den s.k. *residualprincipen*. Principen innebär att lagtingets lagstiftningsbehörighet inte förtecknas separat i självstyrelselagens behörighetsbestämmelser. Däremot anges i dessa att lagtingets behörighet omfattar alla de angelägenheter på Åland som inte enligt självstyrelselagen hör till riksdagen. Ålandskommittén föreslog dessutom att lagtingets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § i den nuvarande självstyrelselagen skulle förtecknas i en övergångsbestämmelse till självstyrelselagen.

Arbetsgruppen föreslår:

- att framtida ändringar av självstyrelselagen fortsättningsvis ska göras av riksdagen i grundlagsenlig ordning och med lagtingets samtycke.
- att en ändring av behörighetsfördelningen mellan riksdagen och lagtinget dock i vissa fall ska kunna ske i enkel lagstiftningsordning. Enligt nuvarande självstyrelselag kan vissa behörighetsområden överföras till landskapets lagstiftningsbehörighet genom rikslag som antas i enkel lagstiftningsordning med lagtingets samtycke. Även avräkningsgrunden kan enligt nuvarande självstyrelselag ändras i sistnämnda ordning.
- att frågan om det i framtiden ska vara möjligt för lagtinget att överta vissa behörighetsområden av riksdagen genom lagtingslag, däremot måste beredas vidare av regeringarna.

Arbetsgruppen konstaterar att ovan nämnda förfaranden avviker från huvudregeln om grundlagsordning för självstyrelselagen.

Med beaktande av remissyttrandena över Ålandskommitténs slutbetänkande föreslår arbetsgruppen angående:

A Behörighetsfördelningen mellan lagtinget och riksdagen

- att både lagtingets och riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland fortsättningsvis ska framgå av egna bestämmelser i självstyrelselagen.
- att i vardera behörighetsförteckningen beaktas den nu gällande behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket.
- att behörighetsförteckningarna ska vara klara och tydliga och till sin utformning beakta principerna för en god lagstiftning.
- att bestämmelserna därför, där det är möjligt, föreslås intagna i självstyrelselagen i en något moderniserad form som beaktar den allmänna rättsutvecklingen och den auktoritativa tolkning som gjorts av nuvarande behörighetsbestämmelser sedan nuvarande självstyrelselag trädde i kraft.

B Förenklade förfaranden för framtida ändring av behörighetsfördelningen mellan riksdagen och lagtinget

B 1 Överföring av ny behörighet till lagtinget genom riksdagslag med lagtingets samtycke

- att liksom i den nuvarande självstyrelselagen inkluderas i arbetsgruppens lagförslag en bestämmelse om sådana behörighetsområden som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet och som genom riksdagslag och med lagtingets samtycke helt eller delvis kan överföras till lagtingets lagstiftningsbehörighet (30 § enligt förslaget i Ålandskommitténs slutbetänkande och 29 § i arbetsgruppens lagförslag).
- att de områden som enligt nuvarande självstyrelselag är överförbara till lagtingets lagstiftningsbehörighet i enkel lagstiftningsordning med lagtingets samtycke, ska fortsättningsvis vara överförbara på samma sätt, med undantag för de områden som arbetsgruppen föreslår att i stället ska ingå bland dem som lagtinget kunde överta med lagtingslag (se närmare 2.3.1 A Behörighetsfördelningen mellan riksdagen och lagtinget).

B 2 Övertagande av ny behörighet genom lagtingslag

Medlemmarna i arbetsgruppen har enats om föreslagna tekniska förbättringar av systemet för behörighetsövertagande genom lagtingslag, sådant detta föreslogs av Ålandskommittén, men de har inte kunnat enas om att föreslå att systemet ska införas. Frågan hänskjuts därför till politiskt ställningstagande.

Arbetsgruppen föreslår således

- att till den politiska nivån förs:
 - 1) frågan om den nya självstyrelselagen, i likhet med Ålandskommitténs lagförslag, dessutom ska innehålla en paragraf om sådan lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som lagtinget under vissa förutsättningar kunde överta ensidigt med lagtingslag och
 - 2) frågan om vilka riksdagens behörighetsområden som kunde vara föremål för ett sådant övertagande enligt paragrafen (28 § i Ålandskommitténs betänkande och 29 § arbetsgruppens lagförslag).
- att om 29 § i arbetsgruppens lagförslag tas med i det lagförslag som ingår i regeringens proposition med förslag till ny självstyrelselag för Åland, föreslår arbetsgruppen ytterligare att det i 29 § 2–5 mom. i lagförslaget anges att vid ett övertagande av ett i paragrafen nämnt behörighetsområde, ska följande principer iakttas:
 - Lagtinget kan genom lagtingslag överta lagstiftningsbehörighet sedan statsrådet och Ålands regering har kommit överens om de ekonomiska och administrativa konsekvenserna samt kartlagt de rättsliga och övriga konsekvenserna av övertagandet.
 - Om statsrådet och Ålands regering inte når en överenskommelse om hur de administrativa och ekonomiska konsekvenserna ska bedömas, görs bedömningen av Delegationen för Ålandsärenden.
 - Statsrådet ska ge riksdagens grundlagsutskott en utredning om övertagandet eller vid behov ett lagförslag för ändring av sådan rikslagstiftning som behöver ändras till följd av behörighetsövertagandet. Grundlagsutskottet kan ge statsrådet ett utlåtande med anledning av utredningen. Riksdagen kan inte neka ett övertagande.
 - När Ålands regering har utfärdat en lagtingslag om övertagande av lagstiftningsbehörighet, ska Ålands regering underrätta statsrådet om lagen och om när denna träder i kraft. Statsrådet ska därefter i Finlands författningssamling publicera ett meddelande om behörighetsövertagandet.
 - I detaljmotiveringarna till 29 § i lagförslaget, förutsatt att paragrafen ingår i propositionen, konstateras att riksdagen inte kan förhindra att lagtinget med lagtingslag övertar ett i paragrafen omnämnt behörighetsområde, men avsikten är att lagtingslagen inte träder i kraft innan riksdagen har hunnit behandla ärendet.
 - I detaljmotiveringarna till paragrafen preciseras på ett allmänt plan likaså de rättsliga och övriga konsekvenser det kan vara fråga om.

- I den allmänna motiveringen till propositionen bedöms konsekvenserna för de behörighetsområden som paragrafen omfattar.
- Huruvida 29 § ingår i propositionen eller inte, får också återverkningar på formuleringen av 31 § i lagförslaget.

2.1.2 Ålands ekonomi (9 kap. i lagförslaget)

Ålandskommittén föreslog att ett avräkningssystem enligt nuvarande form bevaras. Vidare föreslogs att avräkningsgrunden ska vara 0,45 % samt att avräkningsbasen är statens samtliga intäkter med undantag för upplåning. Därtill föreslogs ett nytt skattekorrigeringsförfarande som skulle garantera att de förvärvsinkomsts-, kapitalinkomsts- och samfundsskatter som debiterats på Åland återbetalas i sin helhet till landskapet. Det nya avräkningssystemet har enligt kommitténs betänkande matematiskt konstruerats så att en övergång till det är möjlig på ett ekonomiskt neutralt sätt. Den avräkningsgrund som ingår i Ålandskommitténs förslag är därför lika som i den nuvarande självstyrelselagen och i fråga om dimensioneringen av den har exempelvis eventuella effekter av aktuella reformer inte beaktas.

Arbetsgruppen har berett en modell som är oberoende av social- och hälsovårdsreformen, administrativt lätt att genomföra och förvaltningskostnadsneutral jämfört med nu läget och kommitténs förslag.

Det nya ekonomiska systemet har matematiskt konstruerats så att en övergång till det är möjligt på ett budgetneutralt sätt. Arbetsgruppen anser att avräkningsbeloppet tillsammans med skatteavräkningen, under normala förhållanden, ska täcka självstyrelsens finansieringsbehov. Frågan om avräkningsgrundens storlek har lämnats för politiska överläggningar mellan regeringarna.

Den centrala skillnaden jämfört med Ålandskommitténs förslag är att Arbetsgruppen föreslår ett system med ett skatteavräkningsförfarande som ersätter Ålandskommitténs förslag med en s.k. skattekorrigerering.

- Den i 59 § avsedda avräkningsbasen föreslås blir smalare än i det av Ålandskommittén föreslagna systemet. Orsaken är att Åland via den s.k. *skatteavräkningen* återförs vissa skatter utgående från debiteringen. Avräkningsbeloppet beräknas (59 §) så att de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för förvärvs- och kapitalinkomstskatter inklusive rundradioskatt samt källskatt som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskatt, lotteriskatt samt nya statslån (avräkningsbasen) multipliceras med ett visst relationstal (avräkningsgrun-

den). Liksom Ålandskommittén föreslås att förändringen i befolkningstallet för Åland i förhållande till hela Finlands befolkningstal beaktas vid dimensioneringen av avräkningsbeloppet.

- Den i 63 § avsedda skatteavräkningen bygger på de på Åland debiterade statliga förvärvs- och kapitalinkomstskatternas inklusive källskatt som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskattens och lotteriskattens belopp årligen återförs till Åland. Skatteavräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. Månatliga förskott betalas ut beräknat med utfallet av tidigare beskattning som grund samt i övrigt utgående från bästa vetande.
- Eftersom några av de skatter som ingår i skatteavräkningen kan fluktuera snabbt och kraftigt har i systemet byggts in en säkerhetsventil i 63 § 2 mom. Om utfallet av samfundsskattens och kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp, med mer än 10 procent, understiger det sammanlagda belopp som Åland skulle ha erhållit på basis av motsvarande skatter genom avräkningen erhåller Åland mellanskillnaden.
- Skatteavräkningen som föreslås avses fungera som ett effektivare incitament för utveckling av Ålands skattekraft än den av Ålandskommittén föreslagna skattekorrigeringen. En skillnad jämfört med kommitténs förslag är att då det belopp som via skattekorrigering överförs till Åland skulle beräknas och utbetalas efter att beskattningen slutförts, så skulle Åland i arbetsgruppens förslag erhålla årliga förskott på respektive skatteintäkter av de i skatteavräkningen avsedda direkta skatterna. Kommittén föreslog att skattekorrigeringen inte kunde anta negativa värden medan skatteavräkningsförslaget innebär att Åland står för en del av de finansiella riskerna dock så att osedvanligt kraftiga fluktuationer i samfunds- och kapitalinkomstskatterna dämpas. När det gäller en utökning av Ålands finansiella självstyre skulle arbetsgruppens förslag i stort innebära en ställning jämförbar med den som skattetagare i fråga om det finansiella utfallet.

Arbetsgruppen föreslår även andra smärre ändringar till ekonomikapitlet i förhållande till nuläget och kommitténs förslag:

- Ålandskommittén föreslog att ersätta 57 § 2 och 3 mom. med ett nytt 2 mom. motsvarande den nuvarande lagens 50 § om lagtingets möjlighet att uppta lån för Ålands behov. Arbetsgruppen föreslår att till det nya 2 mom. också ta in bestämmelsen i nuvarande lagens 50 § om lagtingets rätt att emittera obligationslån.
- Arbetsgruppen föreslår att det av Ålandskommittén föreslagna 61 § 3 mom. flyttas till 61 § 1 mom. och att bestämmelsen i 1 momentet och detaljmotiveringen till detta preciseras med exempel på sådana förändringar som konstituerar en ändring av avräkningsgrunden.

- Ålandskommittén föreslog en ny 64 § i syfte att kodifiera nuvarande praxis där Åland tillkommer de medel som Ålands penningautomatförening betalar i form av lotteriskatt. Arbetsgruppen föreslår att lotteriskatten ingår i den i 63 § avsedda skatteavräkningen, således kodifieras dagens arrangemang och därmed finns det inte behov för en ny 64 §.

2.1.3 Övriga frågor

1. Tjänsteåtal mot medlem av Ålands regering (13 §)

- Enligt 60 b § i nuvarande självstyrelselag åtalas lantrådet och ledamöter av Ålands landskapsregering för tjänstefel vid Åbo hovrätt. Åland har enligt nuläget lagstiftningsbehörighet angående de tjänstebrott som hänför sig till området för självstyrelsen och därför tillämpas inte strafflagens 40 kapitel på Åland. För närvarande tillämpas i stället strafflagens bestämmelser sådana de lydde 31.12.1992.
- Ålands utgångspunkt har varit att medlemmarna av Ålands regering bör jämföras med ministrarna i statsrådet och därför bör bestämmelsen om tjänsteåtal till sitt innehåll motsvara lagstiftningen i riket gällande tjänsteåtal mot ministrarna (114–116 § i grundlagen).
- Statsrådets arbetsgruppsmedlemmar har utgående ifrån sakkunnigutredningarna ansett att den föreslagna bestämmelsen är problematisk.

Arbetsgruppen föreslår som sitt kompromissförslag att

- a. Åtal mot en minister av Ålands regering för tjänstebrott skulle fortsättningsvis behandlas vid Åbo hovrätt.
- b. I 13 § i lagförslaget föreslås att tjänsteåtal för vissa tjänstebrott mot en medlem av Ålands regering, vilken innefattar lantrådet och 4–7 ministrar, ska föregås av ett beslut av Ålands lagting om väckande av åtal.
- c. I paragrafen föreslås beaktat att åtalet utförs av en av riksåklagaren utsedd åklagare, vilket motsvarar nuvarande praxis. Avsikten med bestämmelsen är att förundersökningen sköts så som normalt i samarbete mellan Ålands polismyndighet, rikets polismyndigheter och åklagarmyndigheten. Riksåklagaren anhängiggör åtalsprövningen vid Ålands lagting först när han eller hon själv bedömt att åtalströskeln för brottsmisstanken överskrider och att förutsättningar för åtal föreligger.

- d. Lagförslagens 13 § iakttar i fråga om kravet på närmare utredning av lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd och inhämtande av förklaring av ministern, den systematik som gäller för väckande av åtal mot medlem av statsrådet enligt 114 § 2 mom. och 116 § i grundlagen.
- e. I 13 § i lagförslaget beaktas dock att inrättandet av ett organ för och förfarandet vid lagtinget för utredning av lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd bestäms närmare genom lagtingslag. Med stöd av nuvarande självstyrelselag bestäms genom lagtingslag allmänt om lagtingets organisation och handläggningen av ärenden där. Sådana grundläggande bestämmelser ingår för närvarande i lagtingsordningen (ÅFS 97/2011), som antas med kvalificerad majoritet.

Konsekvenser av kompromissförslaget:

- Den föreslagna bestämmelsen innebär en begränsad behörighetsöverföring till lagtinget på områdena för straffprocessrätten. Den materiella behörigheten inom den självstyrelserelaterade tjänstestrafrrätten ligger redan i nuläget hos Åland.
- Syftet med paragrafen är att närma ställningen för medlemmarna av Ålands regering med den som enligt 114–116 § i grundlagen gäller för medlemmarna i statsrådet i fråga om tröskeln för åtal på grund av tjänstebrott och förfarandet vid väckande av åtal. Bestämmelserna i grundlagen gäller endast statsrådsmedlemmar och motsvarande bestämmelser saknas för medlem av Ålands regering.
- Paragrafen motiveras i övrigt av att Ålands regerings beslutsfattande och befogenheter inom de behörighetsområden som hör till Ålands behörighet är jämförbara med statsrådets. Genom förslaget skapas emellertid inget identiskt system för åtalsimmunitet för medlemmar av Ålands regering eller införs inte heller en särskild åtalströskel gällande deras eventuella tjänstebrott.

2. Hembygdsrätt (15 §)

- Det föreslås att inflyttningskravet till Åland för finska medborgare enligt 7 § i nuvarande självstyrelselag tas bort från lagförslagens 15 § 2 mom. p.g.a. sin överflödighet.
- Liksom enligt nuvarande självstyrelselag ska begreppet "egentliga bo och hemvist" fortsättningsvis användas i paragrafen som kriterium för sökandens av hembygdsrätt anknytning till Åland.

3. Fullgörande av värnplikt (19 §)

- Det föreslås att frågan om ålänningars befrielse från värnplikt avgörs med avvikelse från Ålandskommitténs förslag och i enlighet med nuläget, dock så att hänvisningen i gällande paragraf till ersättande tjänstgöring vid civilförvaltningen kvarstår, men hänvisningen till lots- och fyrirättningen tas bort.
- I paragrafmotiveringarna ska beaktas att paragrafen kvarstår i sak med en lagteknisk revidering.
- Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll den lösning som försvarsministeriet föreslagit.

4. Utlåtanden som domstolsväsendets högsta instanser avgett i fråga om lagstiftningskontrollen för lagtingslagar (34 §)

- Enligt 19 § i nuvarande självstyrelselag ska republikens president inhämta utlåtande av högsta domstolen innan ett beslut om vetorätt kan fattas.
- Självstyrelselagen föreslås innehålla en bestämmelse att som förutsättning för att republikens president ska kunna använda sin vetorätt för lagtingslagar ska högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen avge ett gemensamt utlåtande. Ansvar för att upprätta de två domstolarnas gemensamma beslut skulle åläggas en grupp med tre representanter för högsta domstolen och två representanter för högsta förvaltningsdomstolen samt en föredragande som innehar ett anställningsförhållande vid högsta domstolen.
- Enligt förslaget skulle högsta domstolens expertis stärkas genom att högsta förvaltningsdomstolens expertis tas med då utlåtande ges i lagstiftningskontrollen av lagtingslagar.
- Förslaget baserar sig på högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens utlåtanden över Ålandskommitténs betänkande.

5. Gemensam förvaltning (46 §)

På initiativ av den åländska parten föreslår arbetsgruppen ett tekniskt förtydligande i den andra punkten i 46 § i Ålandskommitténs lagförslag. Enligt arbetsgruppens förslag ska uppgifter om Åland i den statistik som statliga myndigheter publicerar där det är möjligt redovisas fristående från uppgifterna om övriga Finland. Om samarbetet bestäms genom en överenskommelseförordning. Detta föreslogs av Ålandskommittén.

6. Ålands område/ Samråd och samtycke (4 §/ 50 §)

- Ålandskommittén föreslog ett 2 mom. i 4 § om Ålands område som i sak motsvarar den nuvarande lagens 2 § 2 mom. ("Om Finlands behörighet utvidgas utöver territorialvattengränsen, kan även Ålands behörighet utvidgas enligt överenskommelse mellan statsrådet och Ålands regering.")
- Arbetsgruppen föreslår att den nuvarande lagens 2 § 2 mom. anpassas till den utvidgning av Finlands behörighet utöver territorialvatten gränsen som skett sedan år 1991. Arbetsgruppen föreslår därför att 2 mom. slopas från paragrafen och att ett nytt 2 mom. som utrikesministeriet och landskapsregeringen utarbetat tillsammans tas in i 50 § i lagförslaget.
- Enligt förslaget kan Ålands regering och statsrådet på initiativ av Ålands regering eller statsrådet efter förhandlingar överenskomma om en utvidgning av åländsk behörighet inom Finlands ekonomiska zon.
- Rubriken till 50 § kompletteras med ordet överenskommelse.

7. Beredning av principiella och vidsträckta Ålandsärenden i en sammansättning som utgörs av behöriga ministrar och Ålands lantråd, under ledning av statsministern (52 §)

- Enligt kommittéförslagets 52 § kan aktuella åländska frågor av principiell eller vittbärande vikt behandlas i statsrådet i samrådande syfte i en sammansättning med de behöriga ministrarna och Ålands lantråd under ledning av statsministern. Initiativ till behandling i en sådan sammansättning kan tas av Ålands regering eller av det behöriga ministeriet, vilket inte påverkar statsministerns kompetens att besluta hur ärendet handläggs.
- Kommittéförslaget till samordningsmekanism behandlades av arbetsgruppen, eftersom statsrådets kansli i sitt remissyttrande över kommittébetänkandet ansåg att en uttrycklig bestämmelse om samordningen i vidsträckta och principiella Ålandsfrågor inte var nödvändig att ta in i självstyrelselagen. Sedermera har kansliet förenat sig i föreslagna 52 §.
- Till paragrafen har efter behandlingen i kommittén tillagts bestämmelsen i 34 § i nuvarande självstyrelselag om Ålandsföredragandena i statsrådet. Bestämmelsen föreskriver om ärenden som gäller justitieministeriets respektive finansministeriets föredragningsansvar i frågor som gäller Ålands självstyrelse och ekonomi samt om att statsrådet förordnar personer som är förtroga med landskapets självstyrelse till föredragande i dylika ärenden.
- Paragrafens rubrik var i kommittéförslag "Samordning i statsrådet av Ålandsfrågor". Arbetsgruppen föreslår att rubriken ändras till "Ålandsärenden i statsrådet" för att motsvara det nya innehållet.

8. Flygledningsspråket

- Ålandskommittén föreslog att det i 48 § om särbestämmelser inom statens behörighet i lagförslaget skulle anges att flygledningsspråket inom Ålands luftrum är svenska och engelska.
- Enligt kommunikationsministeriet utgör Ålands luftrum inget separat självständigt luftrumsblock. De tider då Mariehamns flygplats är stängt tillhandahålls tjänsterna av Finlands flygtrafiktjänstcentral. Tjänsterna inom luftfarten håller i allt högre grad på att bli enspråkiga (engelska) och det europeiska luftrummet bygger på ambitionen att skapa ett mindre fragmenterat luftrum.
- Arbetsgruppen föreslår att bestämmelsen om flygledningsspråket inte tas in i självstyrelselagen.

9. Jämkning av ansvarsbelopp som Europeiska unionens domstol utdömt (84 §)

- Enligt 59 d § i nuvarande självstyrelselag ska en tvist om ansvarsbelopp behandlas som förvaltningstvistemål vid Ålands förvaltningsdomstol.
- Ålandskommittén föreslog att Delegationen för Ålandsärenden avgör oenighet som uppstår i fråga om ansvaret, dock så att om ena parten inte nöjer sig med delegationens beslut kan den föra saken till högsta domstolen för avgörande.
- Arbetsgruppen föreslår att staten och Åland fortsättningsvis kan jämka det ansvarsbelopp som EU-domstolen utdömt. Uppstår oenighet mellan staten och Åland om ansvaret eller ansvarsbeloppet, tar Delegationen för Ålandsärenden ställning till saken. Delegationen kan bedöma förutsättningarna för att jämka ansvarsbeloppet. Om en part inte nöjer sig med Delegationens ställningstagande, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av beslutet, föra saken till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande så som ett förvaltningstvistemål.

2.2 Frågeställningar som inte behandlades av Ålandskommittén, men vilka arbetsgruppen behandlat och beslutat lägga fram förslag om

2.2.1 Tidsfrist i vissa fall för Delegationen för Ålandsärenden (55 §, 76 §, 77 §)

- Arbetsgruppen föreslår på initiativ av jord- och skogsbruksministeriet att Delegationen för Ålandsärenden i vissa fall förutsätts fatta sitt beslut inom två månader från det att saken anhängiggjorts vid den.
- Två månaders tidsfrist föreslås i 55 § (Lösning av behörighetstvister), 76 § (Behörighetsfördelningen vid genomförande av Europeiska unionens beslut) och 77 § (Beslutsfattande när endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas i medlemsstaten).
- Bestämmelsen försäkrar att ett avgörande uppnås inom rimlig tid.
- Jämförelsevis konstateras att Ålandskommittén föreslog att Delegationen ska ge sitt utlåtande om en lagtingslag till justitieministeriet inom två månader från det att denna inkom till justitieministeriet.
- Till övriga delar föreslås 76 § 3 och 4 mom. samt 77 § hänskjutna till politiska diskussioner.

2.2.2 Särbestämmelser inom statens förvaltningsbehörighet (48 § punkt 2)

- I förhållande till den 48 § som ingick i Ålandskommitténs lagförslag föreslår självstyrelselagsarbetsgruppen att till paragrafen fogas en ny 2 punkt och att den av Ålandskommitténs föreslagna 11 punkten om flygledningsspråket utgår ur paragrafen.
- På initiativ av den åländska parten föreslår arbetsgruppen en ny 2 punkt till paragrafen enligt vilken en statlig myndighet ska säkerställa att en statstjänsteman som inom ramen för sina tjänsteuppgifter regelbundet sköter ärenden som gäller Åland, har tillräckliga kunskaper om förhållandena på Åland och om självstyrelsen.

2.2.3 Ansvaret för Ålands förhandlingar om internationella förpliktelser (72 §)

- På initiativ av utrikesministeriet föreslår arbetsgruppen en ny paragraf om Ålands nationella ansvar för internationella förpliktelser som Åland har förhandlat fram enligt 70 och 71 § i lagförslaget.

- Det föreslagna 72 § 2 mom. bygger på principerna i 80 § i lagförslaget i fråga om hur Åland kan försvara sina intressen då ansvarsfrågan behandlas på internationell nivå.

2.2.4 Språkbestämmelser

- Arbetsgruppen föreslår preciseringar (understreckade nedan) av de språkbestämmelser som ingick i Ålandskommitténs lagförslag på initiativ av den åländska parten på följande sätt:

Ämbetsspråket i kontakt mellan riksmyndigheter och myndigheter på Åland (87 §):

Ämbetsspråket i kontakt mellan å ena sidan statsrådet, statens myndigheter och domstolarna i riket och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna, statens myndigheter och domstolarna på Åland är svenska.

Ämbetsspråket i kontakt mellan Delegationen för Ålandsärenden å ena sidan och statsrådet, de statliga myndigheterna samt domstolarna å andra sidan är svenska.

Utlåtanden och avgöranden av högsta domstolen **och högsta förvaltningsdomstolen** som avses i denna lag ges på svenska.

Språket är likaså svenska i kontakt mellan å ena sidan andra än statliga myndigheter som anförtros offentliga förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna samt statens myndigheter och domstolarna på Åland. Utför den enskilde offentliga förvaltningsuppgifter på uppdrag av en statlig myndighet i riket, ska den statliga myndigheten försäkra sig om att den enskilde använder svenska i förhållande till myndigheter på Åland.

Individens språkliga rättigheter vid domstolar och statsmyndigheter i riket (91 §)

Personer som har hemort på Åland har rätt att få offentlig service på svenska av statliga myndigheter som är verksamma i riket men som har Åland inom sitt verksamhetsområde.

En enskild part som har hemort på Åland har rätt att i ärenden som handläggs av en domstol eller en statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av rikslagstiftningen utfärdas på finska.

Föreskrifter och information på svenska (95 §)

Bestämmelser, myndighetsföreskrifter och allmänt bindande kollektivavtal måste för att bli gällande på Åland finnas tillgängliga på svenska.

Statliga myndigheter ska se till att myndighetsanvisningar av allmän betydelse som gäller på Åland samt andra anvisningar som huvudsakligen finansieras med statliga medel och som avses vara tillämpliga på Åland, översätts till svenska.

Statsrådet ska verka för att information om varor och tjänster till åländska konsumenter ges på svenska.

Språklig service vid statliga bolag med verksamhet på Åland (96 §):

När ett tjänsteproducerande bolag som staten har bestämmanderätt i och som verkar på Åland sköter offentliga förvaltningsuppgifter, ska det betjäna och informera allmänheten på svenska. När ett sådant statligt bolag bedriver näringsverksamhet på Åland, ska det på Åland betjäna och informera allmänheten på svenska.

- Preciseringarna av 87, 91 och 96 § i lagförslaget i förhållande till Ålandskommitténs slutbetänkande motsvarar bestämmelserna i 10, 24 och 25 § i språklagen (423/2003). Den andra meningen i 96 § har i fråga om där avsedd näringsverksamhet på Åland, emellertid ett vidare tillämpningsområde än motsvarande bestämmelse i 24 § 1 mom. i språklagen som avser motsvarande näringsverksamhet i riket. Språklagen gäller inte på Åland.
- Den föreslagna 95 § ändrar och förtydligar nuläget mot bakgrund av Ålands enspråkigt svenska status på grund av Nationernas Förbunds beslut (se även 2.4.4 om allmänt bindande kollektivavtal).
- I detaljmotiveringarna till paragrafen konstateras att begreppet offentliga förvaltningsuppgifter avses att bli tolkat i enlighet med motsvarande bestämmelser i språklagen.

2.3 Enligt arbetsgruppen kvarstående öppna frågor för politiska diskussioner på regeringsnivå

Arbetsgruppen föreslår att följande angelägenheter (2.3.1 – 2.3.3) i fråga om vilka enighet inte förelegat inom arbetsgruppen hänskjuts till politiska diskussioner på regeringsnivå:

2.3.1 Behörighetsfördelningen mellan riksdagen och Ålands lagting

A Övertagande och överföring av behörighet

- Ska självstyrelselagen innefatta en fjärde förteckning över sådana behörighetsområden som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet och som lagtinget ensidigt kan överta genom lagtingslag (28 § i kommittébetänkandet, 29 § i arbetsgruppens lagförslag)?
- Om man på politisk nivå beslutar att i regeringens proposition inkludera en paragraf om sådan lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som lagtinget ensidigt kan överta, måste det också bestämmas vilka behörighetsområden som är övertagbara. Arbetsgruppen gör här en delvis annan bedömning än Ålandskommittén och bedömer att följande områden kan komma ifråga. Inom parentes dock sådana områden som måste överenskommas på politisk nivå:
 - 1) (folkbokföring med beaktande av att den enligt 28 § 7 punkten ska grunda sig på personbeteckningar),
 - 2) föreningar,
 - 3) släkt- och förnamn,
 - 4) konsumentskydd,
 - 5) (lagstiftning om privaträttsligt anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden inklusive kollektivavtal samt arbetsavtal),
 - 6) (samarbete inom företag),
 - 7) arbetspensionsskydd för andra anställda hos kommunerna än rektorer, lärare och timlärare vid grundskolorna samt för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen,
 - 8) domännamnet ax,
 - 9) beviljande internt på Åland av tillstånd för televerksamhet på basen av de frekvenser som statsrådet anvisat Åland,
 - 10) beviljande av apotekstillstånd på Åland, med undantag för nätförsäljning av läkemedel utanför Åland och med beaktande av att

- Ålands regering innan tillstånd beviljas ska inhämta utlåtande av
behörig statlig myndighet,
- 11) begravning,
 - 12) (mineralfyndigheter och gruvdrift).
- Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning (30 §). Arbetsgruppen gör också här en delvis annan bedömning än Ålandskommittén och bedömer att följande områden kan komma ifråga. Inom parentes anges punkter som måste överenskommas politiskt:
- 1) sjöräddning som avser fritids- och fiskefarkoster,
 - 2) lagstiftning som gäller religiösa samfund med undantag för kyrkolagen,
 - 3) arbetarskydd och tekniska anordningar som används i arbetet, medling i arbetstvister
 - 4) (annan socialförsäkring),
 - 5) (annat befolkningsskydd än sådant som följer av försvarstillstånd eller undantagsförhållanden eller förberedelse inför dessa, dock så att beslut om förflyttning av personer bosatta på Åland till en ort utanför Åland kan fattas endast med samtycke av Ålands regering),
 - 6) (äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, förmynderskap, adoption, arv, dödförklaring),
 - 7) bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar,
 - 8) fartygs- och handelsregister,
 - 9) måttenheter, mätredskap och mätmetoder,
 - 10) bank- och kreditväsendet,
 - 11) otillbörligt förfarande i näringsverksamhet,
 - 12) (andra än i denna lag särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till lagtingets behörighet)
 - 13) (televerksamhet),
 - 14) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller,
 - 15) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter,
 - 16) [priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter]
 - 17) förbud mot införande av djur och djurprodukter, förhindrande av smittosamma sjukdomar hos husdjur och förebyggande av införsel av skadegörare till landet,

- 18) alkohollagstiftning med beaktande av att utskänkning av alkohol hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
- 19) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet och veterinärvården, förhindrande av smittsamma sjukdomar hos människor, könskorrigering kirurgiska ingrepp och sterilisering, avbrytande av havandeskap, fertilitetsbehandling, rättsmedicinska undersökningar, utredning av dödsorsak, konstaterande av dödsfall,
- 20) skjutvapen och skjutförnödenheter avsedda för jakt eller sport.

B Om regleringen av rikets nuvarande skattebehörighet

Arbetsgruppen var inte enig om hur lagstiftningen ska utformas angående behörighetsfördelningen inom beskattningen:

Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:

- ”28 §. *Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland.* Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar Åland i fråga om: ... 25) skatter som inte enligt 27 § 9 punkten i denna lag hör till lagtingets behörighet,”
- 27 § 9 punkten ”Åland tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, Åland tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till självstyrelsemyndigheterna, kommunerna tillkommande skatter.”
- Statsrådet anser att det inte är genomförbart att som Åland föreslår överföra behörighet över någon del av statsbeskattningen till lagtinget i enkel lagstiftningsordning. Beskattningen är ett centralt behörighetsområde för staten och enligt statsrådets uppfattning bör sådan behörighet inte överföras från riksdagen. Följaktligen ska detta område falla under 28 § i den föreslagna lagen. Behörighetsfördelningen inom beskattningen ändras således fortsättningsvis i grundlagsordning med lagtingets samtycke.

Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:

- ”29 §. *Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget.* Lagtinget kan genom lagtingslag överta riksdagens behörighetsområden ifråga om förvärvsinkomstbeskattning, lotteribeskattning, avfallsbeskattning och fordonsbeskattning”,
- ”30 §. *Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning.* Andra skatter än de som redan tillhör Åland enligt 27 § eller som kan övertas enligt 29 § ska enligt

denna paragraf kunna överföras i enkel lagstiftningsordning och med lagtingets bifall samt

- Om förvärvsinkomstbeskattningen inte blir övertagbar för lagtinget föreslås att lagtingets samtycke ska krävas till ändring eller införande av förvärvsinkomstbeskattning som hör till rikets behörighet och som enbart gäller Åland.”

C Om behörighetsfördelningen mellan lagtinget och riksdagen för jordbruket och fisket på Åland

Arbetsgruppen konstaterar:

- att nuvarande bestämmelser i självstyrelselagen om fördelningen av behörighet mellan landskapet och riket på området för jordbruk och fiske är delvis föråldrade, eftersom de bygger på det nationella system som rådde före Finlands och Ålands EU-medlemskap. Det finns därför ett behov av att omformulera bestämmelserna.
- att jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering har gemensamt inom ramen för arbetet i arbetsgruppen försökt hitta lämpliga formuleringar för behörighetsfördelningen.
- att eftersom behörighetsfördelningen på området för jordbruk och fiske utgör en helhet behandlas frågan under detta avsnitt även till den del enighet föreligger i saken inom arbetsgruppen.

C 1 Lagtingets lagstiftningsbehörighet

Arbetsgruppen föreslår att lagtingets lagstiftningsbehörighet i fråga om jordbruket förtecknas i 27 § 23 punkten i paragrafförslaget enligt följande:

- ”Lagtingets har lagstiftningsbehörighet i fråga om 23) utveckling av jordbruket och landsbygden samt de ersättnings- och stödsystem som anknyter till det¹; skogsbruk, samfällda skogar; produktion av genetiskt modifierade växter; infrastruktur för geografisk information.”

¹ Utveckling av landsbygden samt **de ersättnings- och stödsystem som anknyter till utveckling av landsbygden** / de ersättnings- och stödsystem som delfinansieras ur Ejflu.

EU:s förordning om utveckling av landsbygden (EU) nr 1305/2013, programmen för utveckling av landsbygden (skilda program i riket och på Åland), i rikslagarna 1360/2014, 28/2014 och 1476/2007. I riket är stödformer som delfinansieras ur Ejflu:

Lag om vissa programbaserade ersättningar till jordbrukare (1360/2014)

- miljöersättning
- kompensationsersättning (= Ifa -stöd)
- ersättning för ekologisk produktion
- ersättning för djurens välbefinnande
- ersättning för jordbruksrådgivning

Arbetsgruppen föreslår att lagtingets lagstiftningsbehörighet i fråga om fisket förtecknas i 27 § 24 punkten i paragrafförslaget sådan denna lyder enligt nuvarande självstyrelselag:

- ”Lagtinget har lagstiftningsbehörighet i fråga om
24) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen,”

C 2 Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland

Arbetsgruppen konstaterar

- att det **föreligger oenighet om hur riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland inom jordbruket ska formuleras i 28 § 36 punkten i lagförslaget och denna fråga behöver därför avgöras politiskt.**
- att parterna däremot är eniga om vilka angelägenheter som är att betrakta som hörande till riksdagens nuvarande jordbruksbehörighet på Åland².

- ersättning för icke-produktiva investeringar
Lag om stödjande av landsbygdens utveckling (28/2014)

- företagsstöd för landsbygden
- stöd för utvecklingsprojekt
- Leader

Lag om strukturstöd till jordbruket (1476/2007)

- startstöd till unga jordbrukare
- investeringsstöd för gårdsbruk
- stöden kan vara antingen i form av understöd eller i form av stöd i anslutning till lån.

I Finland har man inte tagit i bruk alla de stödsystem som ingår i EU:s förordning om utveckling av landsbygden (EU) nr 1305/2013 (gäller både riket och Åland). I riket har man inte tagit i bruk följande stödsystem som kunde ha varit möjligt att ta i bruk enligt EU:s förordning om utveckling av landsbygden: kvalitetssystem för jordbruksprodukter och livsmedel, jordbruks- och affärsutveckling, inrättande av producentgrupper och producentorganisationer, stöd inom ramen för Natura 2000 och ramdirektivet för vatten, tjänster för miljö- och klimatvänligt skogsbruk samt skogsskydd samt riskhantering.

De stödformer och villkoren för beviljande av stöd som ingår i programmet för utveckling av landsbygden i landskapet Åland skiljer sig från det vad som ingår i programmet för utveckling av landsbygden i riket.

² Europeiska unionens **direkta stöd** till jordbruket / Ur Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) finansierade direkta stöd till jordbruket (lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket 193/2013 samt EU:s förordning om direkta stöd (EU) nr 1307/2013)

- grundstöd
- förgröningsstöd
- stöd till unga jordbrukare
- produktionskopplade stöd (bidrag för mjölkkor, bidrag för nötkreatur, bidrag för jordbruksgrödor samt får- och getbidrag)

I Finland **har man inte tagit i bruk** följande stödsystem inom systemet med EU:s direktstöd men vilka kunde vara möjliga att ta i bruk enligt EU:s förordning om direktstöd: ett frivilligt nationellt

- att parterna också är eniga om att "priset på fiskeriprodukter" kan lyftas ur bestämmelsen för rikets behörighet. Det är numera marknaden som sätter priserna på fiskeriprodukter och de regleras inte inom Europeiska unionen. Vissa områden inom fiskeripolitiken kan höra till riksdagens behörighet genom annan reglering t.ex. inom konsumentskydd och utrikes-handel. Det område som idag har en referens till priser är den lagringsmekanism med eventuella stöd som möjliggörs genom den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Detta kommer att fasas ut till år 2020.

Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:

- "Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar i Åland i fråga om:
36) Europeiska unionens direkta stöd till jordbruket, nationella stöd till

övergångsstöd till jordbrukare, ett frivilligt omfördelningsstöd samt en frivillig förenklad ordning för småbrukare.

Nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (lagen om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen 1559/2001)

Stöd som beviljas i södra Finland (stödområdena A och B):

- från produktionen frikopplat stöd för svin- och fjäderfähus-hållning
- stöd för växthusproduktion
- stöd för lagring av trädgårdsprodukter
- övriga nationella stöd (lagens 15 §)

Marknadsordningen för jordbruksprodukter (lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter 999/2012 och EU:s marknadsordningsförordning (EU) nr 1308/2013)

- privat lagring
- utdelning i skolan (skolmjölk och skolfrukt)
- stödsystem som anknyter till producentorganisationer
- stödsystem som anknyter till främjande av biodling
- ordnande av export och import
- interventionslagring
- prisrapportering
- klassificering av slaktkroppar
- bestämmelser som gäller producentorganisationer och branschorganisationer
- handelsnormer
- EU:s namnskydd
- krav som gäller avtalsförhållanden
- värdefördelningsklausuler
- stöd som beviljas vid störningar på marknaden (artikel 219-221 i EU:s marknadsordningsförordning) alltså s.k. krisstöd
- nationellt stöd till sockersektorn
- en del av stöd enligt artikel 141 i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen beviljas numera enligt EU:s marknadsordningsförordning (artikel 214 a)
- andra ordningar eller åtgärder som gäller för tidpunkten i fråga och som ingår i EU:s lagstiftning om marknadsordning för jordbruksprodukter.

jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter [~~och priset på fiskeriprodukter~~] med beaktande av 30 §” eller

36) Ur Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) finansierade direkta stöd till jordbruket, nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter [~~och priset på fiskeriprodukter~~] med beaktande av 30 §.”

- Grunden för förslaget är att termen ”direkta inkomststöd” lämnar för mycket rum för tolkning och den kan därmed inte förordas för införande i självstyrelselagen. Termen ”direkta stöd till jordbruket” eller ”direktstöd till jordbruket” (suorat tuet maataloudelle) används t.ex. i EU-förordningar samt i nationell lagstiftning och termens innehåll är klar. Även de nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen som beviljas med stöd av lagen 1559/2001 påminner på sätt och vis till sin karaktär EU:s direkta stöd till jordbruket.

Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:

- ”Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar i Åland i fråga om:
36) direkta inkomststöd till jordbruket och marknadsåtgärder gällande jordbruksprodukter [~~och priset på fiskeriprodukter~~] med beaktande av 30 §,”
- Grunden för förslaget är att rätt benämning bör användas på svenska. Både på ministeriets hemsida (på svenska) och på kommissionens hemsida (svenska) förklaras den här typen av stöd med ”inkomststöd”, men det fungerar också med ”direkta inkomststöd”.

2.3.2 Ålands ekonomi (9 kap. i lagförslaget)

Arbetsgruppen var inte enig angående frågan om nivån på grundfinansieringen via avräkningsbeloppet. Arbetsgruppen var inte heller enig om hur lagstiftningen ska utformas angående förfarandet för ändring av avräkningsgrunden.

60 § Avräkningsgrunden (se även 111 § i lagförslaget)

- **Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:** ”Avräkningsgrunden är 0,43 procent.”
 - a. Utgångspunkten är att övergången till det nya systemet är finansiellt neutral och preliminära beräkningar ger en avräkningsgrund på 0,43 procent.
- **Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:** ”Avräkningsgrunden är 0,48 procent.”

- b. Avräkningsgrunden bör justeras så att Ålands grundfinansiering ökar med 15 M€/år då lagen träder ikraft.
- **Parterna är överens om** att den avräkningsgrund som ska tillämpas från och med år 2022, ska beakta dels en politisk överenskommelse om dimensioneringen av den, dels de förändringar som skett med stöd av 61 § 1 mom. i lagförslaget från det lagen antagits och stadfästs till dess den träder i kraft. Det tekniska tillvägagångssättet för bestämmandet av den avräkningsgrund som ska gälla då självstyrelselagen träder ikraft, måste klargöras särskilt, varvid formuleringen av övergångsbestämmelsen i § 111 kan komma att påverkas.

62 § Förfarandet för ändring av avräkningsgrunden

- **Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:** ” Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sitt förslag till statsrådet. Om ändring av avräkningsgrunden bestäms genom rikslag med samtycke av lagtinget.”
 - a. Enligt 62 § 2 mom. ger delegationen sitt förslag till statsrådet, som ger ett lagförslag till riksdagen. Beslutet om ändring av avräkningsgrunden fattas fortsättningsvis av riksdagen med lagtingets bifall. Statsrådets allmänna sammanträde beslutar på finansministeriets föredragning utan dröjsmål att lämna sitt lagförslag, som baserar sig på delegationens förslag, till riksdagen. Eftersom ett ikraftträdande av beslutet förutsätter lagtingets bifall ska statsrådet vid beredningen av regeringens lagförslag för ändring av avräkningsgrunden vinnlägga sig om att den sker i samarbete med Ålands regering.
 - b. Delegationens för Ålandsärendens roll föreslås utökad med uppgifter i en process, som enligt huvudregeln återkommer med tre års intervall, för bedömning av om ändringar dels i ansvarsfördelningen mellan Åland och staten, dels av grunderna för statsbokslutet ska beaktas i avräkningsgrunden. Om återverkningarna på avräkningsbeloppet av de tre senaste årens händelser är tillräckligt stort, medför de en ändring av avräkningsgrunden. Påkallas en översyn av kostnadsbildningen p.g.a. en ändring av lagstiftningsbehörigheten, kan Ålands regering eller statsrådet begära att delegationen bedömer kostnaderna vid en tidigare tidpunkt.

- **Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:** ” Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen fattar beslut om ändring av avräkningsgrunden. Beslut av delegationen i frågor som avses i 1 mom. stadfästs av republikens president. Beslutet ska inom tre månader stadfästas oförändrat eller lämnas utan stadfästelse. Om ett beslut lämnas utan stadfästelse, ska ärendet hänskjutas till delegationen för ny behandling.”

2.3.3 Beslutsfattande eller avgörande av oenighet i fall där en EU-medlemsstat endast kan vidta en åtgärd i ett förvaltningsärende (76 § 3 mom. och 77 §)

- Enligt 59 b § 2 mom. i nuvarande självstyrelselag ska landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna samråda för genomförande av ett beslut som fattats inom Europeiska unionen, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt självstyrelselagen, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet ska fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.
- Högsta domstolen har i sitt utlåtande över kommittéförslaget angivit följande: ”Avgörandet [av en behörighetstvist] visar att rättsläget i ett sådant fall är oklart och att man är tvungen att tolka mycket centrala och för självstyrelsen väsentliga stadganden i självstyrelselagen på basis av kortfattade motiveringar i förarbetena. Högsta domstolen finner ett dylikt rättsläge otillfredsställande. Ett centralt problem med så stark politisk anknytning bör lösas med tillräckligt klara bestämmelser. Det är viktigt att ifrågavarande bestämmelser i självstyrelselagen och motiveringarna till dem vidareutvecklas i den fortsatta beredningen. Dessa frågor bör inte lämnas till domstolarna för avgörande utan man bör tillsammans på rätt politiskt plan komma överens hur de skall lösas.”
- **Ålands arbetsgruppsmedlemmar** har hänvisat till att landskapsregeringen i sitt utlåtande om kommittébetänkandet har föreslagit att, om oenighet uppstår mellan Ålands och rikets myndigheter i fråga om parternas åtgärder eller om åtgärdernas sakliga innehåll, ska Delegationen för Ålandsärenden vara behörig att avgöra ärendet.

- Justitieministeriet anser att inga grunder föreligger för att överföra beslutsfattande i fråga om förvaltningsbeslut kring nationellt genomförande av unionsrätten på Delegationen för Ålandsärenden, vilken är ett sakkunnigorgan med expertis inom uttolkningen av Ålands självstyrelselag. Delegationen kunde dock behålla sin nuvarande befogenhet att ge rekommendationer om innehållet i åtgärder som Ålands självstyrelsemyndigheter och riksmyndigheter vidtar eller om innehållet i en förvaltningsåtgärd som en riksmyndighet vidtar.
- Arbetsgruppen är enig om att frågan om huruvida det i det enskilda fallet är fråga om en samrådsskyldighet föreligger eller att endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas avgörs som en behörighetstvist i sista hand av högsta domstolen. Detta motsvarar gällande rättsläge.
- Arbetsgruppen är inte enig om hur lagstiftningen ska utformas i de fall parterna inte kommer överens vid samrådsförfarandet. Arbetsgruppen är inte heller enig om hur lagstiftningen ska utformas i det fall riket och landskapet inte är överens om innehållet i förvaltningsbeslutet i de fall enbart ett förvaltningsbeslut kan fattas i medlemsstaten.
- **Statsrådets arbetsgruppsmedlemmar anser att det finns orsak att förtydliga paragraferna och detaljmotiveringarna till dem, men att det nuvarande rättsläget ska kvarstå.**
- *Ett kompromissförslag till 77 § 3 mom. framlades enligt vilken statsrådet efter i 52 § avsett samråd skulle avgöra innehållet i en enda förvaltningsåtgärd.*
- **Arbetsgruppen konstaterade sin oenighet och beslöt att föreslå att lösningsmekanismen förs upp för politiskt avgörande mellan statsrådet och Ålands landskapsregering.**

2.4 Frågeställningar som arbetsgruppen föreslår att förblir enligt Ålandskommitténs slutbetänkande

Till den del frågorna inte har behandlats ovan föreslår arbetsgruppen att Ålandskommitténs slutbetänkande omfattas. Arbetsgruppen har emellertid behandlat vissa särskilda punkter:

2.4.1 Lagstiftningskontrollen av lagtingslagar (33 §)

- Avvikande från gällande lag skulle Delegationen för Ålandsärenden ges en frist på två månader för att ge ett utlåtande till justitieministeriet över en lagtingslag. En enhällig delegation kan, om lagtingslagen är ostridig, bestämma att lagen får träda i kraft utan att den föredras för republikens president. Förslaget hindrar dock inte republikens president att förordna att lagtingets beslut ska föredras för presidenten.
- Det föreslås att det föreskrivs i 33 § att lagtinget, när det har antagit en lag, ska överlämna den till Delegationen för Ålandsärenden och till justitieministeriet. Delegationen för Ålandsärenden överlämnar sitt utlåtande över lagtingslagen till justitieministeriet inom två månader från det att justitieministeriet fått kännedom om beslutet. Om Delegationen funnit att det inte föreligger någon vetorättsgrund, kan den genom enhälligt beslut bestämma att lagen får träda i kraft utan att den föredras för republikens president. I andra fall ska justitieministeriet föredra lagtingslagen för presidenten. Republikens president kan även om Delegationen för Ålandsärenden har beslutat annorlunda, förordna att lagtingets beslut om antagande av en lagtingslag ska föredras för presidenten.
- De befogenheter republikens president har i fråga om lagstiftningskontrollen skulle inte ändras men förslaget förutsätter att justitieministeriet och republikens presidents kansli avtalar om samarbetets nya förfaringsätt. Utom föredragning för Republikens president skulle föredraganden för Ålandsärenden informera Republikens presidents kansli om alla beslut om antagande av lagtingslagar så att republikens president kan bedöma från fall till fall huruvida orsak föreligger att förordna om att lagen ska föredras. Bestämmelsen förutsätter att justitieministeriet och republikens presidents kansli avtalar om samarbetets nya förfaringsätt som måste vara sådana att det inte krävs en resursökning på Republikens presidents kansli.

2.4.2 Lösning av behörighetstvister (55 §)

- Med avvikelse från 60 § 2 mom. i nuvarande självstyrelselag föreslås en fråga om behörighet enligt 55 § i lagförslaget förbli vid Delegationens för Ålandsärenden beslut, om parterna nöjer sig med detta. Enligt gällande lag avgör högsta domstolen en behörighetstvist mellan landskapets och rikets förvaltningar sedan utlåtande har inhämtats bland annat av Ålandsdelegationen.
- Det föreslås en bestämmelse om att såvida meningsskiljaktighet uppstår angående en åländsk eller en riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, kan Ålands regering eller riksmyndigheten hän-skjuta frågan till Delegationen för Ålandsärenden som avgör saken. Om Ålands regering eller riksmyndigheten inte nöjer sig med delegationens beslut, kan parten inom 30 dagar från det att den fått del av beslutet, föra saken till högsta domstolen för avgörande.

2.4.3 Allmänt bindande kollektivavtal (95 §)

- Ålandskommittén föreslog i 95 § i lagförslaget att allmänt bindande kollektivavtal ska finnas tillgängliga på svenska för att bli gällande på Åland.
- Social- och hälsoministeriet har i sitt utlåtande över kommittébetänkandet konstaterat att förslaget om att allmänt bindande kollektivavtal träder i kraft på Åland först när de är tillgängliga på svenska, skulle förändra nuläget enligt lagen om fastställande av kollektivavtal allmänt bindande verkan (ska publiceras på finska eller svenska och översättas till det andra språket, men tidpunkten för fastställandet och tillämpningen har inget samband med publiceringen). För tillfället sänds avtal i regel på finska till ministeriet för styrkande enligt 2 § i lagen om kollektivavtal och de allmänt bindande kollektivavtalen har översatts först efter behandling i nämnden för fastställande.
- Förslaget om självstyrelselagens 95 § kunde enligt social- och hälsovårdsministeriet således leda till en situation där t.ex. ett företag som har verksamhet på både fastlandet och Åland skulle vara tvunget att tillämpa olika arbetsvillkor på sina arbetstagare, vilket skulle strida mot kravet på jämlik behandling enligt arbetsrätten. Ett allmänt bindande kollektivavtal är branschspecifikt och även de arbetstagare som arbetar inom branschen skulle kunna hamna ojämlig ställning i fråga om arbetsvillkoren, beroende på var arbetsplatsen finns.
- Om man önskar ändra ikraftträdandet på Åland i enlighet med det som föreslås, bör man enligt social- och hälsovårdsministeriet förutsätta t.ex. att avtalsparterna lämnar in avtalet på båda språken eller att översättningen görs före behandlingen i nämnden för fastställande och ta hänsyn till att avtalsperioderna också kan vara ganska korta.

- Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GRUU 41/200 rd om RP 157/2000 rd med förslag till arbetsavtalslag och till vissa lagar som har samband med den) konstaterat följande: "Enligt 13 § i det andra lagförslaget utgår propositionen från att det i en föreskriftssamling som avses i lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar bara får publiceras beslut som nämnden fattat om att fastställa ett kollektivavtals allmänt bindande verkan och därtill uppgift om var det behöriga kollektivavtalet har publicerats samt information om möjligheten att få ytterligare uppgifter om avtalet på finska och svenska. Enligt förslagna 14 § skall ett kollektivavtal som fastställts som allmänt bindande publiceras så att det avgiftsfritt finns tillgängligt för alla i en förteckning över allmänt bindande kollektivavtal på ett allmänt datanät. Vidare skall nämnden hålla information på finska och svenska tillgänglig för alla om ett sådant avtal. Den lösning som regeringen har gått in för i sin proposition innebär att de allmängiltiga kollektivavtalen endast publiceras på det språk som de upprättats på. Att nämnden förpliktas att ge ytterligare information om avtalen på finska och svenska räcker dock enligt utskottets mening till för att garantera att de språkliga rättigheterna i 17 § 2 mom. grundlagen fullföljs."
- Ålands folkrättsliga ställning/ Ålandsöverenskommelsen i Nationernas förbunds råd från 1921 anger att: "1. Finland, som är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess språk, dess kultur och dess lokala svenska traditioner, förbinder sig att utan dröjsmål införa följande garantier i självstyrelselagen för Ålandsöarna av den 7 maj 1920:"
- Arbetsgruppen föreslår, mot bakgrund av Ålands enspråkigt svenska status enligt Ålandsöverenskommelsen, att Ålandskommitténs förslag till 95 § vidhålls.

2.5 Särskilda överväganden

2.5.1 Kyrkliga angelägenheter på Åland

Frågan om hur Ålands särförhållanden ska beaktas i kyrkolagen hänvisas till att diskuteras mellan Åland och kyrkomötet i ett annat sammanhang. Ett omnämnande om behovet att diskutera Ålands särställning i kyrkolagen föreslås intaget i de allmänna motiveringarna till regeringens proposition.

2.5.2 Försvarsmaktens handräckning på Åland

En bestämmelse om försvarsmaktens handräckning till myndigheter på Åland föreslås inte ingå i självstyrelselagen. Enligt arbetsgruppen grundar sig försvarsmaktens befogenheter i fråga om handräckning på Åland till andra myndigheter på sådan rikets lagstiftning som är gällande även på Åland med beaktande av de internationella avtal som reglerar Ålands status.

2.5.3 Ålands specialsakkunniga vid Finlands EU-representation i Bryssel

Arbetsgruppen föreslår att det i regeringspropositionens allmänna motiveringar tas in en skrivning om att regeringens avsikt är att fortsättningsvis upprätthålla en sådan ordning för den specialsakkunniga för Ålandsärenden som hittills gällt enligt utrikesministeriets praxis och som beträffande den specialsakkunnigas språkkunskaper dessutom ingår i statsrådets förordning om utrikesförvaltningen (256/2000).

2.5.4 Lagtingets samtycke till ändringar av grundlagen

Ålands arbetsgruppsmedlemmar har med stöd av landskapsregeringens utlåtande över Ålandskommitténs slutbetänkande anfört att det till lagförslaget finns ett behov av att foga en bestämmelse om inhämtande av lagtingets samtycke till ändringar av grundlagen. Detta förslag har inte fått understöd av statsrådets arbetsgruppsmedlemmar. Grundlagsutskottet behandlade i samband med riksdagsbehandlingen av RP 73/1990 rd med förslag till nuvarande självstyrelselag, frågan i sitt betänkande (GrUB 15/1990-RP 73/1990 rd).

Däremot föreslår arbetsgruppen ett förtydligande i 28 § 1 punkten i lagförslaget om riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland i fråga om grundlagen med beaktande av att bestämmelser om genomförandet av de grundläggande fri- och rättigheterna utfärdas genom lagtingslag i de fall saken hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet.

2.5.5 Behörighetsfördelningen på området för jordbruket och fisket

Arbetsgruppen belyser frågan under 2.3.1. även till den del enighet föreligger.

Ålands självstyrelselag

Av självstyrelselagsarbetsgruppen behandlade
paragrafer i Ålandskommitténs slutbetänkande

LAGFÖRSLAG

2 kap.

Lagtinget och Ålands regering (7-13 §)

13 §

Tjänsteåtal mot medlem av Ålands regering

Åtal mot en medlem av Ålands regering för tjänstebrott behandlas vid Åbo hovrätt. Åtalet utförs av en av riksåklagaren utsedd åklagare.

Beslut om att väcka åtal mot en medlem av Ålands regering som på sannolika skäl misstänks för brott mot tjänsthemlighet, brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet, missbruk av tjänsteställning, grovt missbruk av tjänsteställning, brott mot tjänsteplikt eller brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet fattas av Ålands lagting. Ärendet anhängiggörs vid lagtinget av riksåklagaren.

Innan lagtinget fattar sitt beslut enligt 2 mom., ska det bereda medlemmen av Ålands regering tillfälle att ge förklaring samt utreda lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd. Om inrättandet av ett organ för och om förfarandet vid lagtinget för utredning och behandling av lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd bestäms närmare genom lagtingslag.

3 kap.

Åländsk hembygdsrätt (14-19 §)

14 §

Hembygdsrätt på grund av lag

Åländsk hembygdsrätt har

- 1) den som när denna lag träder i kraft har hembygdsrätt enligt tidigare självstyrelselag och
- 2) ett barn under 18 år som har finskt medborgarskap och är bosatt på Åland, om en förälder till barnet har hembygdsrätt.

15 §

Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Hembygdsrätt beviljas av Ålands regering.

Hembygdsrätt ska, om inte sådana vägande skäl som anges i lagtingslag föranleder avslag, på ansökan beviljas finska medborgare som sedan minst fem år utan avbrott har sitt egentliga bo och hemvist på Åland och som har tillfredsställande kunskaper i svenska.

Även den som inte fyller kraven i 2 mom. kan av särskilda skäl beviljas hembygdsrätt enligt vad som föreskrivs i lagtingslag.

I lagtingslag utfärdas närmare bestämmelser om hur boendetid räknas och språkkunskap visas samt om handläggningen av ansökan om hembygdsrätt.

19 §

Fullgörande av värnplikt

Den som har hembygdsrätt har rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt i civilförvaltningen. Om tjänstgöringen i civilförvaltningen bestäms i rikslag med lagtingets bifall.

Tills sådan tjänstgöring som avses här har ordnats är de invånare på Åland som avses i 1 mom. befriade från att fullgöra värnplikt.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte dem som efter fyllda 12 år har inflyttat till Åland från annan ort.

5 kap.

Lagstiftningen (26-37 §)

26 §

Fördelning av den lagstiftande makten

Den lagstiftande makten på Åland är delad mellan riksdagen och lagtinget enligt denna lag.

27 §

Lagtingets lagstiftningsbehörighet

Lagtinget har lagstiftningsbehörighet i fråga om:

- 1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; Ålands regering samt myndigheter och inrättningar som lyder under denna,
 - 2) rådgivande folkomröstning i angelägenheter som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
 - 3) lagtingets och självstyrelsemyndigheternas tjänstemän, tjänstekollektivavtal för och disciplinär bestraffning av dem,
 - 4) arbetspensionsskydd för lagtingets och självstyrelsemyndigheternas anställda och förtroendevalda samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolorna på Åland,
 - 5) Ålands flagga och vapen och deras användning på Åland, användningen av Ålands flagga på självstyrelsemyndigheternas fartyg samt på handelsfartyg och fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort på Åland med beaktande av att statliga ämbetsverks och inrättnings samt enskildas rätt att använda rikets flagga inte får inskränkas,
 - 6) kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare,
 - 7) offentligheten för lagtingets, självstyrelsemyndigheternas och kommunernas på Åland handlingar; förvaltningsförfarande, hantering av personuppgifter och upphandling inom lagtingets lagstiftningsbehörighet,
 - 8) jämställdhet och jämlikhet inom lagtingets lagstiftningsbehörighet,
 - 9) Åland tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, Åland tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till självstyrelsemyndigheterna, kommunerna tillkommande skatter,
 - 10) allmän ordning och säkerhet med de undantag som anges i 28 § 17-20 punkten; brand- och räddningsväsendet,
 - 11) lotterier och spel,
 - 12) byggnads- och planväsendet, grannelagsförhållanden, bostadsproduktion,
 - 13) inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av vad som stadgas i [61 §],
 - 14) hyra och hyresreglering, lega av jord,
 - 15) natur- och miljövard, friluftsliv, vattenrätt,
 - 16) fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål på Åland,
 - 17) hälso- och sjukvård, med de undantag som anges i 28 § 40-42 punkten; eldbegängelse,
 - 18) tobaksprodukter,
 - 19) kemikalier med de undantag som anges i 28 § 44 punkten; livsmedelssäkerhet; produktsäkerhet,
 - 20) socialvård;
 - 21) tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker;
 - 22) undervisning, läroavtal, kultur, idrott och ungdomsarbete; arkivväsendet med undantag för statliga myndigheters arkiv enligt 28 § 2 punkten och kyrkans arkivalier enligt 28 § 23 punkten samt med beaktande av 48 § xx punkterna; biblioteks- och museiväsendet,
 - 23) **Nuvarande lydelse:** jord- och skogsbruk; styrning av lantbruksproduktionen, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas,
- Föreslagen lydelse:** utveckling av jordbruket och landsbygden samt de ersättnings- och stödssystem som anknyter till det; skogsbruk, samfälliga skogar; produktion av genetiskt modifierade växter; infrastruktur för geografisk information,

Självstyrelselagsarbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

- 24) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen,
- 25) djurskydd och veterinärväsendet med de undantag som anges i 28 § 37 punkten,
- 26) tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattnens produktionsförmåga; skyldighet att i sådant syfte mot full ersättning i någon annans besittning för viss tid upplåta jordbruksmark och fiskevattnen som är outnyttjade eller endast delvis utnyttjade,
- 27) rätt att leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndigheter,
- 28) postväsendet samt rätt att utöva rundradio- och televisionsverksamhet på Åland med de begränsningar som följer av 28 § 39 punkten,
- 29) vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken,
- 30) näringsverksamhet med beaktande av vad som anges i 18 § samt i 28 § i fråga om näringsrättsliga och sådana närliggande angelägenheter, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna,
- 31) främjande av sysselsättningen,
- 32) statistik om förhållandena på Åland,
- 33) beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
- 34) med straff jämförbara förvaltningsrättsliga sanktioner, utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
- 35) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag ska hänföras till lagtingets lagstiftningsbehörighet.

I en lagtingslag kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet tas in bestämmelser som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet och som i sak överensstämmer med motsvarande bestämmelser i riksdagslag. Behörighetsfördelningen mellan riksdagen och lagtinget påverkas dock inte av detta.

28 §

Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland

Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar Åland i fråga om:

- 1) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag med beaktande av att bestämmelser om genomförandet av de grundläggande fri- och rättigheterna utfärdas genom lagtingslag i de fall saken hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
- 2) statsmyndigheternas organisation och verksamhet; statliga myndigheters arkiv med beaktande av vad som bestäms i 48 § xx punkten,
- 3) rikets flagga och vapen samt deras användning med de undantag som nämns i 27 § 5 punkten,
- 4) medborgarskap,
- 5) utlänningslagstiftning,
- 6) pass och med pass jämförbara identitetsbevis samt tilldelande av personbeteckning,
- 7) folkbokföring med beaktande av 30 §,
- 8) förhållandet till utländska makter, med beaktande av bestämmelserna i 10 och 11 kap. i denna lag om internationella förpliktelser och ärenden i Europeiska unionen;
- 9) utrikeshandeln,
- 10) domstolsväsendet och rättskipning med beaktande av bestämmelserna i 13 § och 6 kap. i denna lag,
- 11) straffrätt, med de undantag som framgår av 27 § 33 punkten,,
- 12) förundersökning och tvångsmedel,
- 13) administrativt ingrepp i den personliga friheten och integriteten,
- 14) verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott,
- 15) ordningsmaktens verksamhet som avser att trygga statens säkerhet samt försvarstillstånd och undantagsförhållanden,
- 16) befolkningsskydd, dock så att beslut om förflyttning av personer som är bosatta på Åland till en ort utanför Åland kan fattas enbart med Ålands regerings samtycke,
- 17) landets försvar samt försvarstillstånd och undantagstillstånd med beaktande av 19 § i denna lag om fullgörande av värnplikt,
- 18) Gränsbevakningen med beaktande av 19 § i denna lag om fullgörande av värnplikt,
- 19) sjöräddning,
- 20) vapen, ammunition och explosiva ämnen med beaktande av 30 §,
- 21) sedelutgivning och valuta,
- 22) hela riket gällande allmänna villkor för utlänningar och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring,
- 23) kyrkolagen,
- 24) lagstiftning som gäller religiösa samfund med det undantag som anges i 23 punkten och med beaktande av 30 §,

Självstyrelselagsarbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

- 25) skatter som inte enligt 27 § 9 punkten hör till lagtingets behörighet,
- 26) släkt- och förnamn med beaktande av 29 §; äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, förmynderskap, adoption, arv och dödförklaring (med beaktande av 30 §),
- 27) föreningar med beaktande av 29 §; stiftelser; bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar jämte fartygs- och handelsregister med beaktande av 30 §,
- 28) konsumentskydd med beaktande av 48 § xx punkten,
- 29) otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, konkurrensrätt,
- 30) bank- och kreditväsendet med beaktande av 30 § samt försäkringsavtal,
- 31) upphovsrätt, patent, mönsterrätt, varumärke och andra immateriella rättigheter,
- 32) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter,
- 33) andra än i denna lag särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till lagtingets behörighet,
- 34) arbetarskydd och tekniska anordningar som används i arbetet; medling i arbetstvister; annan lagstiftning om anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden (med beaktande av 29 §) och samarbete inom företag (med beaktande av 30 §), kollektivavtal och arbetsavtal med det undantag som anges i 27 § 22 punkten om läroavtal och med beaktande av 30 §,
- 35) arbetspensionsskydd för anställda hos kommunerna samt för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen med de undantag som nämns i 27 § 4 punkten och annan socialförsäkring med beaktande av 30 §,
- 36) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning här till får ske på Åland bara med Ålands regerings samtycke,
- 37) **Nuvarande lydelse:** priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter med beaktande av 30 §, **Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:** Europeiska unionens direkta stöd, nationella stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter med beaktande av 30 § **Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:** direkta inkomststöd till jordbruket och marknadsåtgärder gällande jordbruksprodukter med beaktande av 30 §,
- 38) förbud mot införande av djur och djurprodukter, förhindrande av smittosamma sjukdomar hos husdjur och förebyggande av införsel av skadegörare till landet med beaktande av 30 §,
- 39) televerksamhet med de undantag som anges i 27 § 28 punkten och med beaktande av 29 §,
- 40) luftfart; handelssjöfart och farleder för handelssjöfarten med undantag av fartygsregister som anges i 29 punkten,
- 41) alkohollagstiftning med det undantag som anges i 27 § 21 punkten och med beaktande av 30 §,
- 42) yrkesrättigheter inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet och veterinärvården, förhindrande av smittosamma sjukdomar hos människor, könskorrigering kirurgiska ingrepp och sterilisering, avbrytande av havandeskap, fertilitetsbehandling, rättsmedicinska undersökningar, utredning av dödsorsak, konstaterande av dödsfall,
- 43) genteknik; mänskliga organ, vävnader och celler,
- 44) begravningsmed det undantag som anges i 27 § 17 punkten och med beaktande av 29 §,
- 45) apoteksväsendet med beaktande av 29 §, mediciner och medicinska anordningar, narkotika och för konsumentmarknaden förbjudna psykoaktiva ämnen samt framställning och användning av kemikalier som är giftiga för människan,
- 46) statistik för statens behov,
- 47) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller med beaktande av 30 §,
- 48) måttenheter, mätredskap och mätmetoder med beaktande av 30 §,
- 49) mineralfyndigheter och gruvdrift med de undantag som nämns i 27 § 27 punkten (och med beaktande av 29 §),
- 50) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag ska anses höra till riksdagens lagstiftningsbehörighet.

Utan lagtingets bifall träder en ändring av grundlag eller annan lag inte i kraft på Åland till den del det är fråga om principerna för enskildas rätt att där äga fast egendom eller tillgångar som hör till näringsverksamhet.

Med avvikelse från vad som i [97 §] i denna lag bestäms om ändring av självstyrelselagen i grundlagsordning och med lagtingets bifall, kan riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland i vissa fall ändras i enlighet med de förenklade förfaranden som anges i 29 och 30 § i denna lag.

Självstyrelselagsarbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

[29 §

Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget

Lagtinget kan överta följande delar av sådana behörighetsområden som enligt 28 § i denna lag hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland:

- 1) (folkbokföring med beaktande av att den enligt 28 § 7 punkten ska grunda sig på personbeteckningar),
- 2) föreningar,
- 3) släkt- och förnamn,
- 4) konsumentskydd,
- 5) (lagstiftning om privaträttsligt anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden inklusive kollektivavtal samt arbetsavtal),
- 6) (samarbete inom företag),
- 7) arbetspensionsskydd för andra anställda hos kommunerna än rektorer, lärare och timlärare vid grundskolorna samt för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen,
- 8) domännamnet ax,
- 9) beviljande internt på Åland av tillstånd för televerksamhet på basen av de frekvenser som statsrådet anvisat Åland,
- 10) beviljande av apotekstillstånd på Åland, med undantag för nätförsäljning av läkemedel utanför Åland och med beaktande av att Ålands regering innan tillstånd beviljas ska inhämta utlåtande av behörig statlig myndighet,
- 11) begravning,
- 12) (mineralfyndigheter och gruvdrift).

Lagtinget kan genom lagtingslag överta lagstiftningsbehörighet som avses i denna paragraf sedan statsrådet och Ålands regering har kommit överens om de ekonomiska och administrativa konsekvenserna samt gemensamt kartlagt de rättsliga och övriga konsekvenserna av övertagandet. Gäller övertagandet en del av ett behörighetsområde som nämns i 1 mom., ska förfarandet i 30 § i denna lag tillämpas på överföringen av behörigheten för delområdet i fråga.

Kan statsrådet och Ålands regering inte nå en överenskommelse enligt 2 mom. om hur de administrativa och ekonomiska konsekvenserna ska bedömas, görs bedömningen av Delegationen för Ålandsärenden. De behöriga ministerierna och Ålands regering ska då tillhandahålla delegationen sådan information som behövs för bedömningen.

Statsrådet ska ge riksdagens grundlagsutskott en utredning om övertagandet, om övertagandet inte ger anledning till att ge ett lagförslag om ändring av berörd rikslagstiftning. Utskottet kan ge statsrådet ett utlåtande med anledning av utredningen.

När Ålands regering har utfärdat en lagtingslag om övertagande av lagstiftningsbehörighet, ska Ålands regering underrätta statsrådet om lagen och om när denna träder i kraft. Statsrådet ska därefter i Finlands författningssamling publicera ett meddelande om behörighetsövertagandet.]

30 §

Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning

Av de angelägenheter som enligt 28 § hör till rikets lagstiftningsbehörighet kan följande behörighetsområden eller delar av dessa överföras på lagtinget genom en lag som stiftas i enkel lagstiftningsordning och med lagtingets samtycke:

- 1) sjöräddning som avser fritids- och fiskefarkoster,
- 2) lagstiftning som gäller religiösa samfund med undantag för kyrkolagen,
- 3) arbetarskydd och tekniska anordningar som används i arbetet, medling i arbetstvister,
- 4) (socialförsäkring),
- 5) (annat befolkningsskydd än sådant som följer av försvarstillstånd eller undantagsförhållanden eller förberedelse inför dessa, dock så att beslut om förflyttning av personer bosatta på Åland till en ort utanför Åland kan fattas endast med samtycke av Ålands regering),
- 6) (äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, förmynderskap, adoption, arv, dödförklaring),
- 7) bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar,
- 8) fartygs- och handelsregister,
- 9) måttenheter, mätredskap och mätmetoder,
- 10) bank- och kreditväsendet,
- 11) otillbörligt förfarande i näringsverksamhet,
- 12) (andra än i denna lag särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänförs sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till lagtingets behörighet),

Självstyrelsearbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

- 13) (televerksamhet),
- 14) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller,
- 15) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter,
- 16) **Nuvarande lydelse:** priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter, **Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:** Europeiska unionens direkta stöd, nationella stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter, **Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:** direkta inkomststöd till jordbruket och marknadsåtgärder gällande jordbruksprodukter,
- 17) förbud mot införande av djur och djurprodukter, förhindrande av smittosamma sjukdomar hos husdjur och förebyggande av införsel av skadegörare till landet,
- 18) alkohollagstiftning med beaktande av att utskänkning av alkohol hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet,
- 19) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet och veterinärvården, förhindrande av smittsamma sjukdomar hos människor, könsskorrigering, kirurgiska ingrepp och sterilisering, avbrytande av havandeskap, fertilitetsbehandling, rättsmedicinska undersökningar, utredning av dödsorsak, konstaterande av dödsfall,
- 20) skjutvapen och skjutförnödenheter avsedda för jakt eller sport.

I en lag om överföring av lagstiftningsbehörighet ska intas bestämmelser om de åtgärder som föranleds av överföringen.

Om Ålands lagting har tagit initiativ till att en lag om överföring av behörighet ska stiftas, ska initiativet föreläggas riksdagen i form av en bilaga till regeringens skrivelse. Statsrådet kan före det ge en redogörelse i saken till riksdagen.

31 §

Överföring av lagstiftningsbehörighet från lagtinget till riksdagen

Lagstiftningsbehörighet som hör till lagtinget kan överföras till riksdagen. Är det fråga om att återföra behörighet som har överförts på lagtinget med stöd av 29 eller 30 §, sker detta genom en lag som stiftas i enkel lagstiftningsordning och med lagtingets samtycke.

Annan överföring av lagstiftningsbehörighet från lagtinget till riksdagen sker i grundlagsordning genom ändring av denna lag i den ordning som nämns i 97 §.

33 §

Lagstiftningskontroll

När lagtinget har antagit en lag ska den överlämnas till Delegationen för Ålandsärenden och till justitieministeriet. Delegationen ger inom två månader från den dag justitieministeriet delgavs beslutet om den antagna lagtingslagen, ett utlåtande till justitieministeriet över lagtingslagen.

Om Delegationen för Ålandsärenden finner att det inte föreligger någon vetorätsgrund enligt 34 §, kan den genom enhälligt beslut bestämma att lagen får träda i kraft utan att den föredras för republikens president. I andra fall ska justitieministeriet föredra lagtingslagen för presidenten.

Republikens president kan, även om Delegationen för Ålandsärenden har beslutat annorlunda, förordna att lagtingets beslut om antagande av en lagtingslag ska föredras för presidenten.

34 §

Republikens presidents vetorätt

Finner republikens president att lagtinget genom att anta en lagtingslag har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att lagtingslagen rör Finlands inre eller yttre säkerhet, kan presidenten efter att ett gemensamt utlåtande av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen har inhämtats, bestämma att lagen ska förfalla i sin helhet eller till någon viss del. Beslutet måste fattas inom fyra månader från den dag då beslutet om antagande av lagtingslagen delgavs justitieministeriet.

Det gemensamma utlåtandet till republikens president som avses i 1 mom. utarbetas av en sammansättning med tre ledamöter från högsta domstolen och två från högsta förvaltningsdomstolen jämte en föredragande, som står i tjänsteförhållande till högsta domstolen.

7 kap.

Förvaltningen (42-48 §)

46 §

Gemensam förvaltning

I följande frågor där förvaltningsbehörigheten är delad gäller följande:

- 1) de åländska och de statliga myndigheterna ska, på det sätt som anges i en överenskommelseförordning, gemensamt sköta befolkningsskyddet på Åland så att dessa myndigheter under en gemensam förvaltning kan delta med de resurser som de förfogar över och som behövs i befolkningsskyddet och
- 2) Ålands och statens myndigheter, ska på det sätt som anges i en överenskommelseförordning, samarbeta med varandra när de inhämtar statistiska uppgifter och ge varandra tillgång till de statistiska uppgifter de har; i den statistik som statliga myndigheter publicerar ska Åland redovisas fristående från uppgifterna om övriga Finland där det är möjligt.

48 §

Särbestämmelser inom statens behörighet

I de angelägenheter som hänförs till statens förvaltning och anges i denna paragraf ska uppgiften utföras med iakttagande av att

- 1) när en statstjänst tillsätts på Åland ska särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om förhållandena på Åland eller är bosatt där,
 - 2) en statlig myndighet ska säkerställa att en statstjänsteman som inom ramen för sina tjänsteuppgifter regelbundet sköter ärenden som gäller Åland, har tillräckliga kunskaper om förhållandena på Åland och om självstyrelsen.
-

8 kap.

Initiativ, samråd, hörande, bistånd och behörighetstvister (49-55 §)

50 §

Samråd, samtycke och överenskommelse

När riksmyndigheterna planerar åtgärder som har särskild betydelse för Åland och de åländska myndigheterna planerar åtgärder som har särskild betydelse för riket, ska de informera varandra och vid behov samråda. I denna lag finns dessutom särskilda bestämmelser om åtgärder som förutsätter samråd mellan Ålands och rikets myndigheter eller samtycke av Ålands regering.

På initiativ av Ålands regering eller statsrådet kan Ålands regering och statsrådet efter förhandlingar överenskomma om en utvidgning av åländsk behörighet inom Finlands ekonomiska zon.

52 §

Ålandsärenden i statsrådet

Aktuella åländska frågor av principiell eller vittbärande vikt kan behandlas i statsrådet i en sammansättning med de behöriga ministrarna och Ålands lantråd under ledning av statsministern. Initiativ till behandling i en sådan sammansättning kan tas av Ålands regering eller av det behöriga ministeriet.

Självstyrelselagsarbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

Ärenden som gäller självstyrelsen föredras i statsrådet från justitieministeriet. Ärenden som gäller Ålands ekonomi föredras dock från finansministeriet. Till föredraganden i ärenden som gäller självstyrelsen och Ålands ekonomi förordnar statsrådet personer som är förtrogna med Ålands självstyrelse.

55 §

Lösning av behörighetstvister

Uppstår meningsskiljaktighet angående en åländsk eller en riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, kan Ålands regering eller riksmyndigheten hänskjuta frågan till Delegationen för Ålandsärenden som avgör saken inom två månader från det att denna anhängiggjorts. Om en part inte nöjer sig med delegationens beslut, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av beslutet, föra saken till högsta domstolen för avgörande.

9 kap.

Ålands ekonomi (56-65 §)

56 §

Ekonomisk självstyrelse

Åland har ekonomisk självstyrelse på det sätt som anges i denna lag.

57 §

Budget

Lagtinget fastställer budget för Åland. Närmare bestämmelser om Ålands budget finns i lagtingslag. Lagtinget kan uppta lån samt emittera obligationslån för Ålands behov.

58 §

Avräkning

För att täcka utgifterna för självstyrelsen, återförs till Åland årligen av statsmedel ett belopp som fastställs vid en särskild avräkning (*avräkningsbeloppet*). Avräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På avräkningsbeloppet betalas månatliga förskott.

59 §

Beräkning av avräkningsbeloppet

Avräkningsbeloppet beräknas så att de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för förvärvs- och kapitalinkomstskatter, samfundsskatt, lotteriskatt samt nya statslån (avräkningsbasen) multipliceras med ett visst relationstal (*avräkningsgrunden*). Vid beräkningen av avräkningsbeloppet beaktas dessutom hälften av förändringen i befolkningstalet för Åland i förhållande till hela Finlands befolkningstal (*Ålands befolkningsandel*) sedan denna lag trätt i kraft. Som koefficient för att bestämma Ålands befolkningsandel används fem decimaler. Ökar Ålands befolkningsandel höjs avräkningsbeloppet, minskar befolkningsandelen sänks avräkningsbeloppet.

60 §

Avräkningsgrunden

<i>Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag</i>	<i>Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag</i>
Avräkningsgrunden är 0,48 procent.	Avräkningsgrunden är 0,43 procent.

61 §

Ändring av avräkningsgrunden

Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar som inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Med ändring av grunderna för statsbokslutet avses förändringar i statens uppgiftsstruktur, strukturella förändringar innefattande beskattning eller bolagisering, förändringar i fråga om nettobudgetering samt andra därmed jämförbara förändringar.

Avräkningsgrunden ska höjas, om Ålands utgifter ökar och utgiftsökningen följer av att

- 1) lagtinget övertar eller till det överförs ny lagstiftningsbehörighet,
 - 2) Åland övertar förvaltningsuppgifter om dessa kostnader inte regleras på annat sätt, som ankommer på staten, eller efter överenskommelse med staten, genom att Åland svarar för verksamhet som helt eller till betydande del tjänar riksintressen,
 - 3) uppnåendet av självstyrelsens syften orsakar väsentligt ökade kostnader, eller
 - 4) Ålands förvaltning annars belastas av betydande utgifter som inte förutsågs när denna lag stiftades.
- Avräkningsgrunden ska sänkas, om lagstiftningsbehörighet överförs från lagtinget till riksdagen eller om en statlig myndighet har övertagit förvaltningsuppgifter av de åländska myndigheterna om dessa kostnader inte regleras på annat sätt.

62 §

Förfarandet för ändring av avräkningsgrunden

<i>Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag</i>	<i>Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag</i>
Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen fattar beslut om ändring av avräkningsgrunden. Beslut av delegationen i frågor som avses i 1 mom. stadfästs av republikens president. Beslutet ska inom tre månader stadfästas oförändrat eller lämnas utan stadfästelse. Om ett beslut lämnas utan stadfästelse, ska ärendet hänskjutas till delegationen för ny behandling.	Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sitt förslag till statsrådet. Om ändring av avräkningsgrunden bestäms genom rikslag med samtycke av lagtinget.

63 §

Skatteavräkning

Till Åland återförs årligen av statsmedel de på Åland debiterade statliga förvärvs- och kapitalinkomstskatternas, samfundsskattens och lotteriskattens belopp. Skatteavräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På skatteavräkningsbeloppet betalas månatliga förskott. Förskottsbeloppet beräknas med utfallet av tidigare beskattning som grund.

Om utfallet av den i 1 mom. avsedda samfundsskattens och kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp, med mer än 10 procent, understiger det respektive belopp som Åland skulle ha erhållit på basis av motsvarande skatt genom den i 58 § avsedda avräkningen, tillkommer mellanskillnaden Åland.

Ändras grunderna för de i 1 mom. avsedda skatterna på ett sätt som väsentligt inverkar på skatteavräkningens storlek, ska basen för skatteavräkningen ändras. Om ändring av basen för skatteavräkningen bestäms genom rikslag med samtycke av lagtinget.

64 §

Extra anslag

På framställning av lagtinget kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med Ålands budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom lagtingets behörighet.

65 §

Tillskott under exceptionella förhållanden

Åland ska av statsmedel beviljas ett tillskott under exceptionella förhållanden

1) för att förhindra eller undanröja sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar Åland, samt

2) för att täcka sådana kostnader som föranleds av naturkatastrof, kärnkraftsolycka, oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte Åland skäligen bör bära kostnaderna.

Framställning om tillskott ska göras av Ålands regering senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänförs. Ärendet ska om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.

10 kap.

Internationella förpliktelser (66-72 §)

72 §

Ålands nationella ansvar för internationella förpliktelser som Åland har förhandlat fram

Ålands regering svarar för att internationella förpliktelser som avses i 70 och 71 § verkställs och efterlevs nationellt samt bär på den nationella nivån det ekonomiska ansvaret för ett otillräckligt genomförande av en sådan förpliktelse.

Vid en tvist eller en förhandling på internationell nivå om Finlands ekonomiska ansvar för förpliktelser som Åland ingått enligt 70 och 71 §, bereds Åland möjlighet att försvara sina intressen i enlighet med de principer som anges i 80 § i denna lag.

Har staten ålagts skyldighet att erlagga skadestånd eller annan ekonomisk gottgörelse till en annan stat eller en enskild som en följd av ett otillräckligt genomförande av en förpliktelse som avses i 1 mom. och uppstår det oenighet mellan staten och Åland om återbetalning av ersättningen till staten, tar Delegationen för Ålandsärenden ställning till saken. Om en part inte nöjer sig med delegationens ställningstagande, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av detta, föra saken till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande i enlighet med vad som föreskrivs i 12 kap. i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

11 kap.

Ärenden som gäller Europeiska unionen (73-85 §)

76 §

Behörighetsfördelningen vid genomförande av Europeiska unionens beslut

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan Åland och riket på det sätt som följer av denna lag.

Om det beslut som ska fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska unionens gemensamma politik på Åland, formulerar Ålands regering innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken annars skulle höra till lagtingets lagstiftningsbehörighet.

<i>Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag 3 och 4 mom.:</i> Ålands och statens myndigheter ska samråda då det gäller fördelningen av gemensamma kvoter och andra rättigheter eller åtaganden som tilldelas eller åläggs hela landet gemensamt när de åtgärder Ålands och statens myndigheter kommer att vidta är beroende av varandra. Är den åländska myndigheten och statens myndigheter inte överens om vilka åtgärder som ska vidtas i en fråga som avses i 3 mom. ska saken hänskjutas till Delegationen för Ålandsärenden som avgör frågan. Delegationen för Ålandsärenden ska vid avgörandet eftersträva att både statens och Ålands intressen blir beaktade.	<i>Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag 3 och 4 mom.:</i> Ålands och statens myndigheter ska samråda i fråga om fördelningen inom Finland av en resurs, en rättighet eller ett åtagande som har tilldelats eller ålagts medlemsstaten genom Europeiska unionens beslut, om de åtgärder för genomförandet av beslutet som vardera myndigheten kommer att vidta är beroende av varandra. Är den åländska myndigheten och statens myndighet inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i 3 mom., kan en rekommendation till avgörande begäras av Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sin rekommendation inom två månader från det att begäran gjorts anhängig. Råder det oenighet om 3 mom. är tillämpligt i ett enskilt fall, avgörs saken som en behörighetstvist enligt 55 § i denna lag.
--	---

77 §

Beslutsfattande när endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas i medlemsstaten

<i>Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag:</i> Kan enligt EU-rätten uttryckligen endast en åtgärd vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både Åland och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av statens myndighet. Beslutet ska fattas efter samråd med den åländska myndigheten så att samförstånd eftersträvas och den åländska myndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är den åländska myndigheten och statens myndigheter inte överens om vilka åtgärder som	<i>Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag:</i> Kan endast en åtgärd vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende som gäller fördelningen inom Finland av en resurs, en rättighet eller ett åtagande som har tilldelats eller ålagts medlemsstaten genom Europeiska unionens beslut och har både Åland och riket behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av statens myndighet. Beslutet ska fattas efter samråd med den åländska myndigheten så att samförstånd eftersträvas och den åländska myndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade.
---	---

ska vidtas i en fråga som avses i 3 mom. ska saken hänskjutas till Delegationen för Ålandsärenden som avgör frågan. Delegationen för Ålandsärenden ska vid avgörandet eftersträva att både statens och Ålands intressen blir beaktade.	Är den åländska myndigheten och statens myndighet inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i 1 mom., kan en rekommendation till avgörande begäras av Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sin rekommendation inom två månader från det att begäran gjorts anhängig. Råder det oenighet om 1 mom. är tillämpligt i ett enskilt fall, avgörs saken som en behörighetstvist enligt 55 § i denna lag. Kan en förvaltningsåtgärd enligt 1 mom. inte vidtas i enlighet med Delegationens i 2 mom. avsedda rekommendation, fattar statsrådets allmänna sammanträde beslutet om innehållet i förvaltningsåtgärden. Statsrådets beslut ska föregås av en behandling i statsrådet i en sammansättning som bestäms i 52 § 1 mom. i denna lag.
---	--

84 §

Jämkning av ansvarsbelopp

Staten och Åland kan jämka det ansvarsbelopp som avses ovan i 83 §. Uppstår oenighet mellan staten och Åland om ansvaret eller ansvarsbeloppet, tar Delegationen för Ålandsärenden ställning till saken enligt vad som föreskrivs i 83 § i denna lag. Delegationen kan bedöma förutsättningarna för att jämka ansvarsbeloppet. Om en part inte nöjer sig med Delegationens ställningstagande, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av detta, föra saken till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande i enlighet med vad som föreskrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen.

12 kap.

Ämbetsspråk och språkliga rättigheter (86-96 §)

87 §

Ämbetsspråket i kontakt mellan riksmyndigheter och myndigheter på Åland

Ämbetsspråket i kontakt mellan å ena sidan statsrådet, statens myndigheter och domstolarna i riket och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna, statens myndigheter och domstolarna på Åland är svenska.

Ämbetsspråket i kontakt mellan Delegationen för Ålandsärenden å ena sidan och statsrådet, de statliga myndigheterna samt domstolarna å andra sidan är svenska.

Utlåtanden och avgöranden av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen som avses i denna lag ges på svenska.

Språket är likaså svenska i kontakt mellan å ena sidan andra än statliga myndigheter som anförtros offentliga förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna samt statens myndigheter och domstolarna på Åland. Utför den enskilde offentliga förvaltningsuppgifter på uppdrag av en statlig myndighet i riket, ska denna försäkra sig om att den enskilde använder svenska i uppdraget.

Självstyrelselagsarbetsgruppens riktlinjeförslag 20.3.2018 för den politiska behandlingen

91 §

Individens språkliga rättigheter vid domstolar och statsmyndigheter i riket

Personer som har hemort på Åland har rätt att få offentlig service på svenska av statliga myndigheter i riket till vars verksamhetsområde Åland hör.

En enskild part som har hemort på Åland har rätt att i ärenden som handläggs av en domstol eller en statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av rikslagstiftningen utfärdas på finska.

95 §

Föreskrifter och information på svenska

Bestämmelser, myndighetsföreskrifter och allmänt bindande kollektivavtal måste för att bli gällande på Åland finnas tillgängliga på svenska.

Statliga myndigheter ska se till att myndighetsanvisningar av allmän betydelse som gäller på Åland samt andra anvisningar som huvudsakligen finansieras med statliga medel och som avses vara tillämpliga på Åland, översätts till svenska.

Statsrådet ska verka för att information om varor och tjänster till åländska konsumenter ges på svenska.

96 §

Språklig service vid statliga bolag med verksamhet på Åland

När ett tjänsteproducerande bolag som staten har bestämmanderätt i och som verkar på Åland sköter offentliga förvaltningsuppgifter, ska det betjäna och informera allmänheten på svenska. När ett sådant statligt bolag bedriver näringsverksamhet på Åland, ska det på Åland betjäna och informera allmänheten på svenska.

14 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

111 §

Övergångsbestämmelser för Ålands ekonomi

Avräkning enligt 45 § i den äldre lagen verkställs sista gången för året innan denna lag träder i kraft.

Skattegottgörelse enligt 49 § i den äldre lagen utbetalas ännu för skatteåren innan denna lag träder ikraft.

Extra anslag enligt den äldre lagens 48 § som anhängiggjorts innan denna lag träder i kraft verkställs i enlighet med den äldre lagen.

Särskilda bidrag enligt 51 § i den äldre lagen kan sökas för utgifter som hänför sig till året innan denna lag träder ikraft.

Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsboks slutet genomgår ändringar enligt 61 § 1 mom. eller om det annars finns vägande skäl för ändring efter att denna lag antagits och stadfästs men innan lagen träder ikraft. På ändring av avräkningsgrunden tillämpas förfarandet i **Ålands förslag: 62 § i denna lag/Statsrådets förslag: 47 § 5 mom. i den äldre lagen.**

Beslut om förskott på avräkningsbelopp och skatteavräkning för året då lagen träder ikraft kan fattas innan lagen träder ikraft.

PARALLELLTEXT

Gällande lydelse

Föreslagen preliminär lydelse

Självstyrelselag för Åland	Ålands självstyrelselag
2 § <i>Landskapets område</i> Landskapet omfattar det område som när denna lag träder i kraft hör till landskapet samt det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till detta område. Om rikets överhöghet utvidgas utöver territorialvattengränsen, kan även landskapets behörighet utvidgas till de delar som bestäms efter överenskommelse mellan riket och landskapet.	4 § <i>Ålands område</i> Åland omfattar det område som när denna lag träder i kraft hör till landskapet Åland samt det territorialvatten som enligt gällande bestämmelser om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till detta område. Föreslaget 2 mom. se 50 § 2 mom.
60 b § <i>Tjänsteåtal</i> Lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen åtalas för tjänstefel vid Åbo hovrätt.	13 § <i>Tjänsteåtal mot medlem av Ålands regering</i> Åtal mot en medlem av Ålands regering för tjänstebrott behandlas vid Åbo hovrätt. Åtalet utförs av en av riksåklagaren utsedd åklagare. Beslut om att väcka åtal mot en medlem av Ålands regering som på sannolika skäl misstänks för brott mot tjänstehemlighet, brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet, missbruk av tjänsteställning, grovt missbruk av tjänsteställning, brott mot tjänsteplikt eller brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet fattas av Ålands lagting. Ärendet anhängiggörs vid lagtinget av riksåklagaren. Innan lagtinget fattar sitt beslut enligt 2 mom., ska det bereda medlemmen av Ålands regering tillfälle att ge förklaring samt utreda lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd. Om inrättandet av ett organ för och förfarandet vid lagtinget för utredning och behandling av lagligheten av medlemmens ämbetsåtgärd bestäms närmare genom lagtingslag.

6 § <i>Hembygdsrätt med stöd av lag</i> Åländsk hembygdsrätt tillkommer 1) den som när denna lag träder i kraft har hembygdsrätt enligt självstyrelselagen för Åland (670/51) och 2) ett barn under 18 år som har finskt medborgarskap och är bosatt ilandskapet, om fadern eller modern har hembygdsrätt. 7 § <i>Förvärv av hembygdsrätt på ansökan</i> Hembygdsrätt beviljas av landskapsregeringen. Hembygdsrätt skall, om inte vägande skäl föranleder avslag, på ansökan beviljas finska medborgare som 1) har flyttat in till landskapet och 2) utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet under minst fem års tid och som 3) har tillfredsställande kunskaper i svenska. Också den som inte fyller kraven i 2 mom. 2 och 3 punkten kan av särskilda skäl beviljas hembygdsrätt enligt vad som stadgas i landskapslag.	14 § <i>Hembygdsrätt på grund av lag</i> Åländsk hembygdsrätt har 1) den som när denna lag träder i kraft har hembygdsrätt enligt tidigare självstyrelselag och 2) ett barn under 18 år som har finskt medborgarskap och är bosatt på Åland, om en förälder till barnet har hembygdsrätt. 15 § <i>Förvärv av hembygdsrätt på ansökan</i> Hembygdsrätt beviljas av Ålands regering. Hembygdsrätt ska, om inte sådana vägande skäl som anges i lagtingslag föranleder avslag, på ansökan beviljas finska medborgare som sedan minst fem år utan avbrott har sitt egentliga bo och hemvist på Åland och som har tillfredsställande kunskaper i svenska. Även den som inte fyller kraven i 2 mom. kan av särskilda skäl beviljas hembygdsrätt enligt vad som föreskrivs i lagtingslag. I lagtingslag utfärdas närmare bestämmelser om hur boendetid räknas och språkkunskap visas samt om handläggningen av ansökan om hembygdsrätt.
12 § <i>Fullgörande av värnplikt</i> Den som har hembygdsrätt har rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen eller i någon annan civilförvaltning. Om tjänstgöringen vid lots- och fyrinrättningen stadgas i rikslag efter att lagtinget har beretts tillfälle att ge utlåtande i saken. Om tjänstgöringen i annan civilförvaltning stadgas i rikslag med lagtingets bifall. Tills sådan tjänstgöring som avses här har ordnats är de invånare i landskapet som avses i 1 mom. befriade från att fullgöra värnplikt.	19 § <i>Fullgörande av värnplikt</i> Den som har hembygdsrätt har rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt i civilförvaltningen. Om tjänstgöringen i civilförvaltningen bestäms i rikslag med lagtingets bifall. Tills sådan tjänstgöring som avses här har ordnats är de invånare på Åland som avses i 1 mom. befriade från att fullgöra värnplikt.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte dem som efter fyllda 12 år har inflyttat till landskapet från annan ort.	Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte dem som efter fyllda 12 år har inflyttat till Åland från annan ort.
18 § <i>Landskapets lagstiftningsbehörighet</i> Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om 1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, 2) landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän, 2a) arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet, 3) landskapets flagga och vapen och deras användning i landskapet, användningen av landskapets flagga på landskapets fartyg samt på handelsfartyg och fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort i landskapet, dock så att statliga ämbetsverks och inrättningsars samt enskildas rätt att använda rikets flagga inte får inskränkas, 4) kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänste-innehavare, 5) landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet, kommunerna tillkommande skatter, 6) allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten; brand- och räddningsväsendet, 7) byggnads- och planväsendet, grannelagsförhållanden, bostadsproduktion, 8) inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av vad som stadgas i 61 §, 9) hyra och hyresreglering, lega av jord, 10) natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt, 11) fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål i landskapet,	27 § <i>Lagtingets lagstiftningsbehörighet</i> Lagtinget har lagstiftningsbehörighet i fråga om: 1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; Ålands regering samt myndigheter och inrättningar som lyder under denna, 2) rådgivande folkomröstning i angelägenheter som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, 3) lagtingets och självstyrelsemyndigheternas tjänstemän, tjänstekollektivavtal för och disciplinär bestraffning av dem, 4) arbetspensionsskydd för lagtingets och självstyrelsemyndigheternas anställda och förtroendevalda samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolorna på Åland, 5) Ålands flagga och vapen och deras användning på Åland, användningen av Ålands flagga på självstyrelsemyndigheternas fartyg samt på handelsfartyg och fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort på Åland med beaktande av att statliga ämbetsverks och inrättningsars samt enskildas rätt att använda rikets flagga inte får inskränkas, 6) kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare, 7) offentligheten för lagtingets, självstyrelsemyndigheternas och kommunernas på Åland handlingar; förvaltningsförfarande, hantering av personuppgifter och upphandling inom lagtingets lagstiftningsbehörighet, 8) jämställdhet och jämlikhet inom lagtingets lagstiftningsbehörighet, 9) Åland tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, Åland tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till självstyrelsemyndigheterna, kommunerna tillkommande skatter, 10) allmän ordning och säkerhet med de undantag som anges i 28 § 17-20 punkten; brand- och räddningsväsendet,

12) hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten; eldbegängelse, 13) socialvård; tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker, 14) undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete; arkiv-, biblioteks- och museiväsendet med det undantag som stadgas i 27 § 39 punkten, 15) jord- och skogsbruk; styrning av lantbruksproduktionen, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas, 16) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen, 17) djurskydd och veterinärväsendet med de undantag som stadgas i 27 § 31-33 punkten, 18) tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattnens produktionsförmåga; skyldighet att i sådant syfte mot full ersättning i någon annans besittning för viss tid upplåta jordbruksmark och fiskevatten som är outnyttjade eller endast delvis utnyttjade, 19) rätt att leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndigheter, 20) postväsendet samt rätt att utöva rundradio- och televisionsverksamhet inom landskapet med de begränsningar som följer av 27 § 4 punkten, 21) vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken, 22) näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12-15, 17-19, 26, 27, 29-34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3-5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna, 23) främjande av sysselsättningen, 24) statistik om förhållandena i landskapet, 25) beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, 26) utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, 27) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till landskapets lagstiftningsbehörighet.	11) lotterier och spel, 12) byggnads- och planväsendet, grannelagsförhållanden, bostadsproduktion, 13) inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av vad som stadgas i [61 §], 14) hyra och hyresreglering, lega av jord, 15) natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt, 16) fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål på Åland, 17) hälso- och sjukvård, med de undantag som anges i 28 § 40-42 punkten; eldbegängelse, 18) tobaksprodukter, 19) kemikalier med de undantag som anges i 28 § 44 punkten; livsmedelssäkerhet; produktsäkerhet, 20) socialvård; 21) tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker; 22) undervisning, läroavtal, kultur, idrott och ungdomsarbete; arkivväsendet med undantag för statliga myndigheters arkiv enligt 28 § 2 punkten och kyrkans arkivalier enligt 28 § 23 punkten samt med beaktande av 48 § xx punkterna; biblioteks- och museiväsendet, 23) Nuvarande lydelse: jord- och skogsbruk; styrning av lantbruksproduktionen, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas, Föreslagen lydelse: utveckling av jordbruket och landsbygden samt de ersättnings- och stödssystem som anknyter till det; skogsbruk, samfälliga skogar; produktion av genetiskt modifierade växter; infrastruktur för geografisk information, 24) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen, 25) djurskydd och veterinärväsendet med de undantag som anges i 28 § 37 punkten, 26) tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattnens produktionsförmåga; skyldighet att i sådant syfte mot full ersättning i någon annans besittning för viss tid upplåta jordbruksmark och fiskevatten som är outnyttjade eller endast delvis utnyttjade, 27) rätt att leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndigheter, 28) postväsendet samt rätt att utöva rundradio- och televisionsverksamhet på Åland med de begränsningar som följer av 28 § 39 punkten,
---	--

19 § 3 mom. I en landskapslag kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.	29) vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken, 30) näringsverksamhet med beaktande av vad som anges i 18 § samt i 28 § i fråga om näringsrättsliga och sådana närliggande angelägenheter, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna, 31) främjande av sysselsättningen, 32) statistik om förhållandena på Åland, 33) beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, 34) med straff jämförbara förvaltningsrättsliga sanktioner, utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, 35) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag ska hänföras till lagtingets lagstiftningsbehörighet. I en lagtingslag kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet tas in bestämmelser som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet och som i sak överensstämmer med motsvarande bestämmelser i riksdagslag. Behörighetsfördelningen mellan riksdagen och lagtinget påverkas dock inte av detta.
27 § <i>Rikets lagstiftningsbehörighet</i> Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om 1) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag, 2) rätt att vistas i landet, att välja boningsort och att färdas från en ort till en annan, utövande av yttrande-, förenings- och församlingsfriheten, brev-, telegraf- och telefonhemligheten, 3) statsmyndigheternas organisation och verksamhet, 4) förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap., 5) rikets flagga och vapen samt deras användning med de undantag som nämns i 18 § 3 punkten,	28 § <i>Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland</i> Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar Åland i fråga om: 1) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag med beaktande av att bestämmelser om genomförandet av de grundläggande fri- och rättigheterna utfärdas genom lagtingslag i de fall saken hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, 2) statsmyndigheternas organisation och verksamhet; statliga myndigheters arkiv med beaktande av vad som bestäms i 48 § xx punkten,

6) släkt- och förnamn, förmynderskap, dödförklaring, 7) äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning och adoption, arv med de undantag som avses i 10 §, 8) föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar, bokföring, 9) hela riket gällande allmänna villkor för utlåningars och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring, 10) upphovsrätt, patent, mönsterrätt och varumärke, otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, främjande av konkurrens, konsumentskydd, 11) försäkringsavtal, 12) utrikeshandeln, 13) handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten, 14) luftfart, 15) priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter, 16) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter, 17) mineralfyndigheter och gruvdrift med de undantag som stadgas i 18 § 19 punkten, 18) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning härtil får ske i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke, 19) måttenheter, mätredskap och mätmetoder, standardisering, 20) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller, 21) arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda och med beaktande av vad som stadgas i 29 § 1 mom. 6 punkten och 29 § 2 mom., 22) straffrätt med undantag av vad som stadgas i 18 § 25 punkten, 23) rättsskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §§; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott, 24) administrativa ingrepp i den personliga friheten, 25) kyrkolagen och annan lagstiftning om religionssamfund, rätt till anställning i offentlig tjänst utan avseende på trosbekännelse, 26) medborgarskap, utlänningslagstiftning, pass, 27) skjutvapen och skjutförnödenheter,	3) rikets flagga och vapen samt deras användning med de undantag som nämns i 27 § 5 punkten, 4) medborgarskap, 5) utlänningslagstiftning, 6) pass och med pass jämförbara identitetsbevis samt tilldelande av personbeteckning, 7) folkbokföring med beaktande av 30 §, 8) förhållandet till utländska makter, med beaktande av bestämmelserna i 10 och 11 kap. i denna lag om internationella förpliktelser och ärenden i Europeiska unionen; 9) utrikeshandeln, 10) domstolsväsendet och rättsskipning med beaktande av bestämmelserna i 13 § och 6 kap. i denna lag, 11) straffrätt, med de undantag som framgår av 27 § 33 punkten,, 12) förundersökning och tvångsmedel, 13) administrativt ingrepp i den personliga friheten och integriteten, 14) verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott, 15) ordningsmaktens verksamhet som avser att trygga statens säkerhet samt försvarstillstånd och undantagsförhållanden, 16) befolkningsskydd, dock så att beslut om förflyttning av personer som är bosatta på Åland till en ort utanför Åland kan fattas enbart med Ålands regerings samtycke, 17) landets försvar samt försvarstillstånd och undantagstillstånd med beaktande av 19 § i denna lag om fullgörande av värnplikt, 18) Gränsbevakningen med beaktande av 19 § i denna lag om fullgörande av värnplikt, 19) sjöräddning, 20) vapen, ammunition och explosiva ämnen med beaktande av 30 §, 21) sedelutgivning och valuta, 22) hela riket gällande allmänna villkor för utlåningar och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring, 23) kyrkolagen, 24) lagstiftning som gäller religiösa samfund med det undantag som anges i 23 punkten och med beaktande av 30 §, 25) skatter som inte enligt 27 § 9 punkten hör till lagtingets behörighet, 26) släkt- och förnamn med beaktande av 29 §; äktenskap och familjeförhållanden, barns
---	--

28) befolkningsskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsregeringens samtycke, 29) smittsamma sjukdomar hos människor, kastrering och sterilisering, avbrytande av havandeskap, konstbefruktnings, rättsmedicinska undersökningar, 30) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet, mediciner och produkter av läkemedelstyp, narkotiska ämnen samt framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål, 31) smittsamma sjukdomar hos husdjur, 32) förbud mot införande av djur och djurprodukter, 33) förebyggande av införsel av växtförstörare till landet, 34) försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggande av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden, 35) explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs, 36) skatter och avgifter med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten, 37) sedelutgivning och valuta, 38) statistik för rikets behov, 39) arkivalier som härrör från statsmyndigheter med beaktande av vad som stadgas i 30 § 17 punkten, 40) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva allmän televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med landskapsregeringens samtycke, 41) andra än i denna paragraf särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, 42) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet.	rättsliga ställning, förmynderskap, adoption, arv och dödförklaring (med beaktande av 30 §), 27) föreningar med beaktande av 29 §; stiftelser; bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar jämte fartygs- och handelsregister med beaktande av 30 §, 28) konsumentskydd med beaktande av 48 § xx punkten, 29) otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, konkurrensrätt, 30) bank- och kreditväsendet med beaktande av 30 § samt försäkringsavtal, 31) upphovsrätt, patent, mönsterrätt, varumärke och andra immateriella rättigheter, 32) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter, 33) andra än i denna lag särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till lagtingets behörighet, 34) arbetarskydd och tekniska anordningar som används i arbetet; medling i arbets tvister; annan lagstiftning om anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden (med beaktande av 29 §) och samarbete inom företag (med beaktande av 30 §), kollektivavtal och arbetsavtal med det undantag som anges i 27 § 22 punkten om läroavtal och med beaktande av 30 §, 35) arbetspensionsskydd för anställda hos kommunerna samt för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen med de undantag som nämns i 27 § 4 punkten och annan socialförsäkring med beaktande av 30 §, 36) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinande av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning här till får ske på Åland bara med Ålands regerings samtycke, 37) Nuvarande lydelse: priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter med beaktande av 30 §, Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag: Europeiska unionens direkta stöd, nationella stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter med beaktande av 30 § Ålands
--	---

28 § <i>Rikslagar som har särskild betydelse för land- skapet</i>	arbetsgruppsmedlemmars förslag: direkta inkomststöd till jordbruket och marknadsåtgärder gällande jordbruksprodukter med beaktande av 30 §, 38) förbud mot införande av djur och djurprodukter, förhindrande av smittosamma sjukdomar hos husdjur och förebyggande av införsel av skadegörare till landet med beaktande av 30 §, 39) televerksamhet med de undantag som anges i 27 § 28 punkten och med beaktande av 29 §, 40) luftfart; handelssjöfart och farleder för handelssjöfarten med undantag av fartygsregister som anges i 29 punkten, 41) alkohollagstiftning med det undantag som anges i 27 § 21 punkten och med beaktande av 30 §, 42) yrkesrättigheter inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet och veterinärvården, förhindrande av smittsamma sjukdomar hos människor, könskorrigering kirurgiska ingrepp och sterilisering, avbrytande av havandeskap, fertilitetsbehandling, rättsmedicinska undersökningar, utredning av dödsorsak, konstaterande av dödsfall, 43) genteknik; mänskliga organ, vävnader och celler, 44) begravning med det undantag som anges i 27 § 17 punkten och med beaktande av 29 §, 45) apoteksväsendet med beaktande av 29 §, mediciner och medicinska anordningar, narkotika och för konsumentmarknaden förbjudna psykoaktiva ämnen samt framställning och användning av kemikalier som är giftiga för människan, 46) statistik för statens behov, 47) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller med beaktande av 30 §, 48) måttenheter, mätredskap och mätmetoder med beaktande av 30 §, 49) mineralfyndigheter och gruvdrift med de undantag som nämns i 27 § 27 punkten (och med beaktande av 29 §), 50) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag ska anses höra till riksdagens lagstiftningsbehörighet.
---	---

Utan lagtingets bifall träder en ändring av grundlag eller annan rikslag inte i kraft i landskapet, såvitt det är fråga om principerna för enskildas rätt att i landskapet äga fast egendom eller tillgångar som hör till näringsverksamhet. I fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet skall utlåtande inhämtas av landskapet innan lagen stiftas.	Utan lagtingets bifall träder en ändring av grundlag eller annan lag inte i kraft på Åland till den del det är fråga om principerna för enskildas rätt att där äga fast egendom eller tillgångar som hör till näringsverksamhet. Med avvikelse från vad som i [97 §] i denna lag bestäms om ändring av självstyrelselagen i grundlagsordning och med lagtingets bifall, kan riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland i vissa fall ändras i enlighet med de förenklade förfaranden som anges i 29 och 30 § i denna lag.
	[29 § Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget Lagtinget kan överta följande delar av sådana behörighetsområden som enligt 28 § i denna lag hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland: 1) (folkbokföring med beaktande av att den enligt 28 § 7 punkten ska grunda sig på personbeteckningar,) 2) föreningar, 3) släkt- och förnamn, 4) konsumentskydd, 5) (lagstiftning om privaträttsligt anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden inklusive kollektivavtal samt arbetsavtal,) 6) (samarbete inom företag,) 7) arbetspensionsskydd för andra anställda hos kommunerna än rektorer, lärare och timlärare vid grundskolorna samt för för- troendevalda inom kommunalförvaltningen, 8) domännamnet ax, 9) beviljande internt på Åland av tillstånd för televerksamhet på basen av de frekvenser som statsrådet anvisat Åland, 10) beviljande av apotekstillstånd på Åland, med undantag för nätförsäljning av läkemedel utanför Åland och med beaktande av att Ålands regering innan tillstånd beviljas ska inhämta utlåtande av behörig statlig myndighet, 11) begravning, 12) (mineralfyndigheter och gruvdrift.)

	Lagtinget kan genom lagtingslag överta lagstiftningsbehörighet som avses i denna paragraf sedan statsrådet och Ålands regering har kommit överens om de ekonomiska och administrativa konsekvenserna samt gemensamt kartlagt de rättsliga och övriga konsekvenserna av övertagandet. Gäller övertagandet en del av ett behörighetsområde som nämns i 1 mom., ska förfarandet i 30 § i denna lag tillämpas på överföringen av behörigheten för delområdet i fråga. Kan statsrådet och Ålands regering inte nå en överenskommelse enligt 2 mom. om hur de administrativa och ekonomiska konsekvenserna ska bedömas, görs bedömningen av Delegationen för Ålandsärenden. De behöriga ministerierna och Ålands regering ska då tillhandahålla delegationen sådan information som behövs för bedömningen. Statsrådet ska ge riksdagens grundlagsutskott en utredning om övertagandet, om övertagandet inte ger anledning till att ge ett lagförslag om ändring av berörd rikslagstiftning. Utskottet kan ge statsrådet ett utlåtande med anledning av utredningen. När Ålands regering har utfärdat en lagtingslag om övertagande av lagstiftningsbehörighet, ska Ålands regering underrätta statsrådet om lagen och om när denna träder i kraft. Statsrådet ska därefter i Finlands författningssamling publicera ett meddelande om behörighetsövertagandet.]
29 § <i>Överföring av lagstiftningsbehörigheten till landskapet</i> Riket har utöver vad som stadgas i 27 § lagstiftningsbehörighet i fråga om 1) folkbokföring, 2) handels-, förenings- och fartygsregister, 3) arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2 a punkten, och annan socialförsäkring, 4) annan än i 18 § 13 punkten nämnd alkohol-lagstiftning, 5) bank- och kreditväsendet,	30 § <i>Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning</i> Av de angelägenheter som enligt 28 § hör till rikets lagstiftningsbehörighet kan följande behörighetsområden eller delar av dessa överföras på lagtinget genom en lag som stiftas i enkel lagstiftningsordning och med lagtingets samtycke: 1) sjöräddning som avser fritids- och fiskefarkoster, 2) lagstiftning som gäller religiösa samfund med undantag för kyrkolagen, 3) arbetarskydd och tekniska anordningar som används i arbetet, medling i arbetstvister, 4) (socialförsäkring,)

6) arbetsavtal, med de undantag som beträffande läroavtal följer av 18 § 14 punkten, och samarbete inom företag. Inom rättsområden som nämns i 1 mom. kan med lagtingets samtycke lagstiftningsbehörigheten helt eller till vissa delar överföras på landskapet genom lag. I en sådan lag skall intas stadganden om de åtgärder som föranleds av överförandet. Den vars anställningsförhållande till staten berörs av en överföring av behörighet enligt 2 mom. skall, om han samtycker därtill, med bibehållna förmåner överföras till motsvarande uppgifter i landskapets tjänst i enlighet med vad som närmare stadgas i förordning.	5) (annat befolkningsskydd än sådant som följer av försvarstillstånd eller undantagsförhållanden eller förberedelse inför dessa, dock så att beslut om förflyttning av personer bosatta på Åland till en ort utanför Åland kan fattas endast med samtycke av Ålands regering), 6) (äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, förmynderskap, adoption, arv, dödförklaring), 7) bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar, 8) fartygs- och handelsregister, 9) måttenheter, mätredskap och mätmetoder, 10) bank- och kreditväsendet, 11) otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, 12) (andra än i denna lag särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till lagtingets behörighet), 13) (televerksamhet), 14) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller, 15) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter, 16) Nuvarande lydelse: priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter, Statsrådets arbetsgruppsmedlemmars förslag: Europeiska unionens direkta stöd, nationella stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen, marknadsordningen/marknadsåtgärder för jordbruksprodukter, Ålands arbetsgruppsmedlemmars förslag: direkta inkomststöd till jordbruket och marknadsåtgärder gällande jordbruksprodukter, 17) förbud mot införande av djur och djurprodukter, förhindrande av smittsamma sjukdomar hos husdjur och förebyggande av införsel av skadegörare till landet, 18) alkohollagstiftning med beaktande av att utskänkning av alkohol hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet, 19) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet och veterinärvården, förhindrande av smittsamma sjukdomar hos människor, könskorrigering, kirurgiska ingrepp och sterilisering, avbrytande av havandeskap, fertilitetsbehandling, rättsmedicinska undersökningar, utredning av dödsorsak, konstaterande av dödsfall,
--	---

	20) skjutvapen och skjutförmödenheter avsedda för jakt eller sport. I en lag om överföring av lagstiftningsbehörighet ska intas bestämmelser om de åtgärder som föranleds av överföringen. Om Ålands lagting har tagit initiativ till att en lag om överföring av behörighet ska stiftas, ska initiativet föreläggas riksdagen i form av en bilaga till regeringens skrivelse. Statsrådet kan före det ge en redogörelse i saken till riksdagen.
	31 § <i>Överföring av lagstiftningsbehörighet från lagtinget till riksdagen</i> Lagstiftningsbehörighet som hör till lagtinget kan överföras till riksdagen. Är det fråga om att återföra behörighet som har överförts på lagtinget med stöd av 29 eller 30 §, sker detta genom en lag som stiftas i enkel lagstiftningsordning och med lagtingets samtycke. Annan överföring av lagstiftningsbehörighet från lagtinget till riksdagen sker i grundlagsordning genom ändring av denna lag i den ordning som nämns i 97 §.
19 § 1 mom. <i>Lagstiftningskontrollen</i> Beslut om antagande av landskapslag ska tillställas justitieministeriet, samt Ålandsdelegationen som avger utlåtande över beslutet till justitieministeriet innan beslutet föredras för republikens president.	33 § <i>Lagstiftningskontroll</i> När lagtinget har antagit en lag ska den överlämnas till Delegationen för Ålandsärenden och till justitieministeriet. Delegationen ger inom två månader från den dag justitieministeriet delgavs beslutet om den antagna lagtingslagen, ett utlåtande till justitieministeriet över lagtingslagen. Om Delegationen för Ålandsärenden finner att det inte föreligger någon vetorättsgrund enligt 34 §, kan den genom enhälligt beslut bestämma att lagen får träda i kraft utan att den föredras för republikens president. I andra fall ska justitieministeriet föredra lagtingslagen för presidenten. Republikens president kan, även om Delegationen för Ålandsärenden har beslutat annorlunda,

19 § 2 mom. Finner republikens president att lagtinget har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att landskapslagen rör rikets inre eller yttre säkerhet, kan presidenten, efter att högsta domstolens utlåtande har inhämtats, inom fyra månader från den dag då lagtingsbeslutet delgavs justitieministeriet förordna att lagen skall förfalla i sin helhet eller till någon viss del.	förordna att lagtingets beslut om antagande av en lagtingslag ska föredras för presidenten. 34 § <i>Republikens presidents vetorätt</i> Finner republikens president att lagtinget genom att anta en lagtingslag har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att lagtingslagen rör Finlands inre eller yttre säkerhet, kan presidenten efter att ett gemensamt utlåtande av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen har inhämtats, bestämma att lagen ska förfalla i sin helhet eller till någon viss del. Beslutet måste fattas inom fyra månader från den dag då beslutet om antagande av lagtingslagen delgavs justitieministeriet. Det gemensamma utlåtandet till republikens president som avses i 1 mom. utarbetas av en samsättning med tre ledamöter från högsta domstolen och två från högsta förvaltningsdomstolen jämte en föredragande, som står i tjänsteförhållande till högsta domstolen.
23 § <i>Landskapets förvaltningsbehörighet</i> Förvaltningen i angelägenheter som har hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av 1) att statistiska uppgifter för rikets behov som en landskapsmyndighet har tillgång till på begäran skall tillhandahållas riksmyndigheterna, 2) att insamlandet av statistiska uppgifter för landskapets behov skall ske i samarbete med de riksmyndigheter som saken gäller, 3) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas, 4) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av riksarkivet innan beslut fattas om utgallring av handlingar ur landskapsmyndigheternas eller de kommunala och kyrkliga myndigheternas arkiv i landskapet.	46 § <i>Gemensam förvaltning</i> I följande frågor där förvaltningsbehörigheten är delad gäller följande: 1) de åländska och de statliga myndigheterna ska, på det sätt som anges i en överenskommelseförordning, gemensamt sköta befolkningsskyddet på Åland så att dessa myndigheter under en gemensam förvaltning kan delta med de resurser som de förfogar över och som behövs i befolkningsskyddet och 2) Ålands och statens myndigheter, ska <i>på det sätt som anges i en överenskommelseförordning</i>, samarbeta med varandra när de inhämtar statistiska uppgifter och ge varandra tillgång till de statistiska uppgifter de har; i den statistik som statliga myndigheter publicerar ska <i>Åland redovisas fristående från uppgifterna om övriga Finland där det är möjligt.</i>
30 §	48 §

<i>Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden</i> Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna med iakttagande av följande: 1) när statstjänster besätts i landskapet skall särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet, 2) i pass som i landskapet utfärdas för den som har hembygdsrätt skall också ingå ordet "Åland", 3) landskapsmyndigheterna deltar i befolkningskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning, 4) fullgörandet av arbetsplikt som gäller medborgarna allmänt kan för den som har hembygdsrätt endast åläggas i civila uppgifter inom landskapet, 5) statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som en riksmyndighet har tillgång till skall på begäran tillhandahållas behöriga myndigheter i landskapet, 6) riksmyndigheterna skall se till att landskapet erhåller frekvenser som behövs för radio- och televisionsutsändningar i landskapet, 7) beviljande av tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på landskapsregeringen, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet, 8) de uppgifter som enligt lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag, 9) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag, 10) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsregeringen tillsatt nämnd, 11) de uppgifter som enligt lagstiftningen om konsumentrådgivning ankommer på magistraterna	<i>Särbestämmelser inom statens behörighet</i> I de angelägenheter som hänförs till statens förvaltning och anges i denna paragraf ska uppgiften utföras med iakttagande av att 1) när en statstjänst tillsätts på Åland ska särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om förhållandena på Åland eller är bosatt där, 2) en statlig myndighet ska säkerställa att en statstjänsteman som inom ramen för sina tjänsteuppgifter regelbundet sköter ärenden som gäller Åland, har tillräckliga kunskaper om förhållandena på Åland och om självstyrelsen, -----
--	---

ska i landskapet skötas av landskapsmyndigheterna i enlighet med avtal mellan landskapet och staten, 12) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke med beaktande av vad som bestäms i 62 §, 13) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsregeringen, 14) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsregeringen, 15) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsregeringen, dock så att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas, 16) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsregeringen, 17) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen, 18) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsregeringen, 19) landskapsregeringen har rätt att jämte statsrådet vara företrädd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen, 20) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbruksproduktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsregeringen höras, 21) utlåtande av landskapsregeringen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet, 22) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsregeringen höras,	
---	--

23) insamlande av statistiska uppgifter om Åland för rikets behov skall ske i samarbete med respektive myndigheter i landskapet.	
2 § <i>Landskapets område</i> ----- Om rikets överhöghet utvidgas utöver territori- alvattengränsen, kan även landskapets behörighet utvidgas till de delar som bestäms efter överens- kommelse mellan riket och landskapet.	50 § <i>Samråd, samtycke och överenskommelse</i> När riksmyndigheterna planerar åtgärder som har särskild betydelse för Åland och de åländska myndigheterna planerar åtgärder som har särskild betydelse för riket, ska de informera varandra och vid behov samråda. I denna lag finns dessutom särskilda bestämmelser om åtgärder som förutsät- ter samråd mellan Ålands och rikets myndigheter eller samtycke av Ålands regering. På initiativ av Ålands regering eller statsrådet kan Ålands regering och statsrådet efter förhand- lingar överenskomma om en utvidgning av åländsk behörighet inom Finlands ekonomiska zon.
34 § <i>Beslutsfattande och föredragning</i> I ärenden som gäller landskapets självstyrelse fattar republikens president beslut på det sätt som anges i 58 § grundlagen. Ärenden som gäller självstyrelsen föredras i statsrådet från justitieministeriet. Ärenden som gäller landskapets ekonomi föredras dock från fi- nansministeriet. Till föredragande i ärenden som avses i 2 mom. förordnar statsrådet personer som är förtrogna med landskapets självstyrelse.	52 § <i>Ålandsärenden i statsrådet</i> Aktuella åländska frågor av principiell eller vitt- bärande vikt kan behandlas i statsrådet i en sam- mansättning med de behöriga ministrarna och Ålands lantråd under ledning av statsministern. Initiativ till behandling i en sådan sammansättning kan tas av Ålands regering eller av det behöriga ministeriet. Ärenden som gäller självstyrelsen föredras i statsrådet från justitieministeriet. Ärenden som gäller Ålands ekonomi föredras dock från finans- ministeriet. Till föredraganden i ärenden som gäl- ler självstyrelsen och Ålands ekonomi förordnar statsrådet personer som är förtrogna med Ålands självstyrelse.
60 § 2 mom. <i>Lagenligheten av landskapsförordningar samt be- hörighetskonflikter</i> Uppstår meningsskiljaktighet angående en land- skaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en	55 § <i>Lösning av behörighetstvister</i> Uppstår meningsskiljaktighet angående en åländsk eller en riksmyndighets behörighet att

viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av landskapsregeringen eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen.	vidta en viss förvaltningsåtgärd, kan Ålands regering eller riksmyndigheten hänskjuta frågan till Delegationen för Ålandsärenden som avgör saken inom två månader från det att denna anhängiggjorts. Om en part inte nöjer sig med delegationens beslut, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av beslutet, föra saken till högsta domstolen för avgörande.
7 kap. Landskapets ekonomi	9. kap. Ålands ekonomi 56 § <i>Ekonomisk självstyrelse</i> Åland har ekonomisk självstyrelse på det sätt som anges i denna lag.
44 § <i>Budget</i> Lagtinget fastställer budget för landskapet. Närmare bestämmelser om landskapets budget fastställs i landskapslag. När budgeten fastställs skall lagtinget sträva efter att de sociala förmånerna för landskapets befolkning är minst desamma som i riket. Om lagtingets rätt att lagstifta om skatter samt om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen stadgas i 18 § 5 punkten. 50 § <i>Upptagande av lån</i> För landskapets behov kan upptas obligationslån och andra lån.	57 § <i>Budget</i> Lagtinget fastställer budget för Åland. Närmare bestämmelser om Ålands budget finns i lagtingslag. Lagtinget kan uppta lån samt emittera obligationslån för Ålands behov.
45 § <i>Avräkning</i> För att täcka utgifterna för självstyrelsen tillförs landskapet årligen av statsmedel ett belopp som	58 § <i>Avräkning</i> För att täcka utgifterna för självstyrelsen, återförs till Åland årligen av statsmedel ett belopp

fastställs vid en särskild avräkning (<i>avräkningsbeloppet</i>). Avräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På avräkningsbeloppet betalas ett årligt förskott.	som fastställs vid en särskild avräkning (<i>avräkningsbeloppet</i>). Avräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På avräkningsbeloppet betalas månatliga förskott.
46 § <i>Beräkande av avräkningsbeloppet</i> Avräkningsbeloppet beräknas så att de i statsboks slutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för upptagna nya statslån multipliceras med ett visst relationstal (<i>avräkningsgrunden</i>).	59 § <i>Beräkning av avräkningsbeloppet</i> Avräkningsbeloppet beräknas så att de i statsboks slutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för förvärvs- och kapitalinkomstskatter, samfundsskatt, lotteriskatt samt nya statslån (<i>avräkningsbasen</i>) multipliceras med ett visst relationstal (<i>avräkningsgrunden</i>). Vid beräkningen av avräkningsbeloppet beaktas dessutom hälften av förändringen i befolkningstallet för Åland i förhållande till hela Finlands befolkningstal (Ålands befolkningsandel) sedan denna lag trätt i kraft. Som koefficient för att bestämma Ålands befolkningsandel används fem decimaler. Ökar Ålands befolkningsandel höjs avräkningsbeloppet, minskar befolkningsandelen sänks avräkningsbeloppet.
47 § <i>Avräkningsgrunden och ändring av den</i> Avräkningsgrunden är 0,45 procent.	60 § <i>Avräkningsgrunden</i> <u>Ålands förslag:</u> Avräkningsgrunden är 0,48 procent. <u>Statsrådets förslag:</u> Avräkningsgrunden är 0,43 procent.
47 § 2–4 mom. Om grunderna för statsboks slutet genomgår ändringar som väsentligt inverkar på avräkningsbeloppets storlek, skall avräkningsgrunden ändras. Avräkningsgrunden skall höjas,	61 § <i>Ändring av avräkningsgrunden</i> Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsboks slutet genomgår ändringar som inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Med ändring av grunderna för statsboks slutet avses förändringar i statens uppgiftsstruktur, strukturella förändringar

1) om landskapets utgifter har ökat genom att landskapet övertar förvaltningsuppgifter som ankommer på riket eller, efter överenskommelse med riket, genom att landskapet svarar för verksamhet som helt eller till betydande del tjänar riksintressen, 2) om uppnåendet av självstyrelsens syften orsakar väsentligt ökade kostnader, eller 3) om landskapets förvaltning annars belastas av betydande utgifter som inte hade förutsetts när denna lag stiftades. Avräkningsgrunden skall sänkas, om riket har övertagit förvaltningsuppgifter som ankommer på landskapet och landskapets utgifter därigenom har minskat.	innefattande beskattning eller bolagisering, förändringar i fråga om nettobudgetering samt andra därmed jämförbara förändringar. Avräkningsgrunden ska höjas, om Ålands utgifter ökar och utgiftsökningen följer av att 1) lagtinget övertar eller till det överförs ny lagstiftningsbehörighet, 2) Åland övertar förvaltningsuppgifter om dessa kostnader inte regleras på annat sätt, som ankommer på staten, eller efter överenskommelse med staten, genom att Åland svarar för verksamhet som helt eller till betydande del tjänar riksintressen, 3) uppnåendet av självstyrelsens syften orsakar väsentligt ökade kostnader, eller 4) Ålands förvaltning annars belastas av betydande utgifter som inte förutsågs när denna lag stiftades. Avräkningsgrunden ska sänkas, om lagstiftningsbehörighet överförs från lagtinget till riksdagen eller om en statlig myndighet har övertagit förvaltningsuppgifter av de åländska myndigheterna om dessa kostnader inte regleras på annat sätt.
47 § 5 mom. Om ändring av avräkningsgrunden stadgas i rikslag med lagtingets bifall.	62 § <i>Förfarandet för ändring av avräkningsgrunden</i> <u>Ålands förslag:</u> Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen fattar beslut om ändring av avräkningsgrunden. Beslut av delegationen i frågor som avses i 1 mom. stadfästs av republikens president. Beslutet ska inom tre månader stadfästas oförändrat eller lämnas utan stadfästelse. Om ett beslut lämnas utan stadfästelse, ska ärendet hänskjutas till delegationen för ny behandling. <u>Statsrådets förslag:</u> Statsrådet och Ålands regering gör minst vart tredje år en bedömning av om det enligt 61 § finns orsak att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Delegationen för Ålandsärenden.

	Delegationen ger sitt förslag till statsrådet. Om ändring av avräkningsgrunden bestäms genom rikslag med samtycke av lagtinget.
49 § <i>Skattegottgörelse</i> Överstiger den i landskapet för ett skatteår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten 0,5 procent av motsvarande skatt i hela riket, tillkommer det överstigande beloppet (<i>skattegottgörelse</i>) landskapet.	63 § <i>Skatteavräkning</i> Till Åland återförs årligen av statsmedel de på Åland debiterade statliga förvärvs- och kapitalinkomstskatternas, samfundsskattens och lotteriskattens belopp. Skatteavräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På skatteavräkningsbeloppet betalas månatliga förskott. Förskottsbeloppet beräknas med utfallet av tidigare beskattning som grund. Om utfallet av den i 1 mom. avsedda samfundsskattens och kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp, med mer än 10 procent, understiger det respektive belopp som Åland skulle ha erhållit på basis av motsvarande skatt genom den i 58 § avsedda avräkningen, tillkommer mellanskillnaden Åland. Ändras grunderna för de i 1 mom. avsedda skatterna på ett sätt som väsentligt inverkar på skatteavräkningens storlek, ska basen för skatteavräkningen ändras. Om ändring av basen för skatteavräkningen bestäms genom rikslag med samtycke av lagtinget.
48 § <i>Extra anslag</i> På framställning av lagtinget kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med landskapets budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom landskapets behörighet.	64 § <i>Extra anslag</i> På framställning av lagtinget kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med Ålands budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom lagtingets behörighet.
51 § <i>Särskilda bidrag</i> Landskapet skall beviljas bidrag av statsmedel	65 § <i>Tillskott under exceptionella förhållanden</i> Åland ska av statsmedel beviljas ett tillskott under exceptionella förhållanden

Gällande lydelse

Föreslagen preliminär lydelse

1) till förhindrande eller undanröjande av sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar landskapet, samt 2) för täckande av sådana kostnader som föranleds av naturkatastrof, kärnkraftsolycka, oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte landskapet skäligen bör bära kostnaderna. Framställning om bidrag skall göras av landskapsregeringen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.	1) för att förhindra eller undanröja sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar Åland, samt 2) för att täcka sådana kostnader som föranleds av naturkatastrof, kärnkraftsolycka, oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte Åland skäligen bör bära kostnaderna. Framställning om tillskott ska göras av Ålands regering senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet ska om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.
	72 § <i>Ålands nationella ansvar för internationella förpliktelser som Åland har förhandlat fram</i> Ålands regering svarar för att internationella förpliktelser som avses i 70 och 71 § verkställs och efterlevs nationellt samt bär på den nationella nivån det ekonomiska ansvaret för ett otillräckligt genomförande av en sådan förpliktelse. Vid en tvist eller en förhandling på internationell nivå om Finlands ekonomiska ansvar för förpliktelser som Åland ingått enligt 70 och 71 §, bereds Åland möjlighet att försvara sina intressen i enlighet med de principer som anges i 80 § i denna lag. Har staten ålagts skyldighet att erlagga skadestånd eller annan ekonomisk gottgörelse till en annan stat eller en enskild som en följd av ett otillräckligt genomförande av en förpliktelse som avses i 1 mom. och uppstår det oenighet mellan staten och Åland om återbetalning av ersättningen till staten, tar Delegationen för Ålandsärenden ställning till saken. Om en part inte nöjer sig med delegationens ställningstagande, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av detta, föra saken till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande i enlighet med vad som föreskrivs i 12 kap. i förvaltningsprocesslagen (586/1996).
59 b § <i>Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen</i> När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är	76 § <i>Behörighetsfördelningen vid genomförande av Europeiska unionens beslut</i> När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är

lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag. 59 a § 2 mom. Om ett beslut som ska fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet. 59 b § 2 momentets första mening Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra.	lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan Åland och riket på det sätt som följer av denna lag. Om det beslut som ska fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska unionens gemensamma politik på Åland, formulerar Ålands regering innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken annars skulle höra till lagtingets lagstiftningsbehörighet. <u>3 och 4 mom. Ålands förslag:</u> Ålands och statens myndigheter ska samråda då det gäller fördelningen av gemensamma kvoter och andra rättigheter eller åtaganden som tilldelas eller åläggs hela landet gemensamt när de åtgärder Ålands och statens myndigheter kommer att vidta är beroende av varandra. Är den åländska myndigheten och statens myndigheter inte överens om vilka åtgärder som ska vidtas i en fråga som avses i 3 mom. ska saken hänskjutas till Delegationen för Ålandsärenden som avgör frågan. Delegationen för Ålandsärenden ska vid avgörandet eftersträva att både statens och Ålands intressen blir beaktade. <u>3 och 4 mom. Statsrådets förslag:</u> Ålands och statens myndigheter ska samråda i fråga om fördelningen inom Finland av en resurs, en rättighet eller ett åtagande som har tilldelats eller ålagts medlemsstaten genom Europeiska unionens beslut, om de åtgärder för genomförandet av beslutet som vardera myndigheten kommer att vidta är beroende av varandra. Är den åländska myndigheten och statens myndighet inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i 3 mom., kan en rekommendation till avgörande begäras av Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sin rekommendation inom två månader från det att begäran gjorts anhängig. Råder det oenighet om 3 mom. är tillämpligt i ett enskilt fall, avgörs saken som en behörighetstvist enligt 55 § i denna lag.
---	--

59 b § 2 momentets 2-4 meningar Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen. -----	77 § <i>Beslutsfattande när endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas i medlemsstaten</i> <u>Ålands förslag:</u> Kan enligt EU-rätten uttryckligen endast en åtgärd vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både Åland och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av statens myndighet. Beslutet ska fattas efter samråd med den åländska myndigheten så att samförstånd eftersträvas och den åländska myndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är den åländska myndigheten och statens myndigheter inte överens om vilka åtgärder som ska vidtas i en fråga som avses i 3 mom. ska saken hänskjutas till Delegationen för Ålandsärenden som avgör frågan. Delegationen för Ålandsärenden ska vid avgörandet eftersträva att både statens och Ålands intressen blir beaktade. <u>Statsrådets förslag:</u> Kan endast en åtgärd vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende som gäller fördelningen inom Finland av en resurs, en rättighet eller ett åtagande som har tilldelats eller ålagts medlemsstaten genom Europeiska unionens beslut och har både Åland och riket behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av statens myndighet. Beslutet ska fattas efter samråd med den åländska myndigheten så att samförstånd eftersträvas och den åländska myndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är den åländska myndigheten och statens myndighet inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i 1 mom., kan en rekommendation till avgörande begäras av Delegationen för Ålandsärenden. Delegationen ger sin rekommendation inom två månader från det att begäran gjorts anhängig. Råder det oenighet om 1 mom. är tillämpligt i ett enskilt fall, avgörs saken som en behörighetstvist enligt 55 § i denna lag. Kan en förvaltningsåtgärd enligt 1 mom. inte vidtas i enlighet med Delegationens i 2 mom. avsedda rekommendation, fattar statsrådets allmänna sammanträde beslutet om innehållet i
---	---

	förvaltningsåtgärden. Statsrådets beslut ska föregås av en behandling i statsrådet i en sammansättning som bestäms i 52 § 1 mom. i denna lag.
59 d § 4 mom. Riket och landskapet kan jämka de ansvarsbelopp som avses i 1–3 mom. En tvist om ansvaret behandlas som förvaltningstvistemål vid Ålands förvaltningsdomstol enligt vad som föreskrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen (586/1996) och i denna paragraf.	84 § <i>Jämkning av ansvarsbelopp</i> Staten och Åland kan jämka det ansvarsbelopp som avses ovan i 83 §. Uppstår oenighet mellan staten och Åland om ansvaret eller ansvarsbeloppet, tar Delegationen för Ålandsärenden ställning till saken enligt vad som föreskrivs i 83 § i denna lag. Delegationen kan bedöma förutsättningarna för att jämka ansvarsbeloppet. Om en part inte nöjer sig med Delegationens ställningstagande, kan den inom 30 dagar från det att den fått del av detta, föra saken till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande i enlighet med vad som föreskrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen.
38 § <i>Skriftväxlingsspråk</i> Skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter i landskapet skall avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och Ålandsdelegationen och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav. Fördrag som enligt 59 § skall tillställas lagtinget för godkännande, kan likväl översändas till landskapet på originalspråket, om fördraget med stöd av lag inte publiceras på svenska. En handling som enligt 59a § skall delges landskapet kan översändas på originalspråket, om den inte ännu överetts till svenska. Vad som stadgas i 1 mom. om landskapsmyndigheterna gäller även de kommunala myndigheterna i landskapet.	87 § <i>Ämbetsspråket i kontakt mellan riksmyndigheter och myndigheter på Åland</i> Ämbetsspråket i kontakt mellan å ena sidan statsrådet, statens myndigheter och domstolarna i riket och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna, statens myndigheter och domstolarna på Åland är svenska. Ämbetsspråket i kontakt mellan Delegationen för Ålandsärenden å ena sidan och statsrådet, de statliga myndigheterna samt domstolarna å andra sidan är svenska. Utlåtanden och avgöranden av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen som avses i denna lag ges på svenska. Språket är likaså svenska i kontakt mellan å ena sidan andra än statliga myndigheter som anförtros offentliga förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag och å andra sidan Ålands regering med underlydande myndigheter, kommunerna samt statens myndigheter och domstolarna på Åland. Utför den enskilde offentliga förvaltnings-

	uppgifter på uppdrag av en statlig myndighet i riket, ska denna försäkra sig om att den enskilde använder svenska i uppdraget.
39 § 3 mom. <i>Översättningar</i> ----- En enskild sakägare i landskapet har rätt att i ärenden som handläggs av en i 38 § 1 mom. nämnd statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av den allmänna språklagstiftningen utfärdas på finska.	91 § <i>Individens språkliga rättigheter vid domstolar och statsmyndigheter i riket</i> Personer som har hemort på Åland har rätt att få offentlig service på svenska av statliga myndigheter i riket till vars verksamhetsområde Åland hör. En enskild part som har hemort på Åland har rätt att i ärenden som handläggs av en domstol eller en statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av rikslagstiftningen utfärdas på finska.
43 § <i>Information och föreskrifter på svenska</i> Statsrådet skall verka för att behövlig information om varor och tjänster till åländska konsumenter i mån av möjlighet ges på svenska. Statsrådet skall även se till att bestämmelser och föreskrifter som skall gälla i landskapet finns tillgängliga på svenska.	95 § <i>Föreskrifter och information på svenska</i> Bestämmelser, myndighetsföreskrifter och allmänt bindande kollektivavtal måste för att bli gällande på Åland finnas tillgängliga på svenska. Statliga myndigheter ska se till att myndighetsanvisningar av allmän betydelse som gäller på Åland samt andra anvisningar som huvudsakligen finansieras med statliga medel och som avses vara tillämpliga på Åland, översätts till svenska. Statsrådet ska verka för att information om varor och tjänster till åländska konsumenter ges på svenska.
	96 § <i>Språklig service vid statliga bolag med verksamhet på Åland</i> När ett tjänsteproducerande bolag som staten har bestämmanderätt i och som verkar på Åland sköter offentliga förvaltningsuppgifter, ska det betjäna och informera allmänheten på svenska. När ett sådant statligt bolag bedriver näringsverksamhet på

	Åland, ska det på Åland betjäna och informera allmänheten på svenska.
	111 § <i>Övergångsbestämmelser för Ålands ekonomi</i> Avräkning enligt 45 § i den äldre lagen verkställs sista gången för året innan denna lag träder i kraft. Skattegottgörelse enligt 49 § i den äldre lagen utbetalas ännu för skatteåren innan denna lag träder i kraft. Extra anslag enligt den äldre lagens 48 § som anhängiggjorts innan denna lag träder i kraft verställs i enlighet med den äldre lagen. Särskilda bidrag enligt 51 § i den äldre lagen kan sökas för utgifter som hänför sig till året innan denna lag träder i kraft. Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar enligt 61 § 1 mom. eller om det annars finns vägande skäl för ändring efter att denna lag antagits och stadfästs men innan lagen träder i kraft. På ändring av avräkningsgrunden tillämpas förfarandet i Ålands förslag: 62 § i denna lag/Statsrådets förslag: 47 § 5 mom. i den äldre lagen. Beslut om förskott på avräkningsbelopp och skatteavräkning för året då lagen träder i kraft kan fattas innan lagen träder i kraft. Särskilda bidrag enligt 51 § i den äldre lagen kan sökas för utgifter som hänför sig till året innan denna lag träder i kraft. Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsbokslutet efter den 1 januari år 2020 innan lagen träder i kraft genomgår ändringar enligt 61 §. Beslut om förskott på avräkningsbelopp och skatteavräkning för året då lagen träder i kraft kan fattas innan lagen träder i kraft.

Ahvenanmaan itsehallinnon kehittäminen

Itsehallintolakityöryhmän 2018
linjausehdotukset

1 Tausta

Oikeusministeriö asetti 14. joulukuuta 2017 korkean tason työryhmän Ahvenanmaan itsehallintolain jatkovalmistelua varten. Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän työn lähtökohtana tulee olla lakiesitys, joka sisältyi parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean 2013 loppumietintöön Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämisestä (Oikeusministeriön mietinnöt ja lausunnot 33/2017) ja esityksen johdosta annetut lausunnot.

Työryhmän tehtävänä on ollut komiteamietinnöstä saadun lausuntopalautteen ja ennen työryhmän asettamista käytyjen keskustelujen pohjalta paikantaa ne teemat ja asiakysymykset, jotka edellyttävät jatkovalmistelua ja poliittisia keskusteluja sekä ennen maaliskuun 2018 loppua ehdottaa esityksiä niistä kysymyksistä, jotka edellyttävät poliittisia linjauksia.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin oikeusneuvos Niilo Jääskinen ja jäseniksi hallinto- ja kehittämispäällikkö Dan E. Eriksson, maakuntapäivien hallinnollinen johtaja Susanne Eriksson, kansliapäällikkö, 1. tammikuuta 2018 alkaen alivaltiosihteeri, Päivi Nerg ja varatuomari Kimmo Sasi. Nerg on muiden virkatehtävien vuoksi osallistunut työryhmän kokouksiin 11. ja 23. tammikuuta, 19. helmikuuta sekä 1. maaliskuuta 2018.

Työryhmän asiantuntijoiksi nimitettiin lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam (oikeusministeriö), oikeudellinen neuvonantaja Minna Hulkkonen (tasavallan presidentin kanslia), lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila (valtioneuvoston kanslia), lainsäädäntöjohtaja Lars Karlsson (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta (ulkoministeriö), talouspäällikkö Conny Nyholm (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), oikeuspäällikkö Michaela Slotte (Ahvenanmaan maakunnan hallitus), erityis-tutkija/lakimies Niclas Slotte (Ahvenanmaan maakunnan hallitus) ja budjettineuvos Petri Syrjänen (valtionvarainministeriö). Hulkkonen jätti työryhmän työn 1. helmikuuta 2018 uusien tehtävien johdosta.

Työryhmän sihteereiksi nimitettiin lainvalmistelija/itsehallintolakikehittäjä Marine Holm-Johansson (Ahvenanmaan maakunnan hallitus) vastuualueenaan pöytäkirjat, neuvotteleva virkamies Filip Kjellberg (VM) vastuualueenaan Ahvenanmaan talouden tulevaisuutta koskevat kysymykset ja neuvotteleva virkamies Maiju Tuominen (OM) sekä oikeussihteeri Jenny Rebold (KHO), jonka vastuulla oli avustaa puheenjohtajaa kompromissiesityksen valmistelussa. Tuominen jätti työryhmän työn 14. maaliskuuta 2018 uusien tehtävien vuoksi. Lainsäädäntöneuvos Groop-Bondestamilla on työn aikana ollut pääasiallinen vastuu työryhmän lakiehdotuksen valmistelusta ja hän on vastannut raporttiluonnoksen laadinnasta työryhmän käsittelyyn.

Työryhmä päätti ensimmäisessä kokouksessaan asettaa erillisen jaoston valmistelemaan talouskysymyksiä ja nimitti talousjaoston puheenjohtajaksi varatuomari Kimmo Sasin.

Työryhmä on kokoontunut yhdeksän kertaa ja talousjaosto neljä kertaa.

Työryhmä varasi työnsä aikana tilaisuuden korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajien sekä ministeriöiden Ahvenanmaa-asioiden yhteyshenkilöiden ja oikeuskanslerinviraston kuulemiseen. Työryhmä kuuli kokouksessaan 23. tammiukuuta 2018 korkeimman oikeuden oikeusneuvos Gustav Byggliniä ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeusneuvos Kari Kuusiniemeä sekä kokouksessaan 14. helmikuuta 2018 sosiaali- ja terveysministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä puolustusministeriön edustajia. Lisäksi työryhmä kuuli valtiopäiväneuvos Gunnar Janssonia ja maaherra Peter Lindbäckia kokouksessaan 14. helmikuuta 2018. Kokouksessaan 19. helmikuuta 2018 kuultiin sisäministeriön edustajaa. Oikeuskanslerinvirastolta työryhmä sai palautteen kirjallisena.

2 Työryhmän esitykset

2.1 Kysymyksenasettelut, jotka ratkaistaan poiketen Ahvenanmaa-komitean loppumietinnöstä

2.1.1 Lainsäädäntövallan jako eduskunnan ja maakuntapäivien kesken (lakiesityksen 5 luku)

Ahvenanmaa-komitea esitti loppumietinnössään, että toimivallanjako eduskunnan ja Ahvenanmaan maakuntapäivien välillä uudessa itsehallintolaissa perustuisi ns. jäännöstoimivaltaan eli residualiperiaatteeseen. Periaate merkitsee, että maakuntapäivien lainsäädäntövaltaa ei kirjata erikseen itsehallintolain toimivaltasäännöksiin. Sen sijaan säädetään, että maakuntapäivien toimivalta käsittää kaikki ne asiat Ahvenanmaalla, jotka eivät itsehallintolain mukaan kuulu eduskunnalle. Ahvenanmaa-komitea esitti lisäksi, että nykyisen itsehallintolain 18 §:n mukainen maakuntapäivien lainsäädäntövalta kirjattaisiin itsehallintolain siirtymäsäännökseen.

Työryhmä esittää:

- että itsehallintolain muutokset jatkossakin tulee säätää eduskunnan toimesta perustuslainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella.
- että toimivallanjaon muutos eduskunnan ja maakuntapäivien välillä tiettyissä tapauksissa voisi kuitenkin tapahtua tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Nykyisen itsehallintolain mukaan eräät toimivalta-alueet voidaan siirtää maakunnan lainsäädäntövaltaan valtakunnan lailla, joka säädetään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella. Myös tasoituserustetta voidaan nykyisen itsehallintolain mukaan muuttaa viimeksimainitussa järjestyksessä.
- että kysymys siitä, onko maakuntapäivien mahdollista siirtää tulevaisuudessa tiettyjä toimivalta-alueita eduskunnalta maakuntapäivälaille, tulee sen sijaan jatkovalmistella hallitusten toimesta.

Työryhmä toteaa, että yllä mainitut menettelyt poikkeavat pääsäännöstä, jonka mukaan itsehallintolain muuttamisesta säädetään perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Ottaen huomioon Ahvenanmaa-komitean loppumietintöä koskevat lausunnot, esittää työryhmä koskien:

A Toimivallanjakoa maakuntapäivien ja eduskunnan välillä

- että sekä maakuntapäivien että eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla tulee jatkossakin ilmetä omista säännöksistään itsehallintolaissa.
- että molemmissa toimivaltuuksissa huomioidaan vallitseva toimivallanjako maakunnan ja valtakunnan välillä.
- että toimivaltuuksien tulee olla selkeitä ja muotoilultaan noudattaa hyvän lainsäädännön periaatteita.
- että säännökset siksi, jos mahdollista, esitetään kirjoitettavaksi itsehallintolakiin jonkin verran uudistetussa muodossa, joka huomioi yleisen oikeuskehityksen ja nykyisen itsehallintolain voimaan tulon jälkeen toimivaltasäännöksistä tehdyt auktoritatiiviset tulkinnat.

B Eduskunnan ja maakuntapäivien toimivallan jaon tuleva muutos yksinkertaisella menettelyllä

B 1 Uuden toimivallan siirto maakuntapäiville eduskuntalailla ja maakuntapäivien suostumuksella

- että kuten nykyisessä itsehallintolaissa on työryhmän lakiesitykseen otettu mukaan säännös niistä eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista toimivalta-alueista, jotka eduskuntalailla ja maakuntapäivien suostumuksella kokonaan tai osin voidaan siirtää maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan (Ahvenanmaa-komitean loppumietinnön 30 §:n mukaan ja työryhmän lakiehdotuksen 29 §:n mukaan).
- että ne alueet, jotka nykyisen itsehallintolain mukaan ovat siirrettävissä maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella, tulee jatkossakin olla siirrettävissä samalla tavoin, poikkeuksena ne alueet, joiden työryhmä esittää kuuluvan niihin, jotka maakuntapäivät voisi siirtää itselleen maakuntapäivälailla (katso lähemmin 2.3.1 A Toimivallanjako eduskunnan ja maakuntapäivien välillä).

B 2 Uuden toimivallan siirto maakuntapäivälailla

Työryhmän jäsenet ovat päässeet yksimielisyyteen esitetyistä teknisistä parannuksista järjestelmään, jossa toimivallan siirto tapahtuu maakuntapäivälailla, kuten Ahvenanmaa-komitea esitti, mutta jäsenet eivät ole saavuttaneet yksimielisyyttä järjestelmän käyttöönotosta. Kysymys siirretään siksi poliittiseen päätöksentekoon.

Tämän johdosta työryhmä esittää:

- että poliittiselle tasolle siirretään:

1) kysymys siitä, tuleeko uudessa itsehallintolaissa Ahvenanmaa-komitean lakiesityksen mukaan olla pykälä sellaisesta lainsäädäntövallasta, joka kuuluu eduskunnalle ja jonka maakuntapäivät voisi tiettyjen olosuhteiden vallitessa yksipuolisesti siirtää itselleen maakuntapäivälailla; ja

2) kysymys siitä, mitkä eduskunnan toimivalta-alueista voisivat olla siirron kohteina kyseisen pykälän mukaan (Ahvenanmaa-komitean mietinnön 28 § ja työryhmän lakiehdotuksen 29 §).

– että, jos työryhmän lakiehdotuksen 29 § otetaan mukaan hallituksen esitykseen uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi, esittää työryhmä lisäksi, että lakiesityksen 29 §:n 2–5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä pykälässä mainittu toimivalta-alue, tulee seuraavat periaatteet huomioida:

- Maakuntapäivät voi maakuntapäivälailla siirtää lainsäädäntövaltaa valtioneuvoston ja Ahvenanmaan hallituksen sovittua siirron taloudellisista ja hallinnollisista vaikutuksista sekä kartoitettuaan siirron oikeudelliset ja muut vaikutukset.
- Jos valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus eivät saavuta yksimielisyyttä siitä, miten hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset tulee arvioida, Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta suorittaa arvioinnin.
- Valtioneuvoston tulee antaa eduskunnan perustuslakivaliokunnalle selvitys siirrosta tai tarvittaessa lakiesitys sellaisen valtakunnanlainsäädännön muuttamiseksi, jota tulee muuttaa toimivallan siirron seurauksena. Perustuslakivaliokunta voi antaa valtioneuvostolle lausunnon selonteon perusteella. Eduskunta ei voi estää siirtoa.
- Kun Ahvenanmaan hallitus on antanut maakuntapäivälain lainsäädäntövallan siirrosta, tulee Ahvenanmaan hallituksen informoida valtioneuvostoa laista ja lain voimaantulon ajankohdasta. Valtioneuvoston tulee tämän jälkeen julkaista Suomen säädöskokoelmassa ilmoitus toimivallan siirrosta.
- Lakiesityksen 29 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, edellyttäen että pykälä sisältyy esitykseen, ettei eduskunta voi estää maakuntapäiviä siirtämästä itselleen maakuntapäivälailla pykälässä mainittua toimivalta-aluetta, mutta tarkoitus on, ettei maakuntapäivälaki tule voimaan ennen kuin eduskunta on ehtinyt käsitellä asian.

- Samoin pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan yleisellä tasolla kyseeseen mahdollisesti tulevat oikeudelliset ja muut vaikutukset.
- Esityksen yleisperusteluissa arvioidaan vaikutukset niille toimivalta-alueille, jotka pykälä käsittää.
- Mikäli 29 § sisältyy esitykseen tai ei, vaikuttaa myös lakiesityksen 31 §:n muotoiluun.

2.1.2 Ahvenanmaan talous (lakiehdotuksen 9 luku)

Ahvenanmaa-komitea esitti, että nykyisen kaltainen tasoitusjärjestelmä säilytetään. Lisäksi esitettiin, että tasoitusperusteen tulee olla 0,45 % sekä että tasoituspohja on valtion kaikki tulot lukuun ottamatta lainanottoa. Lisäksi esitettiin uutta verokorjausmenetelyä, joka takaisi sen, että Ahvenanmaalta tuloutetut ansiotulo-, pääomatulo ja yhteisöverot palautettaisiin kokonaisuudessaan maakuntaan. Uusi tasoitusjärjestelmä on komitean mietinnön mukaan matemaattisesti rakennettu siten, että siihen siirtyminen on mahdollista taloudellisesti neutraalilla tavalla. Ahvenanmaa-komitean esitykseen sisältyvä tasoitusperuste on siksi samanlainen kuin nykyisessä itsehallintolaissa, ja esimerkiksi ajankohtaisten uudistusten vaikutuksia ei ole huomioitu mitoituksessa.

Työryhmä on valmistellut mallin, joka on riippumaton maakunta- ja sote-uudistuksesta, hallinnollisesti helposti toteutettavissa ja hallinnon osalta kustannusneutraali verrattuna nykytilaan ja komitean esitykseen.

Uusi talousjärjestelmä on matemaattisesti rakennettu niin, että siihen siirtyminen on mahdollista kustannusneutraalilla tavalla. Työryhmä katsoo, että tasoitusmäärän yhdessä verotasoituksen kanssa tulee normaalioloissa kattaa itsehallinnon rahoitustarpeet. Kysymys tasoitusperusteen suuruudesta on jätetty hallitusten välisiin poliittisiin neuvotteluihin.

Keskeinen ero verrattuna Ahvenanmaa-komitean esitykseen on, että työryhmä esittää järjestelmää, jossa verotasoitus korvaa Ahvenanmaa-komitean esityksen ns. verokorjauksesta.

– 59 §:ssä tarkoitettua tasoituspohjaa esitetään kapeammaksi kuin Ahvenanmaa-komitean esittämässä järjestelmässä. Syynä tähän on, että Ahvenanmaalle niin kutsutun *verotasoituksen* kautta palautetaan tiettyjä veroja veloituksen perusteella. Tasoitusmäärä lasketaan (59 §) siten, että valtiontilinpäätöksessä kyseiseltä vuodelta tilitetyt tulot lukuun ottamatta ansiotulo- ja pääomaveroja mukaan lukien yleisradiovero sekä rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero, yhteisövero, arpajaisvero sekä uu-

det valtion lainat (tasoituspohja) kerrotaan tietyllä suhdeluvulla (tasoitusperuste). Kuten Ahvenanmaa-komiteakin esitti, esitetään että Ahvenanmaan asukasluvun muutos verrattuna koko Suomen asukaslukuun huomioidaan tasoitusrahamäärän mitoituksessa.

- 63 §:ssä tarkoitettu verotasoitus perustuu Ahvenanmaalla kannettuihin valtion ansiotulo- ja pääomaveroihin, mukaan lukien lähdevero, jota maksavat rajoitetusti verovelvolliset, yhteisöveron ja arpajaisveron määrät, jotka vuosittain palautetaan Ahvenanmaalle. Verotasoitus suoritetaan vuosittain jälkikäteen kunkin kalenterivuoden osalta. Kuukausittaiset ennakot maksetaan aikaisemman verotuksen toteuman ja parhaan saatavilla olevan tiedon perusteella.
- Koska eräät verotasoitukseen sisältyvistä veroista voivat vaihdella nopeasti ja voimakkaasti, järjestelmässä on sisäänrakennettuna varaventtiili 63 §:n 2 momentissa. Jos toteutuneen yhteisöveron ja pääomatuloveron yhteenlaskettu määrä alittaa enemmän kuin 10 prosentilla yhteenlasketun määrän, jonka Ahvenanmaa olisi saanut vastaavien verojen perusteella tasoituksen kautta, saa Ahvenanmaa erotuksen.
- Esitetyn verotasoituksen katsotaan toimivan tehokkaampana kannustimena kehittää Ahvenanmaan veronmaksukykyä kuin Ahvenanmaa-komitean esittämä verokorjaus. Erotuksena komitean esitykseen on, että kun verokorjauksen kautta Ahvenanmaalle siirrettävä rahamäärä laskettaisiin ja maksettaisiin verotuksen päätyttyä, niin Ahvenanmaa saisi työryhmän esityksessä vuosittaisia ennakkoja verotuloista kustakin verotasoitukseen tarkoitettua suorasta verosta. Komitea esitti, että verokorjauksen lopputulos ei voisi olla negatiivinen, verotasoitusesityksen puolestaan merkitessä, että Ahvenanmaa vastaa osin rahoitusriskeistä, kuitenkin niin, että poikkeuksellisen vahvoja vaihteluja yhteisö- ja pääomaveroissa vaimennetaan. Työryhmän esitys merkitsisi Ahvenanmaan rahoituksellisen itsehallinnon laajenemisen kannalta suurin piirtein veronsaajan asemaa koskien rahoituksellista tulosta.

Työryhmä esittää lukuun taloudesta myös pienempiä muutoksia verrattuna nykytilaan ja komitean esityksiin:

- Ahvenanmaa-komitea ehdotti, että 57 §:n 2 ja 3 momentti korvataan uudella 2 momentilla, joka vastaa nykyisen lain 50 §:ää maakuntapäivien mahdollisuudesta ottaa lainaa maakunnan tarpeisiin. Työryhmä esittää että myös uuteen 2 momenttiin otetaan nykyisen lain 50 §:n pykälän säännös maakuntapäivien oikeudesta laskea liikkeelle obligaatiolainoja.
- Työryhmä esittää, että Ahvenanmaa-komitean esittämä 61 §:n 3 momentti siirretään 61 §:n 1 momentiksi ja että 1 momentin säännös ja sen yksityiskohtaiset perustelut tarkennetaan esimerkein sellaisista muutoksista, jotka muodostavat perusteen tasoitusperusteen muutokselle.

- Ahvenanmaa-komitea esitti uutta 64 §:ää, jonka tarkoitus on kirjata lakiin nykykäytäntö, jossa Ahvenanmaalle tulevat ne varat, jotka Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistys maksaa arpajaisveroina. Työryhmä esittää, että arpajaisvero sisältyy 63 §:ssä tarkoitettuun verotasoitukseen, kirjatun siten nykyisen järjestelyn, eikä näin ollen ole tarvetta uudelle 64 §:lle.

2.1.3 Muut kysymykset

1. Virkarikossyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan (13 §)

- Nykyisen itsehallintolain 60 b §:n mukaan syytetään maaneuvosta ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen jäseniä virkavirheestä Turun hovioikeudessa. Ahvenanmaalla on nykytilan mukaan lainsäädäntövalta itsehallinnon alaan liittyvissä virkarikoksissa ja siksi rikoslain 40 lukua ei sovelleta Ahvenanmaalla. Nykyisin sovelletaan sen sijaan rikoslain säännöksiä siinä muodossa kuin ne olivat voimassa 31.12.1992.
- Ahvenanmaan lähtökohtana on ollut, että Ahvenanmaan hallituksen jäsenet tulee rinnastaa valtioneuvoston ministereihin ja siksi virkarikossyytettä koskevan säännöksen tulee sisällöltään vastata valtakunnassa voimassa olevaa lainsäädäntöä koskien ministereiden virkarikossyytteitä (perustuslain 114–116 §).
- Valtioneuvoston työryhmäjäsenet ovat asiantuntijaselvitysten perusteella katsoneet, että esitetty säännös on ongelmallinen.

Työryhmä esittää kompromissiehdotuksena, että:

- a. Syyte Ahvenanmaan hallituksen ministeriä vastaan virkarikoksesta käsiteltäisiin jatkossakin Turun hovioikeudessa.
- b. Lakiesityksen 13 §:ssä esitetään, että virkarikossyytettä tietystä virkarikoksista Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan tulee edeltää Ahvenanmaan maakuntapäivien päätös syytteen nostamisesta. Ahvenanmaan hallitus käsittää maaneuvoksen ja 4-7 ministeriä.
- c. Pykälässä esitetään huomioon otettavaksi, että syytettä ajaa valtionsyyttäjän nimeämä syyttäjä, mikä vastaa nykykäytäntöä. Säännöksen tarkoitus on, että esitutkinta hoidetaan tavalliseen tapaan yhteistyössä Ahvenanmaan poliisiviranomaisen, valtakunnan poliisiviranomaisten ja syyttäväviranomaisen kanssa. Valtakunnan syyttäjä panee vireille syyteharkinnan

Ahvenanmaan maakuntapäivillä vasta kun hän itse on arvioinut, että rikosepäilyn syytekynnys on ylittynyt ja että edellytykset syytteelle ovat olemassa.

- d. Vaatiessaan jäsenen virkatoimen laillisuuden tarkempaa selvittämistä ja selvityksen saamisen ministeriltä lakiehdotuksen 13 § huomioi sen järjestelmän, joka koskee syytteen nostamista valtioneuvoston jäsentä vastaan perustuslain 114 §:n 2 momentin ja 116 §:n mukaan.
- e. Lakiehdotuksen 13 §:ssä otetaan kuitenkin huomioon, että elimen perustamisesta ja maakuntapäivien menettelystä selvittäessä jäsenen virkatoimen laillisuutta säädetään lähemmin maakuntapäiväläilla. Nykyisen itsehallintolain nojalla säädetään maakuntapäiväläilla yleisesti maakuntapäivien järjestysmuodosta ja asioiden käsittelystä. Kyseiset perustavat säännökset sisältyvät nykyisin maakuntapäiväjärjestykseen (ÅFS 97/2011), joka hyväksytään määräenemmistöllä.

Kompromissiesityksen vaikutukset:

- Esitetty säännös merkitsee rajattua toimivallan siirtoa maakuntapäiville rikosprosessioikeuden alalla. Asiallinen toimivalta itsehallintoon liittyvässä virkarikosoikeudessa on jo nyt Ahvenanmaalla.
- Pykälän tarkoituksena on lähentää Ahvenanmaan hallituksen ja valtioneuvoston jäsenten asemaa koskien virkarikosten syytekynnystä ja syytteen nostamisen menettelyä, joka perustuslain 114–116 §:n mukaan koskee valtioneuvoston jäseniä. Perustuslain säännökset koskevat vain valtioneuvoston jäseniä ja vastaavat säännökset puuttuvat Ahvenanmaan hallituksen jäsenten osalta.
- Muutoin pykälää perustellaan sillä, että Ahvenanmaan hallituksen päätöksenteko ja toimivaltuudet niillä toimivalta-alueilla, jotka kuuluvat Ahvenanmaan toimivaltaan, ovat verrannollisia valtioneuvoston toimivaltaan. Esityksellä ei kuitenkaan luoda identtistä syytesuojajärjestelmää Ahvenanmaan hallituksen jäsenille, eikä luoda erityistä syytekynnystä koskien heidän mahdollisia virkarikoksiaan.

2. Kotiseutuoikeus (15 §)

- Nykyisen itsehallintolain 7 §:n Suomen kansalaisten muuttovaatimusta Ahvenanmaalle esitetään poistettavaksi turhana lakiesityksen 15 §:n 2 momentista.

- Nykyisen itsehallintolain käsitettä ”varsinainen asunto ja koti” tulee jatkossakin käyttää pykälässä kriteerinä hakijan kotiseutuoikeudelle Ahvenanmaalla.

3. Asevelvollisuuden suorittaminen (19 §)

- Kysymys ahvenanmaalaisten vapauttamisesta asevelvollisuudesta esitetään ratkaistavaksi poiketen Ahvenanmaa-komitean esityksestä ja nykykäytännön mukaan, kuitenkin niin, että viittaus voimassaolevaan pykälään korvaavasta palveluksesta siviilihallinnossa jää, mutta viittaus luotsi- ja majakkalaitokseen poistetaan.
- Pykäläperusteluissa tulee ottaa huomioon, että kyse on lakiteknisestä uudistuksesta, mutta asiasisällöltään pykälä säilyy ennallaan.
- Esitetty säännös vastaa sisällöltään puolustusministeriön esittämää ratkaisua.

4. Lausunnot, jotka tuomioistuinlaitoksen korkeimmat asteet ovat antaneet koskien maakuntapäivälakien lainsäädäntövalvontaa (34 §)

- Nykyisen itsehallintolain 19 §:n mukaan tulee tasavallan presidentin pyytää korkeimman oikeuden lausunto ennen päätöstä veto-oikeuden käytämisestä.
- Itsehallintolakiin esitetään sisällytettäväksi säännö, jonka mukaan edellytyksenä tasavallan presidentin veto-oikeuden käyttämiselle on, että korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus antavat yhteisen lausunnon. Vastuu kahden tuomioistuimen yhteisen päätöksen laatimiselle määrätäisiin ryhmälle, jossa on kolme jäsentä korkeimmasta oikeudesta ja kaksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä esittelijä, joka on palvelusuhteessa korkeimpaan oikeuteen.
- Esityksen mukaan korkeimman oikeuden asiantuntijuus vahvistuisi ottamalla mukaan korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntemus annettavissa lausuntoja maakuntapäivälakien lainsäädäntövalvonnasta.
- Esitys perustuu korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoihin Ahvenanmaa-komitean mietinnöstä.

5. Yhteiset hallintoasiat (46 §)

Ahvenanmaalaisen osapuolen esityksestä esittää työryhmä teknistä selvennystä Ahvenanmaa-komitean lakiesityksen 46 §:n toiseen kohtaan. Työryhmän esityksen mukaan tulee valtion viranomaisten julkaisemat Ahvenanmaata koskevat tiedot mahdollisuuksien mukaan esittää erillään muun Suomen tiedoista. Yhteistyöstä säädetään sopimusasetuksella. Ahvenanmaa-komitea esitti tätä.

6. Ahvenanmaan alue/ Neuvonpito ja suostumus (4 §/ 50 §)

- Ahvenanmaa-komitea esitti 4 §:ään 2 momenttia Ahvenanmaan alueesta, joka sisällöltään vastaa nykyisen lain 2 §:n 2 momenttia ("Jos Suomen toimivalta laajenee aluevesirajan ulkopuolelle, Ahvenanmaankin toimivaltaa voidaan laajentaa niin kuin valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus keskenään sopivat.")
- Työryhmä esittää, että nykyisen lain 2 §:n 2 momentti sovitetaan vastamaan vuoden 1991 jälkeen tapahtunutta aluevesirajan ylittänyttä Suomen toimivallan laajentumista. Työryhmä ehdottaa siksi, että 2 momentti poistetaan pykälästä ja että uusi 2 momentti, jonka ulkoministeriö ja maakuntahallitus ovat yhdessä laatineet, otetaan mukaan lakiehdotuksen 50 §:ään.
- Ehdotuksen mukaan Ahvenanmaan hallitus ja valtioneuvosto voivat Ahvenanmaan hallituksen tai valtioneuvoston aloitteesta neuvottelujen jälkeen sopia Ahvenanmaan toimivallan laajentamisesta Suomen talousvyöhykkeellä.
- Otsikkoa 50 §:ssä täydennetään sanalla sopimus.

7. Periaatteellisten ja laaja-alaisten Ahvenanmaa-asioiden valmistelu toimivaltaisten ministerien ja Ahvenanmaan maaneuvoksen muodostamassa kokoonpanossa pääministerin johdolla (52 §)

- Komiteamietinnön 52 §:n mukaan voidaan ajankohtaisia ahvenanmaalaisia kysymyksiä, joilla on periaatteellista tai kauaskantoista merkitystä, käsitellä neuvotteluissa valtioneuvostossa toimivaltaisten ministerien ja Ahvenanmaan maaneuvoksen muodostamassa kokoonpanossa pääministerin johdolla. Aloitteen käsittelylle kyseisessä kokoonpanossa voi tehdä Ahvenanmaan hallitus tai toimivaltainen ministeriö, mikä ei vaikuta pääministerin toimivaltaan päättää siitä, miten asia käsitellään.
- Työryhmä käsitteli komitean esitystä yhteistoimintamekanismiksi, koska valtioneuvoston kanslia lausunnossaan komiteamietinnöstä katsoi, ettei täsmällistä säännöstä laaja-alaisten ja periaatteellisten Ahvenanmaa-asioiden koordinoinnista ole tarpeen ottaa mukaan itsehallintolakiin. Sittemmin kanslia on yhtynyt esitettyyn 52 §:ään.
- Pykälään on komiteakäsittelyn jälkeen lisätty nykyisen itsehallintolain 34 §:n säännös valtioneuvoston Ahvenanmaa-asioiden esittelijöistä. Säännös määrää oikeusministeriön ja valtionvarainministeriön esittelyvastuut asioissa, jotka koskevat Ahvenanmaan itsehallintoa ja taloutta sekä määrää valtioneuvoston nimittämään esittelijöiksi maakunnan itsehallintoon perehtyneitä henkilöitä.
- Komitean ehdotuksessa pykälän otsikkona oli "Ahvenanmaa-asioiden yhteensovittaminen valtioneuvostossa". Työryhmä ehdottaa, että otsikko

muutetaan uutta sisältöä vastaavaan muotoon ”Ahvenanmaa-asiat valtioneuvostossa”.

8. Lennonjohdonkieli

- Ahvenanmaa-komitea ehdotti, että lakiesityksen 48 §:ssä valtion toimivaltaa koskevista erityissäännöksistä säädettäisiin, että lennonjohdonkieli Ahvenanmaan ilmatilassa on ruotsi tai englanti.
- Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan Ahvenanmaan ilmatila ei muodosta erillistä itsenäistä lohkoa. Maarianhaminan lentokentän ollessa suljettuna vastaa Suomen aluelennonjohto lennonjohtopalveluista. Ilmailun palvelut ovat muuttumassa yhä enenevässä määrin yksikielisiksi (englanti) ja eurooppalainen ilmatila perustuu tavoitteeseen luoda vähemmän pirstoutunut ilmatila.
- Työryhmä esittää, ettei säännöstä lennonjohdonkielestä oteta itsehallintolakiin.

9. Euroopan unionin tuomioistuimen tuomitseman vastuumäärän sovittelu (84 §)

- Nykyisen itsehallintolain 59 d §:n mukaan kiista vastuumäärästä tulee käsitellä hallintoriita-asiana Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa.
- Ahvenanmaa-komitea esitti, että Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta ratkaisee vastuusta syntyneen erimielisyyden, kuitenkin siten, että jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan ratkaisuun, voi tämä viedä asian korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.
- Työryhmä esittää, että valtio ja Ahvenanmaa voivat jatkossakin sovitella EU-tuomioistuimen tuomitsemaa vastuumäärää. Mikäli valtion ja Ahvenanmaan välille syntyy erimielisyys vastuusta tai vastuusummasta, Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta ottaa kantaa asiaan. Valtuuskunta voi arvioida edellytykset vastuumäärän sovittelulle. Jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan kannanottoon, voi se 30 päivän kuluessa saatuaan päätöksen viedä asian korkeimpaan hallinto-oikeuteen ratkaistavaksi hallintoriita-asiana.

2.2 Kysymyksenasettelut, joita Ahvenanmaa-komitea ei käsitellyt, mutta joista työryhmä käsiteltyään on päättänyt tehdä esitykset

2.2.1 Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan määrääjat tietyissä tapauksissa (55 §, 76 §, 77 §)

- Työryhmä esittää maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta, että Ahvenanmaa-asioiden valtuuskuntaa edellytettäisiin tietyissä tapauksissa antamaan päätös kahden kuukauden kuluessa asian vireille panosta.
- Kahden kuukauden määräaikaa esitetään 55 § (Toimivaltariidan ratkaiseminen), 76 § (Toimivallanjako Euroopan unionin päätösten täytäntöönpanossa) ja 77 §:ssä (Päätöksenteko kun jäsenvaltiossa saadaan ryhtyä vain yhteen hallintotoimenpiteeseen).
- Säännös takaa, että ratkaisu saavutetaan kohtuullisessa ajassa.
- Vertailuna voidaan todeta, että Ahvenanmaa-komitea esitti, että valtuuskunnan tulee antaa lausuntonsa maakuntapäivälaista oikeusministeriölle kahden kuukauden kuluessa sen saapumisesta oikeusministeriöön.
- Muilta osin esitetään, että 76:n § 3 ja 4 momentti sekä 77 § siirretään poliittisiin keskusteluihin.

2.2.2 Valtion hallintotoimivaltaa koskevat erityissäännökset (48 §:n 2 kohta)

- Itsehallintolakityöryhmä esittää, että Ahvenanmaa-komitean lakiesitykseen sisältyvään 48 §:ään lisätään uusi 2 kohta ja että Ahvenanmaa-komitean esittämä 11 kohta lennonjohdonkielestä poistetaan pykälästä
- Ahvenanmaalaisen osapuolen aloitteesta työryhmä esittää pykälään uutta 2 kohtaa, jonka mukaan valtion viranomaisen tulee varmistaa, että valtion virkamiehellä, joka työtehtäviensä puitteissa säännöllisesti käsittelee Ahvenanmaata koskevia asioita, on riittävät tiedot Ahvenanmaan olosuhteista ja itsehallinnosta.

2.2.3 Vastuu Ahvenanmaan neuvottelemista kansainvälisistä velvoitteista (72 §)

- Ulkoministeriön aloitteesta työryhmä esittää uutta pykälää Ahvenanmaan kansallisesta vastuusta lakiehdotuksen 70 ja 71 §:n mukaisista Ahvenanmaan neuvottelemista kansainvälisistä velvoitteista.
- Esitetty 72 §:n 2 momentti perustuu lakiesityksen 80 §:n periaatteisiin koskien Ahvenanmaan mahdollisuuksia puolustaa etujaan käsiteltäessä vastuukysymystä kansainvälisellä tasolla.

2.2.4 Kielisäännökset

- Työryhmä esittää ahvenanmaalaisen osapuolen aloitteesta tarkennuksia (alla alleviivattuina) Ahvenanmaa-komitean lakiesityksen kielisäännöksiin seuraavasti:

Virkakieli valtion viranomaisten ja Ahvenanmaalla toimivien viranomaisten välisissä yhteyksissä (87 §):

Virkakieli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja valtakunnassa toimivien tuomioistuinten sekä toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla toimivien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli.

Virkakieli Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan ja toiselta puolen valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli.

Korkeimman oikeuden ja **korkeimman hallinto-oikeuden** tässä laissa tarkoitetut lausunnot ja ratkaisut laaditaan ruotsin kielellä.

Kieli on myös ruotsi muiden kuin valtion viranomaisten, joille on lailla tai lain nojalla uskottu julkisia hallintotehtäviä ja toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla sijaitsevien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä. Jos yksityinen suorittaa julkisia hallintotehtäviä valtakunnassa toimivan valtion viranomaisen toimeksiannosta, tulee viranomaisen varmistua siitä, että yksityinen käyttää tehtävässä ruotsin kieltä.

Yksilön kielelliset oikeudet tuomioistuimissa ja valtakunnan valtion viranomaisissa (91 §)

Niillä henkilöillä, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, on oikeus saada julkista palvelua ruotsin kielellä viranomaisilta, jotka toimivat valtakunnassa, mutta joiden toimialueeseen Ahvenanmaa kuuluu.

Asianosainen, jonka kotipaikka on Ahvenanmaalla, on oikeus asiassa, jota käsittelee valtakunnassa toimiva tuomioistuin tai valtion viranomai-

nen, saada toimituskirjan liitteenä käännös ruotsin kielelle niissä tapauksissa, joissa toimituskirja valtakunnan lainsäädännön nojalla annetaan suomen kielellä.

Ruotsin kielellä annettavat määräykset ja tiedot (95 §)

Tullakseen voimaan Ahvenanmaalla tulee säännösten, viranomaismääräysten ja yleissitovien työehtosopimusten olla saatavilla ruotsiksi.

Valtion viranomaisten tulee huolehtia siitä, että yleistä merkitystä omaavat viranomaisohjeet, jotka ovat Ahvenanmaalla voimassa sekä muut ohjeet, jotka pääasiassa rahoitetaan valtion varoista ja joiden katsotaan olevan soveltuvia Ahvenanmaalla, käännetään ruotsin kielelle.

Valtioneuvoston tulee vaikuttaa siihen, että kuluttajilla Ahvenanmaalla on mahdollisuus saada tiedot tavaroista ja palveluista ruotsiksi.

Ahvenanmaalla toimivan valtion yhtiön kielelliset palvelut (96 §):

Ahvenanmaalla toimivan palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla on määräämisvalta ja joka hoitaa julkisia hallintotehtäviä, on palveltava ja tiedotettava yleisöä ruotsin kielellä. Kun sellainen valtiollinen yhtiö harjoittaa Ahvenanmaalla elinkeinotoimintaa, on sen Ahvenanmaalla palveltava ja tiedotettava yleisölle ruotsin kielellä

- Lakiehdotuksen 87, 91 ja 96 §:n tarkennukset suhteessa Ahvenmaa-komitean esityksiin vastaavat kielilain (423/2003) 10, 24 ja 25 §:ää. 96 §:n toisella lauseella elinkeinotoiminnasta Ahvenanmaalla on kuitenkin laajempi soveltamisala kuin vastaavalla kielilain 24 §:n 1 momentin säännöksellä, joka koskee vastaavaa elinkeinotoimintaa valtakunnassa. Kielilaki ei ole voimassa Ahvenanmaalla.
- Esitetty 95 § muuttaa ja selventää nykytilannetta ottaen huomioon Ahvenanmaan Kansainliiton päätökseen perustuvan yksikielisesti ruotsinkielisen aseman (kts. myös 2.4.4 yleissitovista työehtosopimuksista).
- Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että käsite julkiset hallintotehtävät on tarkoitus tulkita kielilain vastaavien säännösten mukaan.

2.3 Avoinna olevat kysymykset, jotka työryhmän näkemyksen mukaan tulee käsitellä hallitustason poliittisissa neuvotteluissa

Työryhmä esittää, että seuraavat asiat (2.3.1–2.3.3), joista ei ole yksimielisyyttä työryhmässä, saatetaan hallitustason poliittisiin keskusteluihin:

2.3.1 Toimivallan jako eduskunnan ja Ahvenanmaan maakuntapäivien välillä

A Toimivallan siirto

- Tuleeko itsehallintolain käsittää neljäs luettelo sellaisista eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista alueista, jotka maakuntapäivät voi yksipuolisesti siirtää itselleen maakuntapäivälailla (komiteamietinnön 28 §, työryhmän lakiesityksen 29 §)?
- Jos poliittisella tasolla päätetään hallituksen esitykseen sisällyttää pykälä eduskunnalle kuuluvasta lainsäädäntövallasta, jonka maakuntapäivät voi yksipuolisesti siirtää itselleen, tulee myös päättää, mitkä toimivalta-alueet ovat siirrettävissä. Työryhmän arvio poikkeaa tältä osin osittain Ahvenanmaa-komitean näkemyksestä arvioiden, että seuraavat alueet saattavat tulla kysymykseen. Suluissa kuitenkin sellaiset alueet, joista on sovittava poliittisella tasolla:
 - 1) (väestökirjanpito ottaen huomioon, että sen tulee perustua henkilötunnuksiin 28:n § 7 kohdan mukaisesti);
 - 2) yhdistykset;
 - 3) suku- ja etunimet;
 - 4) kuluttajansuoja;
 - 5) (lainsäädäntö yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien palvelussopimusten oikeuksista ja ehdoista mukaan lukien työehtosopimukset ja työsopimukset);
 - 6) (yhteistoiminta yrityksissä);
 - 7) kuntien muiden työntekijöiden paitsi peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien sekä kuntien luottamushenkilöiden työeläketurva;
 - 8) verkkotunnus ax;
 - 9) Ahvenanmaan sisäisten teletointalupien myöntäminen valtioneuvoston Ahvenanmaalle osoittamien taajuuksien perustella;

- 10) apteekkilupien myöntäminen Ahvenanmaalla, lukuun ottamatta lääkkeiden verkkomyyntiä Ahvenanmaan ulkopuolelle ja ottaen huomioon, että Ahvenanmaan hallituksen tulee ennen luvan myöntämistä pyytää lausunto asianomaiselta valtion viranomaiselta;
 - 11) hautaustoimi; sekä
 - 12) (mineraaliesiintymät ja kaivostoiminta).
- Eduskunnalle kuuluvan lainsäädäntövallan siirtäminen Ahvenanmaalle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä (30 §). Työryhmä on päättänyt myös tässä kohdassa Ahvenanmaa-komiteasta osin poikkeavaan arvioon ja arvioi, että seuraavat alueet voivat tulla kyseeseen. Suluissa osoitetaan ne kohdat, joista tulee sopia poliittisesti:
- 1) huviveneiden ja kalastusalusten meripelastus;
 - 2) uskonnollisia yhdyskuntia koskeva lainsäädäntö lukuun ottamatta kirkkolakia;
 - 3) työsuoja ja työssä käytettävät teknilliset laitteet, työriitojen sovittelu;
 - 4) (sosiaalivakuutus;)
 - 5) (muusta kuin puolustustilasta tai poikkeusoloista johtuva väestönsuoja tai niihin valmistautuminen; kuitenkin niin, että päätös Ahvenanmaalla asuvien henkilöiden siirtämisestä Ahvenanmaan ulkopuolella sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan tehdä vain Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella;)
 - 6) (avioliitto ja perhesuhteet, lapsen oikeudellinen asema, holhous, adoptio, perintö, kuolleeksi julistaminen;)
 - 7) yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteisöt;
 - 8) alus- ja kaupparekisteri;
 - 9) mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät;
 - 10) pankki- ja luottolaitokset;
 - 11) sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa;
 - 12) (muut kuin tässä laissa erikseen mainitut yksityisoikeudelliset kysymykset, jollei kysymys välittömästi liity sellaiseen oikeudenalaan, joka tämän lain mukaan kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan);
 - 13) (teletoiminta);
 - 14) jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa;
 - 15) kiinteistönmuodostus ja kiinteistöjen rekisteröinti sekä niihin liittyvät tehtävät;
 - 16) [maatalous- ja kalastustuotteiden hinnoittelu sekä maataloustuotteiden vienninedistäminen];

- 17) eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen, kotieläinten tarttuvien tautien torjunta ja haitallisten eliöiden maahantuonnin ennaltaehkäisy;
- 18) alkoholilainsäädäntö ottaen huomioon, että alkoholin anniskelu kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan;
- 19) terveyden ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimukset, apteekkilaitos ja eläinlääkintä, ihmisten tarttuvien tautien torjunta, sukupuolenkorjausleikkaukset ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, keinohedelmöitys, oikeuslääketeelliset tutkimukset, kuolemansyyn tutkinta, kuolemantapausten toteaminen;
- 20) metsästyksen ja urheiluun tarkoitetut ampuma-aseet ja ampuatarvikkeet;

B Valtakunnan nykyisen verotoimivallan säätely

Työryhmä ei ollut yksimielinen siitä, miten lainsäädäntö verotoimivallan jaosta tulee muotoilla.

Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys:

- 28 §. *Eduskunnan lainsäädäntötoimivalta Ahvenanmaalla*. Eduskunnan lainsäädäntötoimivalta Ahvenanmaalla käsittää: ... 25) verot, jotka eivät kuulu maakuntapäivien toimivaltaan tämän lain 27:n § 9 kohdan mukaan,”
- 27 §:n 9 kohta ”Ahvenanmaalle kuuluva tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa, Ahvenanmaalle kuuluvia elinkeino- ja huviveroja, itsehallintoviranomaisten maksujen perusteita, kunnille kuuluvia veroja.”
- Valtioneuvosto katsoo, ettei valtionverotuksen toimivallan siirto maakuntapäiville tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ole miltään osin toteutavissa siten kuin Ahvenanmaa esittää. Verotus on keskeinen valtion toimivaltaan kuuluva asia ja valtioneuvoston käsityksen mukaan sellaista toimivaltaa ei tule siirtää eduskunnalta. Näin ollen tämän alueen tulee kokonaisuudessaan kuulua ehdotetun lain 28 §:ään. Toimivallanjakoa verotuksessa muutetaan siis jatkossakin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella.

Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys:

- ”29 §. Eduskunnalle kuuluva ja maakuntapäivien päätöksellä siirrettävä lainsäädäntövalta. Maakuntapäivät voi maakuntapäivälailla siirtää itselleen eduskunnan toimivalta-alueita koskien tuloverotusta, arpajaisverotusta, jäteverotusta ja ajoneuvoverotusta”,

- ”30 §. Eduskunnalle kuuluvan lainsäädäntövallan siirtäminen Ahvenanmaalle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Muut verot paitsi ne, jotka jo kuuluvat Ahvenanmaalle 27 §:n mukaan tai jotka voidaan siirtää 29 §:n mukaan, tulee tämän pykälän mukaan voida siirtää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella,
- Jos ansiotuloverotuksesta ei tule maakuntapäiville siirrettävä, esitetään, että maakuntapäivien suostumusta tulee edellyttää sellaisen valtakunnan toimivaltaan kuuluvan ansiotuloverotuksen muutokselle tai voimaan saattamiselle, joka koskee vain Ahvenanmaata.”

C Maakuntapäivien ja eduskunnan maataloutta ja kalastusta koskeva toimivallanjako

Työryhmä toteaa:

- että nykyiset säännökset itsehallintolaissa toimivallan jaosta maakunnan ja valtakunnan välillä koskien maataloutta ja kalastusta ovat osin vanhentuneet, koska ne perustuvat vallinneeseen kansalliseen järjestelmään ennen Suomen ja Ahvenanmaan jäsenyyttä Euroopan unionissa. Siksi on tarpeellista muotoilla säännökset uudelleen.
- että maa- ja metsätalousministeriö ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus ovat yhdessä työryhmän työn puitteissa yrittäneet löytää sopivat muotoilut toimivallanjaolle.
- että koska maatalouden ja kalastuksen toimivallan jako muodostavat kokonaisuuden, käsitellään asia tässä kohdassa myös siltä osin kun työryhmässä vallitsee yksimielisyys asiasta.

C 1 Maakuntapäivien lainsäädäntövalta

Työryhmä esittää, että maakuntapäivien lainsäädäntövalta koskien maataloutta kirjataan lakiehdotuksen 27 §:n 23 kohtaan seuraavasti:

- ”Maakuntapäivillä on lainsäädäntövalta koskien:
23) maataloutta ja maaseudun kehittämistä sekä niihin liittyviä korvaus- ja tukijärjestelmiä³; metsätaloutta, yhteismetsiä;

³ Euroopan unionin **suora tuki** maanviljelylle/Eurooppalaisen maanviljelyn takuurahaston (EGFJ) rahoittama suora tuki maanviljelylle (laki Euroopan unionin suorista tuista maanviljelylle 193/2013 sekä EU:n asetus suorista tuista (EU) nro 1307/2013)

- perustuki
- viherryttämistuki
- nuoren viljelijän tuki
- tuotantoon liittyvät tuet (maitolehmien tuet, nautakarjan tuki, peltokasvipalkkio sekä lammas- ja vuohipalkkiot)

muuntogeenisten kasvien tuotantoa; maantieteellisen tiedon infrastruktuuria.”

Työryhmä esittää, että maakuntapäivien lainsäädäntövalta kalastuksen osalta merkitään pykäläesityksen 27 §:n 24 kohtaan noudattaen nykyisen itsehallinto-lain muotoilua:

- ”Maakuntapäivillä on lainsäädäntövalta koskien:
24) metsästystä ja kalastusta, kalastusalueiden rekisteröintiä, kalastuselinkeinon ohjaamista;”

Suomessa **ei ole otettu käyttöön** seuraavia EU:n suoran tuen järjestelmiä, mutta jotka olisi mahdollista ottaa käyttöön EU:n suoran tuen asetuksen mukaan: viljelijöiden vapaaehtoinen siirtymäkauden kansallinen tuki, vapaaehtoinen uudelleenjakotuki sekä vapaaehtoinen yksinkertaistettu järjestelmä pienviljelijöille.

Maanviljelyn ja puutarhatalouden **kansalliset tuet** (laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista 1559/2001)

Tuet, joita myönnetään Etelä-Suomessa (tukialueet A ja B):

- tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuki
- kasvihuonetuotannon tuki
- puutarhatuotteiden varastointituki
- muut kansalliset tuet (lain 15 §)

Maataloustuotteiden markkinajärjestely (laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä 999/2012 ja EU:n markkinajärjestelyasetus(EU) nro 1308/2013)

- yksityisen varastoinnin tuki
- jakelu kouluihin (koulumaito ja kouluhedelmät)
- tuottajaorganisaatioiden tukijärjestelmät
- tukijärjestelmät, jotka liittyvät mehiläishoidon edistämiseen
- viennin ja tuonnin järjestelyt
- interventiovarastointi
- hintaselvitykset
- teurasruhojen luokittelu
- määräykset jotka koskevat tuottajajärjestöjä ja toimialajärjestöjä
- kaupanormit
- EU:n nimisuoja
- vaatimukset, jotka koskevat sopimukseen perustuvia vaatimuksia
- arvontajärjestelyt
- markkinahäiriöihin myönnettävä tuki (EU:n markkinajärjestelyasetuksen mukaan artikla 219-221) eli ns. kriisituki
- sokerialan kansallinen tuki
- osa artikla 141 mukaisista tuista Suomen Euroopan unionin liittymissopimuksessa myönnetään nykyisin EU:n markkinajärjestelyasetuksen mukaan (artikla 214 a)
- muut järjestelmät tai toimenpiteet, jotka ovat tällä hetkellä voimassa ja jotka sisältyvät EU:n lainsäädäntöön koskien maataloustuotteiden markkinajärjestelyä.

C 2 Eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla

Työryhmä toteaa:

- **että työryhmässä vallitsee erimielisyys siitä, miten eduskunnan maataloutta koskeva lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla tulee muotoilla lakiesityksen 28 §:n 37 kohdassa ja tämä asia tulee siksi ratkaista poliittisesti.**
- että osapuolet sen sijaan ovat yksimielisiä siitä, mitkä asiat tulee katsoa kuuluvan eduskunnan nykyiseen maatalouden toimivaltaan Ahvenanmaalla.
- että osapuolet ovat myös yksimielisiä siitä, että ”kalatuotteiden hinta” voidaan poistaa säännöksestä koskien valtakunnan toimivaltaa. Nykyisin markkinat asettavat kalatuotteiden hinnat eikä niitä säädelä Euroopan unionin puitteissa. Tietyt kalastuspolitiikan alat voivat kuulua eduskunnan toimivaltaan, esimerkiksi kuluttajasuojan ja ulkomaankaupan puitteissa. Sektori, jolla on nykyisin viittaus hintoihin, on varastointimekanismi mahdollisine tukineen, jonka mahdollistaa kalastus- ja vesiviljelytuotteiden yhteinen markkinajärjestely. Tämä kuitenkin lakkautetaan portaittain vuoteen 2020 mennessä.

Valtioneuvoston työryhmäjäsenien esitys:

- ”Eduskunnan lainsäädäntötoimivalta Ahvenanmaalla käsittää:
- 36) Euroopan unionin maatalouden suora tuet, maatalouden ja puutarhaviljelyn kansalliset tuet, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt/markkinatoimenpiteet ~~ja kalatuotteiden hinnat~~ ottaen huomioon 30 §”; tai
- 36) Euroopan maanviljelyn takuurahastosta (EGFJ) rahoitetut maatalouden suorat tuet, maatalouden ja puutarhaviljelyn kansalliset tuet, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt/markkinatoimenpiteet ~~ja kalatuotteiden hinnat~~ ottaen huomioon 30 §.”
- Esityksen perusteluna on, että termi ”suorat tulotuet” jättää liian paljon tulkinnanvaraa ja siksi sitä ei voi suositella käytettäväksi itsehallinto-laissa. Termejä ”maatalouden suorat tuet” tai ”maatalouden suora tuki” (suorat tuet maataloudelle) käytetään esimerkiksi EU-asetuksissa sekä kansallisessa lainsäädännössä ja termin sisältö on selkeä. Myös maatalouteen ja puutarhaviljelyyn lain 1559/2001 nojalla myönnettävät kansalliset tuet muistuttavat tavallaan luonteeltaan EU:n maatalouden suoraa tukea.

Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys:

- ”Eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla käsittää:
- 36) maatalouden suorat tulotuet ja markkinatoimenpiteet koskien maataloustuotteita ~~ja kalatuotteiden hintoja~~ ottaen huomioon 30 §,”
- Esityksen perusteena on, että ruotsin kielellä tulee käyttää oikeaa nimitystä. Sekä ministeriön kotisivulla (ruotsiksi) että komission kotisivulla (ruotsiksi) tämän kaltaiset tuet selostetaan termillä ”inkomststöd”, mutta myös termi ”direkta inkomststöd” on käyttökelpoinen.

2.3.2 Ahvenanmaan talous (lakiehotuksen 9 luku)

Työryhmä ei ollut yksimielinen koskien tasoitusmäärärahan kautta tapahtuvaa perusrahoituksen tasoa. Työryhmä ei myöskään ollut yksimielinen siitä, miten lainsäädäntö tulee muotoilla koskien menettelyä muutettaessa tasoitusperustetta.

60 § Tasoitusperuste (katso myös lakiesityksen 111 §)

- **Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys:** ”Tasoitusperuste on 0,43 prosenttia.”
 - a. Lähtökohta on, että siirtyminen uuteen järjestelmään on rahoituksellisesti neutraali ja alustavat laskelmat antavat tasoitusperusteeksi 0,43 prosenttia.
- **Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys:** ”Tasoitusperuste on 0,48 prosenttia.”
 - b. Tasoitusperustetta tulee säätää niin, että Ahvenanmaan perusrahoitus kasvaa 15 M€/vuosi lain tullessa voimaan.

Osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että vuodesta 2022 sovellettavan tasoitusperusteen on huomioitava toisaalta poliittinen sopimus mitoituksesta, toisaalta lakiehdotuksen 61 §:n 1 momentin nojalla huomioitavat muutokset siitä asti, kun laki on annettu ja vahvistettu siihen asti kunnes laki tulee voimaan. Teknistä menettelyä, jolla tasoitusperuste määrätään itsehallintolain tullessa voimaan, tulee erityisesti selventää, mikä saattaa vaikuttaa 111 §:n siirtymäsäännöksen muotoiluun.

62 § Menettely tasoitusperusteen muuttamisessa

- **Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys:** ”Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoitusperustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle.

Valtuuskunta antaa esityksensä valtioneuvostolle. Tasoitusperusteen muuttamisesta säädetään valtakunnanlailla ja maakuntapäivien suostumuksella.”

- a. Valtuuskunta antaa esityksensä 62 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvostolle, joka puolestaan antaa lakiesityksen eduskunnalle. Eduskunta päättää jatkossakin ja maakuntapäivien suostumuksella tasoitusperusteen muuttamisesta. Valtioneuvoston yleisistunto päättää valtionvarainministeriön esityksestä viivytyksettä antaa valtuuskunnan esitykseen perustuvan lakiesityksensä eduskunnalle. Koska päätöksen voimaantulo edellyttää maakuntapäivien suostumusta, tulee valtioneuvoston hallituksen esityksen valmistelun tasoitusperusteen muuttamiseksi tapahtua yhteistyössä Ahvenanmaan hallituksen kanssa.
 - b. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan roolia esitetään lisättäväksi pääsääntöisesti joka kolmas vuosi toistuvassa prosessissa, jossa arvioidaan antavatko muutokset vastuunjaossa Ahvenanmaan ja valtion välillä sekä muutokset valtioneuvoston perusteissa aiheen uudelleen arvioida tasoitusperustetta. Jos kolmen edellisen vuoden tapahtumien vaikutus tasoitusmäärään on riittävän suuri, aiheuttavat ne muutoksen tasoitusperustaan. Jos tarve kustannuskuvan tarkastukseen aiheutuu lainsäätämismallin muutoksesta, voi Ahvenanmaan hallitus tai valtioneuvosto pyytää valtuuskunnalta arviota kustannuksista aikaisempaa ajankohtana.
- **Ahvenanmaan työryhmäjäsenien esitys:** ”Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi, onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoitusperustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle. Valtuuskunta päättää tasoitusperusteen muutoksesta. Tasavallan presidentti vahvistaa valtuuskunnan 1 momentissa tarkoitetut päätökset. Päätös tulee vahvistaa kolmen kuukauden kuluessa muuttumattomana tai jättää vahvistamatta. Jos päätös jätetään vahvistamatta, tulee asia viedä valtuuskunnan uuteen käsittelyyn.”

2.3.3 Päätöksenteko tai erimielisyyden ratkaisu i tapauksessa, jossa EU:n jäsenvaltio hallintoasiassa voi ryhtyä ainoastaan yhteen toimenpiteeseen (76 §:n 3 momentti ja 77 §)

- Nykyisen itsehallintolain 59 b §:n 2 momentin mukaan tulee maakunnan viranomaisten ja valtakunnan viranomaisten neuvotella Euroopan unionin päätöksen täytäntöönpanosta, jos toimenpiteet joihin ryhdytään ovat riippuvaisia toisistaan. Jos jäsenvaltiossa voidaan ryhtyä vain yhteen hallintotoimenpiteeseen asiassa, jossa itsehallintolain nojalla, sekä maakunnalla että valtakunnalla on toimivalta, päättää valtakunnan viranomaisen toimenpiteestä. Ennen päätöksentekoa asiasta on neuvoteltava maakunnan viranomaisen kanssa yhteisymmärrykseen pyrkien, ja päätöksenteossa maakunnan viranomaisen näkökannat on otettava mahdollisimman hyvin huomioon. Jos maakunnan viranomaisen ja valtakunnan viranomaisen eivät ole yksimielisiä mihin toimenpiteisiin tulee ryhtyä kyseessä olevassa asiassa, voidaan Ahvenanmaan valtuuskunnalta pyytää suositusta ratkaisuksi.
- Korkein oikeus totesi lausunnossaan komiteamietinnöstä seuraavaa: ”[Toimivaltariidan] ratkaisu osoittaa, että oikeustila sellaisessa tapauksessa on epäselvä ja hyvin keskeisiä ja itsehallinnolle oleellisia säännöksiä on pakko tulkita itsehallintolain esitöiden lyhyiden perusteluiden varassa. Korkeimman oikeuden mielestä kyseinen oikeustila on epätydyttävä. Keskeinen ongelma, jolla on niin vahva poliittinen kytkös, tulee ratkaista riittävän selvillä säännöksillä. On tärkeää, että kyseisiä säännöksiä itsehallintolaissa ja niiden perusteluja edelleen kehitetään jatkovalmistelussa. Näitä kysymyksiä ei pidä jättää tuomioistuinten ratkaistaviksi, vaan yhdessä poliittisella tasolla tulee löytää yhteisymmärrys niiden ratkaisemiseksi.”
- **Ahvenanmaan työryhmäjäsenet ovat viitanneet siihen, että maakunnan hallitus lausunnossaan komiteamietinnöstä on esittänyt, että jos Ahvenanmaan ja valtakunnan viranomaisten välille syntyy erimielisyys koskien osapuolten toimenpiteistä tai toimenpiteiden asiasisällöstä, tulee Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan olla toimivaltainen päättämään asia.**
- Oikeusministeriö ei näe mitään perusteita siirtää päätöksentekoa koskien hallintopäätöksiä unionin oikeuden kansallisesta toteuttamisesta Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle, joka on Ahvenanmaan itsehallintolain tulkinnan asiantuntijaelin. Valtuuskunta voisi silti säilyttää nykyisen toimivaltansa antaa suosituksia koskien toimenpiteiden sisältöä, joihin

Ahvenanmaan itsehallintoviranomaiset ja valtakunnan viranomaiset ryhtyvät tai koskien sisältöä hallintotoimenpiteessä, johon valtakunnan viranomainen ryhtyy.

- Työryhmä oli yksimielinen siitä, että kysymys siitä onko yksittäisessä tapauksessa kyse neuvotteluvelvollisuudesta tai että vain yhteen hallintotoimenpiteeseen voidaan ryhtyä, ratkaistaan viime kädessä toimivaltariitana korkeimman oikeuden toimesta. Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa.
- Työryhmä ei ole yksimielinen lainsäädännön muotoilusta tapauksissa, joissa osapuolet eivät pääse sopuun neuvottelumenettelyllä. Työryhmä ei myöskään ollut yksimielinen siitä, miten lainsäädäntö tulee muotoilla, mikäli valtakunta ja maakunta eivät ole yksimielisiä hallintopäätöksen sisällöstä tapauksissa, jossa jäsenvaltio voi tehdä vain yhden hallintopäätöksen.
- **Valtioneuvoston työryhmäjäsenet katsovat, että pykälää ja niiden yksityiskohtaisia perusteluja on syytä selventää, mutta että nykyinen oikeustila tulee säilyttää.**
- *Kompromissiesitykseksi 77 §:n 3 momenttiin ehdotettiin, että valtioneuvosto 52 §:ssä tarkoitetun neuvottelun jälkeen päättäisi hallintotoimenpiteen sisällöstä asiassa, jossa voidaan ryhtyä vain yhteen hallintotoimenpiteeseen*
- **Työryhmä totesi erimielisyytensä ja päätti esittää, että ratkaisumekanismi nostetaan poliittiselle tasolle päätettäväksi valtioneuvoston ja Ahvenanmaan hallituksen neuvotteluissa.**

2.4 Kysymyksenasettelut, jotka työryhmä esittää, että pysyvät Ahvenanmaakomitean loppumietinnön mukaisina

Siltä osin kun kysymyksiä ei ole käsitelty yllä, esittää työryhmä Ahvenanmaakomitean loppumietinnön hyväksymistä. Työryhmä on kuitenkin käsitellyt tiettyjä erityiskoh-
tia:

2.4.1 Maakuntapäivälakien lainsäädäntövalvonta (33 §)

- Poiketen voimassa olevasta laista, voitaisiin Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle antaa kahden kuukauden määräaika lausuntojen antamiseen oikeusministeriölle maakuntapäivälaista. Jos maakuntapäivälaki on riidaton, voi yksimielinen valtuuskunta päättää, että laki voi tulla voimaan ilman esittelyä tasavallan presidentille. Ehdotus ei kuitenkaan estäisi tasavallan presidenttiä määräämästä, että maakuntapäivien päätös tulee esitellä presidentille.
- Ehdotetaan säädettäväksi 33 §:ssä, että annettuaan lain maakuntapäivien tulee jättää laki Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle ja oikeusministeriölle. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta jättää lausuntonsa maakuntapäivälaista oikeusministeriölle kaksi kuukautta sisällä siitä, kun oikeusministeriö on saanut tiedon päätöksestä. Jos valtuuskunta katsoo, ettei veto-oikeuden käytölle ole perustetta, voi se yksimielisellä päätöksellä määrätä lain voimaan ilman esittelyä tasavallan presidentille. Muissa tapauksissa tulee oikeusministeriön esitellä lakiesitys presidentille. Tasavallan presidentti voi Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätöksestä poiketen määrätä, että maakuntapäivien päätös lain antamisesta tulee esitellä presidentille.
- Tasavallan presidentin valtuudet eivät muuttuisi lainsäädäntövalvonnan osalta, mutta lakiehdotusedellyttää, että oikeusministeriö ja tasavallan presidentin kanslia sopivat yhteistyön uusista menettelytavoista. Paitsi esittelyä tasavallan presidentille Ahvenanmaa-asioiden esittelijä informoisi tasavallan presidentin kansliaa kaikista päätöksistä koskien maakuntalakien antamista niin, että presidentti voi tapauskohtaisesti arvioida, onko syytä määrätä laki esiteltäväksi. Säännös edellyttää, että oikeusministeriö ja tasavallan presidentin kanslia sopivat yhteistyön uusista menettelytavoista, joiden tulee olla sellaisia, etteivät ne vaadi tasavallan presidentin kanslian resurssien lisäämistä.

2.4.2 Toimivaltariitojen ratkaisu (55 §)

- Poiketen nykyisen itsehallintolain 60 §:n 2 momentista esitetään, että toimivaltariitaasioissa Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätös jää voimaan lakiehdotuksen 55 §:n mukaisesti, jos osapuolet tyytyvät siihen. Voimassa olevan lain mukaan korkein oikeus ratkaisee maakunnan ja valtakunnan hallintojen välisen toimivaltariidan saatuaan ensin lausunnon muun muassa Ahvenanmaan valtuuskunnalta.
- Ehdotetaan säädettäväksi, että jos syntyy erimielisyys koskien Ahvenanmaan tai valtakunnan viranomaisen toimivaltaa ryhtyä tiettyyn hallintotoimeen, Ahvenanmaan hallitus tai valtakunnan viranomainen voi siirtää asian Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle ratkaistavaksi. Jos Ahvenanmaan hallitus tai valtakunnan viranomainen eivät tyydy valtuuskunnan päätökseen, voi osapuoli 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan viedä asian korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

2.4.3 Yleissitovat työehtosopimukset (95 §)

- Ahvenanmaa-komitea esitti lakiehdotuksen 95 §:ssä, että yleissitovien työehtosopimusten tulee olla saatavilla ruotsin kielellä, jotta ne tulisivat voimaan Ahvenanmaalla.
- Sosiaali- ja terveysministeriö on lausunnossaan komiteamietinnöstä todennut, että esitys yleissitovien työehtosopimusten voimaantulosta Ahvenanmaalla vasta niiden ollessa saatavilla ruotsin kielellä, muuttaisi nykytilannetta, joka perustuu lakiin työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta (tulee julkaista suomeksi tai ruotsiksi ja kääntää toiselle kielelle, mutta vahvistamisen ajankohdalla ei mitään yhteyttä sopimuksen julkaisuun). Tällä hetkellä lähetetään sopimus pääsääntöisesti suomeksi ministeriön vahvistettavaksi työehtosopimuslain 2 §:n mukaan. Yleissitovat työehtosopimukset on käännetty vasta lautakunnan vahvistuskäsittelyn jälkeen.
- Esitys itsehallintolain 95 §:stä voisi sosiaali- ja terveysministeriön mukaan johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi yritys, jolla on toimintaa sekä valtakunnassa että Ahvenanmaalla, olisi pakotettu soveltamaan erilaisia työehtoja työntekijöihinsä, mikä olisi ristiriidassa työoikeuden vaatiman tasa-arvoisen kohtelun kanssa. Yleissitova työehtosopimus on toimialakohtainen ja saman toimialan sisällä työskentelevät työntekijät voisivat joutua epätasa-arvoiseen asemaan koskien työehtoja riippuen siitä, missä työpaikka sijaitsee.
- Jos voimaantuloa Ahvenanmaalla halutaan muuttaa esitetyllä tavalla, tulee sosiaali- ja terveysministeriön mukaan edellyttää, että sopimusosa-

puolet toimittavat sopimukset molemmilla kielillä tai että käännös tehdään ennen lautakunnan vahvistuskäsittelyä. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että sopimusten voimassaoloajat voivat olla melko lyhyitä.

- Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 41/2000 vp hallituksen esitys työsopimuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HP 157/2000 vp) todennut seuraavaa: ”Esityksen lähtökohtana 2. lakiehdotuksen 13 §:n mukaan on, että ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista annetun lain mukaisessa määräyskokoelmassa julkaistaan pelkästään lautakunnan tekemä yleissitovuuden vahvistamispäätös sekä lisäksi tieto siitä, missä kyseinen työehtosopimus on julkaistu, ja tieto mahdollisuudesta saada sopimuksesta lisätietoja suomen ja ruotsin kielellä. Ehdotetun 14 §:n mukaan yleissitovaksi vahvistetun työehtosopimuksen julkaisemistapana on sen saattaminen maksutta jokaisen saataville yleiseen tietoverkkoon yleissitovien työehtosopimusten luetteloon. Vahvistamislautakunnan tulee lisäksi antaa tällaisesta sopimuksesta tietoja suomen ja ruotsin kielellä, mistä myös on toimitettava tieto jokaisen saataville.
- Esityksessä omaksuttu ratkaisu merkitsee, että yleissitovat työehtosopimukset julkaistaan vain niiden laatimiskielellä. Vahvistamislautakunnan velvoittaminen antamaan lisätietoja sopimuksista suomen ja ruotsin kielellä on kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan riittävää perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseksi.”
- Ahvenanmaan kansainvälisoikeudellinen asema / Ahvenanmaan sopimus Kansainliiton neuvostossa vuodelta 1921 määrää, että: ”1. Suomen, joka on päättänyt turvata ja taata Ahvenanmaan saarten väestölle ruotsin kielen, kulttuurin ja paikallisten tottumusten säilyttämisen, sitoutuu viivytyksettä kirjaamaan seuraavat takuut Ahvenanmaan saarten 7 toukokuuta 1920 säädettyyn itsehallintolakiin:”
- Työryhmä esittää, huomioiden Ahvenanmaan sopimuksen mukaisen Ahvenanmaan yksikielisen ruotsinkielisen aseman, että Ahvenanmaa-komitean esitys 95 §:ksi pidetään voimassa.

2.5 Erityiskysymykset

2.5.1 Ahvenanmaan kirkollisasiat

Kysymys Ahvenanmaan erityisolojen huomioimisesta kirkkolaissa ehdotetaan siirrettäväksi toisessa yhteydessä käytäviin Ahvenanmaan ja kirkolliskokouksen välisiin neuvotteluihin. Maininta tarpeesta keskustella Ahvenanmaan erityisasemasta kirkkolaissa esitetään lisättäväksi hallituksen esityksen yleisperusteluihin.

2.5.2 Puolustusvoimien virka-apu Ahvenanmaalla

Säännöstä puolustusvoimien virka-avusta viranomaisille Ahvenanmaalla ei esitetä itsehallintolakiin. Työryhmän mielestä puolustusvoimien toimivaltuudet koskien virka-apua muille viranomaisille Ahvenanmaalla perustuvat valtakunnan lainsäädäntöön, joka on voimassa myös Ahvenanmaalla, ja Ahvenanmaan asemaa sääteleviin kansainvälisiin sopimuksiin.

2.5.3 Ahvenanmaan erityisasiantuntija Suomen EU-edustustossa Brysselissä

Työryhmä esittää, että hallituksen esityksen yleisperusteluihin lisätään kirjaus siitä, että hallituksen pyrkimyksenä on jatkossakin ylläpitää Ahvenanmaan erityisasiantuntijan osalta järjestelyä, joka on tähän asti ollut voimassa ulkoministeriön käytäntönä. Lisäksi erityisasiantuntijan kielitaitovaatimukset sisältyvät valtioneuvoston asetukseen ulkoasianhallinnosta (256/2000).

2.5.4 Maakuntapäivien suostumus perustuslain muutoksiin

Ahvenanmaan työryhmäjäsenet ovat maakunnan hallituksen Ahvenanmaa-komitean loppumietinnöstä antaman lausunnon nojalla tuoneet esiin, että lakiesitykseen on tarpeen lisätä säännös maakuntapäivien suostumuksesta perustuslain muutoksiin. Esitys ei ole saanut valtioneuvoston työryhmäjäsenten tukea. Perustuslakivaliokunta käsittelee asiaa eduskuntakäsittelyn yhteydessä käsitelleessään esitystä nykyiseksi itsehallintolaiksi HE 73/1990 vp mietinnössään (PeVL 15/1990-HE 73/1990 vp).

Sen sijaan työryhmä esittää, että perustuslakia ja eduskunnan lainsäädäntövaltaa Ahvenanmaalla koskeva lakiesityksen 28 §:n 1 kohtaa selvennetään ottamalla huomioon, että säännökset perusoikeuksien toteuttamista annetaan maakuntapäivälailla, jos asia kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan.

2.5.5 Toimivallanjako Ahvenanmaalla maatalouden ja kalastuksen aloilla

Työryhmä valaisee kysymystä kohdassa 2.3.1. myös siltä osin kun asiasta vallitsee yksimielisyys.

Ahvenanmaan itsehallintolaki

Itsehallintolakityöryhmän käsittelemät
Ahvenanmaa-komitean loppumietinnön pykälät

LAKIEHDOTUS**2 luku****Maakuntapäivät ja Ahvenanmaan hallitus (7-13 §)****13 §***Virkasyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan*

Virkarikossyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan käsitellään Turun hovioikeudessa. Syytetty ajaa valtakunnansyyttäjän nimittämä syyttäjä.

Ahvenanmaan maakuntapäivät päättää syytteen nostamisesta Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan, jota todennäköisin syin epäillään virkasalaisuuden rikkomisesta, tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta, virka-aseman väärinkäytöstä, virka-aseman törkeästä väärinkäytöstä, virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Asia pannaan maakuntapäivillä vireille valtakunnansyyttäjän toimesta.

Ennen kuin maakuntapäivät tekee 2 momentissa tarkoitetun päätöksen sen tulee varata Ahvenanmaan hallituksen jäsenelle tilaisuus selityksen antamiseen sekä selvittää jäsenen virkatoimien lainmukaisuutta.

Maakuntapäivälailla säädetään maakuntapäiväelimen perustamisesta sekä maakuntapäivien menettelystä koskien jäsenen virkatoimien lainmukaisuuden selvittämistä ja käsittelyä.

3 luku**Ahvenanmaan kotiseutuoikeus (14-19 §)****14 §***Kotiseutuoikeus lain nojalla*

Ahvenanmaan kotiseutuoikeus on:

- 1) sillä, jolla tämän lain voimaan tullessa on kotiseutuoikeus aikaisemman itsehallintolain nojalla; ja
- 2) alle 18-vuotiaalla lapsella, joka on Suomen kansalainen ja joka asuu Ahvenanmaalla, jos hänen vanhemmallaan on kotiseutuoikeus.

15 §*Kotiseutuoikeus hakemuksen perusteella*

Ahvenanmaan hallitus myöntää kotiseutuoikeuden.

Kotiseutuoikeus on hakemuksesta myönnettävä, ellei sen myöntämistä vastaan ole maakuntapäivälaissa säädettyjä painavia syitä, Suomen kansalaiselle, jolla on keskeytyksettä ollut Ahvenanmaalla varsinainen asunto ja koti vähintään viiden vuoden ajan ja jolla on tyydyttävä ruotsin kielen taito.

Erityisestä syystä kotiseutuoikeus voidaan, sen mukaan kuin maakuntapäivälailla säädetään, myöntää myös sille, joka ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Maakuntapäivälailla säädetään tarkemmin asumisajan laskemistavasta ja kielitaidon osoittamisesta sekä kotiseutuoikeutta koskevan hakemuksen käsittelystä.

19 §

Asevelvollisuuden suorittaminen

Se, jolla on kotiseutuoikeus, on asevelvollisuuden suorittamisen sijaan oikeus palvella vastaavalla tavalla siviilihallinnossa. Palveluksesta siviilihallinnossa säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.

Kunnes tällainen palvelu on järjestetty, ovat 1 momentissa tarkoitettut Ahvenanmaan asukkaat vapautettuja asevelvollisuuden suorittamisesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske niitä, jotka 12 vuotta täytettyään ovat muuttaneet Ahvenanmaalle.

5 luku

Lainsäädäntö (26-37 §)

26 §

Lainsäädäntövallan jako

Lainsäädäntövalta on Ahvenanmaalla jaettu eduskunnan ja maakuntapäivien kesken siten kuin tässä laissa säädetään.

27 §

Maakuntapäivien lainsäädäntövalta

Maakuntapäivillä on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat:

- 1) maakuntapäivien järjestysmuotoa ja tehtäviä sekä maakuntapäivien jäsenten vaalia, Ahvenanmaan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia;
- 2) neuvoa-antava kansanäänestys asioissa, jotka kuuluvat maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan;
- 3) maakuntapäivien ja itsehallintoviranomaisten virkamiehiä, virkamiesten virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangeistuksen määräämistä virkamiehille;
- 4) maakuntapäivien ja itsehallintoviranomaisten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sekä peruskoulujen rehtoreiden, opettajien ja tuntiopettajien työeläketurvaa;
- 5) Ahvenanmaan lippua ja vaakunaa sekä niiden käyttöä Ahvenanmaalla, Ahvenanmaan lipun käyttöä itsehallintoviranomaisten aluksilla sekä kauppalaivoilla ja kalastusaluksilla, huviveneissä ja muihin niihin rinnastettavilla aluksilla, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, rajoittamatta valtion virastojen ja laitosten tai yksityisten oikeutta käyttää valtakunnan lippua;
- 6) kuntajakoa, kuntavaaleja, kuntien hallintoa, kuntien viranhaltijoita, kuntien työntekijöitä koskevia virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangeistuksen määräämistä kuntien viranhaltijoille;
- 7) Ahvenanmaan maakuntapäivien, itsehallintoviranomaisten ja kuntien asiakirjojen julkisuutta; hallintomenettelyä, henkilötietojen käsittelyä ja hankintoja maakuntapäivien lainsäädäntövallan puitteissa,
- 8) tasa-arvo ja yhdenvertaisuus maakuntapäivien lainsäädäntövallan puitteissa,
- 9) Ahvenanmaalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, itsehallintoviranomaisille perittävien maksujen perusteita, kunnille tulevaa veroa;
- 10) yleistä järjestystä ja turvallisuutta 28 §:n 17-20 kohdassa säädettyin poikkeuksin; palo- ja pelastustointa;
- 11) arpajaisia ja pelejä;
- 12) rakennus- ja kaavoitustointa, naapuruussuhteita, asuntotuotantoa;
- 13) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastusta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan [61 §:ssä] säädettyin poikkeuksin;
- 14) huoneenvuokraa ja vuokrasäännöstelyä, maanvuokraa;
- 15) luonnon- ja ympäristönsuojelua, ulkoilua, vesioikeutta;
- 16) muinaismuistoja, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelua Ahvenanmaalla;
- 17) terveyden- ja sairaanhoitoa 28 §:n 40-42 kohdassa säädettyin poikkeuksin; polttohautausta;
- 18) tupakkatuotteita;
- 19) kemikaaleja 28 §:n 44 kohdassa säädettyin poikkeuksin; elintarviketurvallisuutta; tuoteturvallisuutta;
- 20) sosiaalihuoltoa;
- 21) lupaa alkoholijuomien anniskeluun;

22) opetusta, oppisopimusta, kulttuuria, urheilua ja nuorisotyötä; arkistolaitosta, lukuun ottamatta valtion viranomaisien arkistoja 28 §:n 2 kohdan mukaan ja kirkon arkistoa-aineistoja/arkistoja 28 §:n 23 kohdan mukaan sekä ottaen huomioon 48 §:n xx kohta; kirjasto- ja museolaitosta;

23) **Nykyinen muotoilu:** maa- ja metsätaloutta, maataloustuotannon ohjaamista; ennen maataloustuotannon ohjaamista koskevaan lainsäädäntötoimeen ryhtymistä on kuitenkin neuvoteltava valtion asianomaisen viranomaisen kanssa;

Esitetty muotoilu: maatalouden ja maaseudun kehittämistä niihin liittyvine korvaus- ja tukijärjestelmineen; metsätaloutta, yhteismetsiä; muuntogeenisten kasvien tuotantoa; maantieteellisen tiedon infrastruktuuria;

24) metsästystä ja kalastusta, kalastuslupien rekisteröintiä, kalastuselinkeinon ohjaamista;

25) eläinsuojelua ja eläinlääkintähuoltoa 28 §:n 37 kohdassa säädetyin poikkeuksin;

26) maatalousmaan, metsämaan ja kalastusvesien tuotantokyvyn ylläpitämistä; velvollisuutta luovuttaa käyttämättä jäänyttä tai vajaakäytössä olevaa maatalousmaata ja kalastusvesiä tällaista tarkoitusta varten täyttää korvausta vastaan toisen hallintaan määrääjäksi;

27) oikeutta etsiä, vallata ja hyödyntää mineraalilöytöjä;

28) postilaitosta sekä oikeutta yleisradio- ja televisiotoiminnan harjoittamiseen maakunnassa 28 §:n 39 kohdasta johtuvien rajoituksin;

29) teitä ja kanavia, tieliikennettä, raideliikennettä, veneliikennettä, paikallisen meriliikenteen väyliä;

30) elinkeinotoimintaa ottaen huomioon, mitä on säädetty 18 §:ssä sekä 28 §:ssä koskien elinkeino-oikeutta ja siihen läheisesti liittyviä asioita, kuitenkin niin, että myös maakuntapäivillä on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin näissä kohdissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan edistämiseksi;

31) työllisyyden edistämistä;

32) tilastoja Ahvenanmaan oloista;

33) teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta;

34) rangaistuksiin verrattavista hallinnollisista sanktioista, uhkasakon asettamista ja tuomitsemista sekä muiden pakkokeinojen käyttöä, kun on kysymys maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta;

35) muita tämän lain perusteiden mukaan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavia asioita. Maakuntapäivälakiin voidaan yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi ottaa eduskunnan lainsäädännön piiriin kuuluvia säännöksiä, jos ne asiallisesti vastaavat eduskuntalain vastaavia säännöksiä. Tämä ei kuitenkaan vaikuta eduskunnan ja maakuntapäivien väliseen lainsäädäntövallan jakoon.

28 §

Eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla

Eduskunnan lainsäädäntövalta käsittää Ahvenanmaan seuraavissa asioissa:

- 1) perustuslain säätäminen, muuttaminen ja kumoaminen sekä perustuslaista poikkeaminen ottaen huomioon, että säännökset perusoikeuksien toteuttamisesta annetaan maakuntapäivälaille, jos asia kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan;
- 2) valtion viranomaisien järjestysmuoto ja toiminta; valtion viranomaisien arkistot ottaen huomioon 48 §:n xx kohdan säädökset;
- 3) valtakunnan lippu ja vaakuna sekä niiden käyttö 27 §:n 5 kohdassa mainituin poikkeuksin;
- 4) kansalaisuus;
- 5) ulkomaalaislainsäädäntö;
- 6) passi ja passiin rinnastettava henkilöllisyystodistus sekä henkilötunnuksen myöntäminen;
- 7) väestökirjanpito ottaen huomioon 30 §,
- 8) suhteet ulkomaalaisiin, ottaen huomioon tämän lain 10 ja 11 lukujen säännökset kansainvälisistä velvoitteista sekä Euroopan unionin asioista;
- 9) ulkomaankauppa;
- 10) tuomioistuineläin ja oikeudenkäyttö ottaen huomioon, mitä tämän lain 13 §:ssä ja 6 luvussa säädetään;
- 11) rikosoikeus 27 §:n 33 kohdasta johtuvine poikkeuksineen;
- 12) esitutkinta ja pakkokeinot;
- 13) hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen;
- 14) tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpano sekä rikoksesta luovuttaminen;
- 15) järjestysvallan toiminta valtion turvallisuuden varmistamiseksi sekä puolustus- ja poikkeustila;
- 16) väestönsuojelu, kuitenkin niin, että päätös Ahvenanmaalla asuvien henkilöiden siirtämisestä Ahvenanmaan ulkopuoliselle paikkakunnalle voidaan tehdä vain Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella;
- 17) maanpuolustus sekä puolustustila ja poikkeustila ottaen huomioon, mitä 19 §:ssä säädetään asevelvollisuudesta;
- 18) Rajavartiolaitos ottaen huomioon tämän lain 19 § asevelvollisuuden suorittamisesta;

- 19) meripelastus;
- 20) aseet, ampumatarvikkeet ja räjähdysaineet ottaen huomioon 30 §;
- 21) setelinanto ja valuutta;
- 22) koko valtakunnassa voimassa olevat yleiset ehdot ulkomaalaisten ja ulkomaisten yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita sekä harjoittaa elinkeinoa;
- 23) kirkkolaki;
- 24) uskonnollisia yhteisöjä koskeva lainsäädäntö kohdassa 23 mainittuine poikkeuksineen ja ottaen huomioon 30 §;
- 25) verot, jotka eivät kuulu maakuntapäivien toimivaltaan 27 §:n 9 kohdan mukaan,
- 26) suku- ja etunimet ottaen huomioon 29 §; avioliitto ja perhesuhteet, lasten oikeudellinen asema, holhous, adoptio, perintö ja kuolleeksi julistaminen ottaen huomioon 30 §;
- 27) yhdistykset ottaen huomioon 30 §; säätiöt; yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteenliittymät sekä alus- ja kaupparekisteri ottaen huomioon 30 §;
- 28) kuluttajansuoja ottaen huomioon 48 §:n xx kohta;
- 29) sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa, konkurssioikeus;
- 30) pankki- ja luottolaitos ottaen huomioon 30 § sekä vakuutus sopimukset;
- 31) tekijänoikeus, patentti, mallioikeus, tavaramerkki ja muut aineettomat oikeudet;
- 32) kiinteistönmuodostus ja kiinteistöjen rekisteröinti sekä niihin liittyvät tehtävät;
- 33) muut kuin tässä laissa erityisesti mainitut yksityisoikeudelliset asiat, siten kun ne eivät suoraan liity oikeudenaan, joka tämän lain mukaan kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan;
- 34) työsuojelu ja työssä käytettävät tekniset laitteet; työriitojen sovittelu; muu lainsäädäntö koskien työntekijöiden palvelussuhteiden oikeuksia ja ehtoja (ottaen huomioon 29 §) sekä yhteistoiminta yrityksissä (ottaen huomioon 29 §); työehtosopimukset sekä työsopimukset lukuun ottamatta oppisopimuksista 27 §:n 22 kohdassa mainittuja poikkeuksia ja ottaen huomioon 30 §;
- 35) kuntien työntekijöiden ja kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurva 27 §:n 4 kohdassa mainituin poikkeuksin sekä muu sosiaalivakuutus ottaen huomioon 30 §;
- 36) ydinvoima, kuitenkin niin, että ydinvoimalaitoksen rakentamiseen, hallintaan ja käyttöön sekä tähän liittyvän materiaalin käsittelyyn ja säilytykseen Ahvenanmaalla on saatava Ahvenanmaan hallituksen suostumus;
- 37) **Nykyinen muotoilu:** maa- ja kalataloustuotteiden hinnat sekä maataloustuotteiden vienninedistäminen ottaen huomioon 30 §,

Valtioneuvoston työryhmäjäsenen esitys: Euroopan unionin suora tuki, maatalouden ja puutarhavihviljelyn kansallinen tuki, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt/markkinatoimenpiteet ottaen huomioon 30 §;

Ahvenanmaan työryhmäjäsenen esitys: maatalouden suora tulotuki ja maataloustuotteiden markkinatoimenpiteet ottaen huomioon 30 §,

- 38) eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen, kotieläinten tarttuvien tautien torjunta ja haitallisten eliöiden maahantuonnin ennaltaehkäisy ottaen huomioon 30 §;
- 39) teletoiminta 27 §:n 28 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 29 §;
- 40) ilmaliikenne, kauppamerenkulku ja kauppamerenkulun väylät lukuun ottamatta kohdassa 29 tarkoitettua alusrekisteriä;
- 41) alkoholilainsäädäntö 27 §:n 21 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 30 §;
- 42) terveyden- ja sairaanhoidon ammattioikeudet, apteekkilaitos ja eläinlääkintä, ihmisten tarttuvien tautien torjunta, sukupuolenkorjausleikkaukset ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, hedelmällisyyshoito, oikeuslääketieteelliset tutkimukset, kuolemansyyn tutkinta, kuolemantapausten toteaminen;
- 43) geeniteknikka; ihmisen elimet, kudokset ja solut;
- 44) hautausoimi 27 §:n 17 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 29 §;
- 45) apteekkitoimi ottaen huomioon 29 §, lääkkeet ja lääkinnälliset laitteet, huumeet ja kuluttajamarkkinoilla kielletyt psykoaktiiviset aineet sekä ihmisille myrkyllisten kemikaalien valmistaminen ja käyttö;
- 46) tilastot valtion tarvetta varten;
- 47) jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa ottaen huomioon 30 §;
- 48) mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät ottaen huomioon 30 §;
- 49) mineraaliesiintymät ja kaivostoiminta 27 §:n 27 kohdassa mainituin poikkeuksin (ja ottaen huomioon 29 §);
- 50) muut tämän lain perusteiden mukaan eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavat asiat.

Perustuslain tai muun valtakunnan lain muutos ei tule voimaan Ahvenanmaalla ilman maakuntapäivien suostumusta, siltä osin kun on kysymys periaatteista, jotka koskevat yksityisen oikeutta omistaa kiinteää omaisuutta tai elinkeino-omaisuutta Ahvenanmaalla.

Poiketen siitä mitä tämän lain [97 §:ssä] säädetään koskien itsehallintolain muuttamista perustuslainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumusta, voidaan eduskunnan lainsäädäntövaltaa

Ahvenanmaalla eräissä tapauksissa muuttaa tämän lain 29 ja 30 §:n mukaan säädettyä yksinkertaistetussa menettelyssä.

[29 §

Eduskunnalle kuuluva ja maakuntapäivien päätöksellä siirrettävä lainsäädäntövalta

Maakuntapäivät voi siirtää itselleen seuraavat osat toimivalta-alueista, jotka tämän lain 28 §:n mukaan kuuluvat eduskunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaalla:

- 1) (väestökirjanpito kuitenkin niin, että sen tulee perustua henkilötunnuksiin 28 §:n 7 kohdan mukaisesti;)
- 2) yhdistykset;
- 3) suku- ja etunimet;
- 4) kuluttajansuoja,
- 5) (lainsäädäntö yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden palvelussuhteiden oikeuksista ja ehdoista mukaan lukien työehtosopimukset sekä työsopimukset;)
- 6) (yhteistoiminta yrityksissä;)
- 7) kuntien muiden työntekijöiden paitsi peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien sekä kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurva;
- 8) verkkotunnus ax;
- 9) Ahvenanmaan sisäisten teletoimintalupien myöntäminen valtioneuvoston Ahvenanmaalle osoittamien taajuuksien perusteella;
- 10) apteekkilupien myöntäminen Ahvenanmaalla, lukuun ottamatta lääkkeiden verkkomyyntiä Ahvenanmaan ulkopuolelle ja ottaen huomioon, että Ahvenanmaan hallituksen tulee ennen luvan myöntämistä hankkia lausunto asianomaiselta valtion viranomaiselta;
- 11) hautustoimi; ja
- 12) (mineraalilöydöt ja kaivostoiminta).

Maakuntapäivät voi maakuntapäivälailla siirtää tässä pykälässä tarkoitettua lainsäädäntövaltaa itselleen, sen jälkeen kun valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus ovat sopineet siirron taloudellisista ja hallinnollisista vaikutuksista sekä yhdessä kartoittaneet siirron oikeudelliset ja muut vaikutukset. Mikäli siirto koskee 1 momentissa mainittua toimivalta-alueen osaa, tulee noudattaa tämän lain 30 §:n menettelyä toimivallan siirtoon kyseisellä osa-alueella.

Jos valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus eivät pääse 2 momentissa tarkoitettuun sopimukseen hallinnollisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimisesta, tekee Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta arvioinnin. Toimivaltaisten ministeriöiden ja Ahvenanmaan hallituksen on siinä tapauksessa annettava valtuuskunnalle arvioimiseen tarvittavaa tietoa.

Valtioneuvoston tulee antaa eduskunnan perustuslakivaliokunnalle selvitys siirrosta, jos siirto ei anna aihetta antaa lakiesitystä asiaa koskevan valtakunnan lainsäädännön muuttamiseksi. Valiokunta voi antaa valtioneuvostolle selvitystä koskevan lausunnon.

Kun Ahvenanmaan hallitus on antanut maakuntapäivälain lainsäädäntövallan siirrosta, tulee Ahvenanmaan hallituksen tehdä ilmoitus valtioneuvostolle laista ja sen voimaantulosta. Valtioneuvoston tulee tämän jälkeen julkaista Suomen säädöskokoelmassa ilmoitus toimivallansirrosta.]

30 §

Eduskunnalle kuuluvan lainsäädäntövallan siirtäminen Ahvenanmaalle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä

Niistä asioista, jotka 28 §:n mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan, voidaan seuraavia toimivalta-alueita tai osia niistä siirtää maakuntapäiville tavallisessa lainsäädäntömenettelyssä säädetyllä lailla ja maakuntapäivien suostumuksella:

- 1) huviveneiden ja kalastusalusten meripelastus;
- 2) uskonnollisia yhdyskuntia koskeva lainsäädäntö lukuun ottamatta kirkkolakia;
- 3) työsuoja ja työssä käytettävät teknilliset laitteet, työriitojen sovittelu;
- 4) (sosiaalivakuutus;)
- 5) (muusta kuin puolustustilasta tai poikkeusoloista johtuva väestönsuojelu tai niihin valmistautuminen; kuitenkin niin, että päätös Ahvenanmaalla asuvien henkilöiden siirtämisestä Ahvenanmaan ulkopuolelle sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan tehdä vain Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella;)
- 6) (avioliitto ja perhesuhteet, lapsen oikeudellinen asema, holhous, adoptio, perintö, kuolleet julistaminen;)
- 7) yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteisöt;
- 8) alus- ja kaupparekisteri;
- 9) mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät;

- 10) pankki- ja luottolaitos,
 - 11) sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa;
 - 12) (muut kuin tässä laissa erikseen mainitut yksityisoikeudelliset asiat, jollei asia välittömästi liity sellaiseen oikeudenalaan, joka tämän lain mukaan kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan);
 - 13) (teletoiminta);
 - 14) jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa;
 - 15) kiinteistönmuodostus ja kiinteistöjen rekisteröinti sekä niihin liittyvät tehtävät;
 - 16) **Nykyinen muotoilu:** [maatalous- ja kalastustuotteiden hinnoittelu sekä maataloustuotteiden vienninedistäminen];
Valtioneuvoston työryhmäjäsenien esitys: Euroopan unionin suorat tuet, maatalouden ja puutarhanviljelyn kansalliset tuet, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt /markkinatoimenpiteet;
Ahvenanmaan työryhmäjäsenien esitys: maatalouden suorat tulotuet ja maataloustuotteiden markkinatoimenpiteet;
 - 17) eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen, kotieläinten tarttuvien tautien torjunta ja haitallisten eliöiden maahantuonnin ennaltaehkäisy;
 - 18) alkoholilainsäädäntö ottaen huomioon, että alkoholin anniskelu kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan;
 - 19) terveyden ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimukset, apteekkilaitos ja eläinlääkintä, ihmisten tarttuvien tautien torjunta, sukupuolenkorjausleikkaukset ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, keinohedelmöitys, oikeuslääketieteelliset tutkimukset, kuolemansyyn tutkinta, kuolemantapausten toteaminen;
 - 20) metsästyksen ja urheiluun tarkoitettut ampuma-aseet ja ampumatarvikkeet;
- Lainsäädäntövallan siirtämistä koskevaan lakiin tulee ottaa säännökset siirrosta aiheutuvista toimenpiteistä. Jos Ahvenanmaan maakuntapäivät on tehnyt aloitteen toimivallan siirtoa koskevan lain säätämiseksi, tulee aloite esittää eduskunnalle hallituksen kirjelmän liitteenä. Valtioneuvosto voi ennen sitä antaa asiasta eduskunnalle selonteon asiasta.

31 §

Lainsäädäntövallan siirtäminen maakuntapäiviltä eduskunnalle

Maakuntapäiville kuuluvaa lainsäädäntövaltaa voidaan siirtää eduskunnalle. Jos asia koskee maakuntapäiville 29 ja 30 §:n nojalla siirretyn toimivallan palauttamista, tapahtuu siirtäminen eduskunnan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säätämällä lailla ja maakuntapäivien suostumuksella. Muu lainsäädäntövallan siirtäminen maakuntapäiviltä eduskunnalle tapahtuu muuttamalla tätä lakia 97 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

33 §

Lainsäädäntövalvonta

Maakuntapäivien päätös lain hyväksymisestä on toimitettava Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle sekä oikeusministeriölle. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausuntonsa maakuntapäivälain kahden kuukauden kuluessa siitä, kun päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä annettiin oikeusministeriölle tiedoksi. Jos valtuuskunta on katsonut, ettei ole 34 §:ssä tarkoitettua perustetta veto-oikeuden käyttämiselle, se voi yksimielisellä päätöksellä määrätä, että laki voi tulla voimaan ilman sen esittelemistä tasavallan presidentille. Muissa tapauksissa oikeusministeriön tulee esitellä laki presidentille. Tasavallan presidentti voi Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätöksestä huolimatta määrätä, että maakuntapäivien päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä on esiteltävä hänelle.

34 §

Tasavallan presidentin veto-oikeus

Jos tasavallan presidentti katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa hyväksyessään maakuntapäivälain tai jos maakuntapäivälaki koskee Suomen sisäistä tai ulkoista turvallisuutta, tasavallan presidentti voi, saatuaan korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden yhteisen lausunnon, päättää

lain raukeamisesta kokonaisuudessaan tai osittain. Päätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.

Tasavallan presidentille annettava yhteinen 1 momentissa tarkoitettu lausunto laaditaan kokoonpanolla, jossa on kolme jäsentä korkeimmasta oikeudesta ja kaksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä esittelijästä, joka on virkasuhteessa korkeimpaan oikeuteen.

7 luku

Hallinto (42-48 §)

46 §

Yhteiset hallintoasiat

Seuraavissa kysymyksissä, joissa hallintotoimivalta on jaettu, on voimassa seuraavaa:

- 1) Ahvenanmaan ja valtion viranomaiset huolehtivat yhteisesti, siten kuin sopimusasetuksella säädetään, Ahvenanmaan väestönsuojelusta niin, että nämä viranomaiset voivat osallistua yhteisesti hallinnoituun toimintaan käytettävissä olevien voimavarojensa ja väestönsuojelutarpeiden mukaisesti, ja;
- 2) Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten on, siten kuin sopimusasetuksella säädetään, tehtävä yhteistyötä tarvittavien tilastotietojen keräämiseksi ja annettava hallussaan olevat tilastotiedot toistensa käyttöön; valtiollisten viranomaisten julkaisemissa tilastoissa Ahvenanmaata koskevat tiedot on esitettävä erillään muun Suomen tiedoista, mikäli mahdollista.

48 §

Erityissäännökset koskien valtion toimivaltaa

Tässä pykälässä säädettyjen valtion toimivaltaan kuuluvien hallintoasioiden hoidossa on huomioitava, että:

- 1) täytettäessä valtion virkaa Ahvenanmaalla on annettava erityistä merkitystä Ahvenanmaan olojen tuntemukselle tai sille, että asianomainen asuu Ahvenanmaalla;
- 2) valtion viranomaisen tulee varmistua siitä, että valtion virkamiehellä, joka säännöllisten virkatoimiensa puitteissa hoitaa Ahvenanmaata koskevia asioita, on riittävät tiedot Ahvenanmaan olosuhteista ja itsehallinnosta.

8 luku

Aloite, neuvottelu, kuuleminen, virka-apu ja toimivaltariidat (49-55 §)

50 §

Neuvonpito, suostumus ja sopimus

Valtakunnan viranomaisten suunnitellessa Ahvenanmaalle erityisen merkityksellisiä toimenpiteitä ja ahvenanmaalaisten viranomaisten suunnitellessa valtakunnalle erityisen merkityksellisiä toimenpiteitä, on niiden tiedotettava asiasta toiselle osapuolelle ja tarvittaessa neuvoteltava siitä. Tässä laissa on lisäksi erityisiä säädöksiä toimenpiteistä, jotka edellyttävät neuvonpitoa Ahvenanmaan ja valtakunnan viranomaisten välillä tai Ahvenanmaan hallituksen suostumusta.

Ahvenanmaan hallituksen tai valtioneuvoston aloitteesta Ahvenanmaan hallitus ja valtioneuvosto voivat neuvoteltuaan sopia Ahvenanmaan toimivallan laajentamisesta Suomen talousvyöhykkeellä.

52 §

Ahvenanmaa-asiat valtioneuvostossa

Ajankohtaisia Ahvenanmaa-asioita, joilla on periaatteellinen tai laaja-alainen merkitys, voidaan valtioneuvostossa valmistella toimivaltaisten ministerien ja Ahvenanmaan maaneuvoksen muodostamassa

kokoonpanossa pääministerin johdolla. Aloitteen tällaisessa kokoonpanossa tehtävään käsittelyyn voi tehdä Ahvenanmaan hallitus tai toimivaltainen ministeriö.

Oikeusministeriö esittelee valtioneuvostossa itsehallintoa koskevat asiat. Ahvenanmaan taloutta koskevat asiat esittelee kuitenkin valtionvarainministeriö. Esittelijöiksi asioihin, jotka koskevat itsehallintoa ja Ahvenanmaan taloutta, valtioneuvosto nimittää henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä Ahvenanmaan itsehallintoon.

55 §

Toimivaltariidan ratkaiseminen

Jos ahvenanmaalaisen tai valtakunnan viranomaisen toimivallasta tiettyyn hallintotoimeen syntyy erimielisyys, Ahvenanmaan hallitus tai valtakunnan viranomainen voi siirtää asian Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle, joka ratkaisee asian kahden kuukauden kuluessa vireillepanosta. Valtuuskunnan ratkaisuun tyytymätön osapuoli voi 30 päivän kuluessa saatuaan tiedon päätöksestä, viedä asian korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

9 luku

Ahvenanmaan talous (56-65 §)

56 §

Taloudellinen itsehallinto

Ahvenanmaalla on taloudellinen itsehallinto siten kuin siitä säädetään tässä laissa.

57 §

Talousarvio

Maakuntapäivät vahvistaa Ahvenanmaan talousarvion. Tarkemmat säännökset Ahvenanmaan talousarviosta annetaan maakuntapäivälaissa.

Maakuntapäivät voi Ahvenanmaan tarpeisiin ottaa lainaa sekä laskea liikkeelle obligaatiolainoja.

58 §

Tasointus

Ahvenanmaalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasointuksessa (*tasointusmäärä*).

Tasointus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasointusmäärästä maksetaan kuukausittain ennakkoa.

59 §

Tasointusmäärän laskeminen

Tasointusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset kyseisen vuoden tulot lukuun ottamatta ansio- ja pääomatuloveroja, yhteisöveroja, arpajaisveroja sekä uusia valtion lainoja (*tasointuspohja*) kerrotaan tietyllä suhdeluvulla (*tasointusperuste*).

Tasointusmäärän laskennassa tulee myös ottaa huomioon puolet Ahvenanmaan väestönmäärässä tapahtuneesta muutoksesta suhteessa koko Suomen väestönmäärään (*Ahvenanmaan väestönosuus*) tämän lain voimaantulon jälkeen. Ahvenanmaan väestönosuuden määrittämiseksi käytetään kerrointa, joka annetaan viiden desimaalin tarkkuudella. Ahvenanmaan väestönosuuden kasvaessa tasointusmäärää korotetaan ja väestönosuuden vähetessä tasointusmäärää alennetaan.

60 §

Tasoituseruste

<i>Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys</i> Tasoituseruste on 0,48 prosenttia.	<i>Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys</i> Tasoituseruste on 0,43 prosenttia.
--	--

61 §

Tasoituserusteen muuttaminen

Tasoituserustetta on muutettava, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat tasoitusmäärän suuruuteen olennaisesti vaikuttavalla tavalla. Valtion tilinpäätöksen perusteiden muutoksella tarkoitetaan muutoksia valtion kulurakenteessa, verotusta tai yhtiöittämistä koskevia rakenteellisia muutoksia, muutoksia koskien nettobudjetointia sekä niihin verrattavia muita muutoksia.

Tasoituserustetta on korotettava, jos Ahvenanmaan menot kasvavat ja jos tämä menokasvu johtuu siitä, että:

- 1) maakuntapäivät on ottanut tai sille on siirtynyt uutta lainsäädäntövaltaa;
- 2) Ahvenanmaa on ottanut valtiolle kuuluvia hallintotehtäviä, joiden kustannuksia ei säädellä muulla tavoin, tai valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella Ahvenanmaa vastaa toiminnasta, joka kokonaan tai merkittävin osin palvelee valtakunnan etuja;
- 3) itsehallinnon tarkoitusten toteuttaminen aiheuttaa olennaisia lisäkustannuksia, tai;
- 4) Ahvenanmaan hallinnolle muutoin aiheutuu huomattavia menoja, joita ei ole otettu huomioon tätä lakia säädettäessä.

Tasoituserustetta on alennettava, jos lainsäädäntövaltaa siirretään maakuntapäiviltä eduskunnalle tai jos valtion viranomainen on ottanut ahvenanmaalaisille viranomaisille kuuluvia hallintotehtäviä, joiden kustannuksia ei säädellä muulla tavoin.

62 §

Menettely tasoituserusteen muuttamisessa

<i>Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys</i> Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoituserustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle. Valtuuskunta päättää tasoituserusteen muutoksesta. Tasavallan presidentti vahvistaa valtuuskunnan 1 momentissa tarkoitetut päätökset. Päätös tulee vahvistaa kolmen kuukauden kuluessa muuttumattomana tai jättää vahvistamatta. Jos päätös jätetään vahvistamatta, tulee asia viedä valtuuskunnan uuteen käsittelyyn.	<i>Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys</i> Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoituserustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle. Valtuuskunta antaa esityksensä valtioneuvostolle. Tasoituserusteen muuttamisesta säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.
---	---

63 §

Verotasoitus

Ahvenanmaalle palautetaan vuosittain valtion varoista Ahvenanmaan tuloutetut valtiollisten ansiotulo- ja pääomatuloverojen, yhteisöverojen ja arpajaisverojen rahamäärät. Verotasoitus suoritetaan vuosittain jälkikäteen jokaiselle kalenterivuodelle. Verokorjausrahasta maksetaan kuukausittain ennakkoa. Ennakkosumma lasketaan käyttämällä perustana aikaisemman verotuksen toteumaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteisövero ja pääomaveron yhteenlaskettu toteuma alittaa yli 10 prosentilla sen yhteisen rahamäärän, jonka Ahvenanmaa olisi saanut vastaavien verojen osalta käyttäen perusteena 58 §:n mukaista tasoitusta, kuuluu erotus Ahvenanmaalle.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen verojen perusteet muuttuvat merkittävästi verotasoituksen suuruuteen vaikuttavalla tavalla, tulee verokorjauksen perustetta muuttaa. Verotasoituksen perusteen muutoksesta säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.

64 §

Ylimääräinen määräraha

Ylimääräinen määräraha voidaan maakuntapäivien esityksestä myöntää sellaisiin poikkeuksellisen suuriin kertamenoihin, joita ei kohtuudella voida rahoittaa Ahvenanmaan talousarviosta. Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää vain Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.

65 §

Lisä poikkeuksellisissa olosuhteissa

Ahvenanmaalle tulee valtion varoista poikkeuksellisissa olosuhteissa myöntää lisäavustusta:

1) erityisesti Ahvenanmaata kohtaavien olennaisten kansantaloudellisten häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi;

2) tuhoisasta luonnontapahtumasta, ydinvoimaonnettomuudesta, öljypäästöistä tai niihin rinnastettavasta tapahtumasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, jollei kustannusten kohtuudella tule jäädä Ahvenanmaan kannettaviksi.

Ahvenanmaan hallituksen on pantava lisää koskeva asia vireille viimeistään kustannusten syntymistä seuraavana kalenterivuonna. Asia on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa vireille tulosta, mikäli mahdollista.

10 luku

Kansainväliset velvoitteet (66-72 §)

72 §

Ahvenanmaan kansallinen vastuu Ahvenanmaan neuvottelemista kansainvälisistä velvoitteista

Ahvenanmaan hallitus vastaa siitä, että 70 ja 71 §:n mukaiset kansainväliset velvoitteet toteutetaan ja niitä noudatetaan kansallisesti sekä vastaa taloudellisesti kansallisella tasolla sellaisen velvoitteen riittämättömästä toteutumisesta.

Ahvenanmaalle annetaan mahdollisuus kansainvälisellä tasolla puolustaa etujaan tämän lain 80 §:n periaatteiden mukaisesti kiistassa tai neuvottelussa koskien Suomen taloudellista vastuuta velvoitteista, jotka Ahvenanmaa on sopinut 70 ja 71 §:n mukaan.

Jos valtio on velvoitettu maksamaan vahingonkorvausta tai muuta taloudellista hyvitystä toiselle valtiolle tai yksityiselle, joka on seurausta 1 momentissa tarkoitetun velvoitteen riittämättömästä toteutumisesta, ja jos valtion ja Ahvenanmaan välille syntyy erimielisyys korvauksen maksamisesta valtiolle, ottaa Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta kantaa asiaan. Jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan kantaan, voi se 30 päivän kuluessa tiedon saatuaan viedä asian korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi sen mukaan mitä säädetään hallintolainkäyttölain 12 luvussa (586/1996).

11 luku

Euroopan unionin asiat (73-85 §)

76 §

Toimivallanjako Euroopan unionin päätösten täytäntöönpanossa

Suomen ryhtyessä toimenpiteisiin Euroopan unionissa tehtyjen päätösten johdosta on lainsäädäntövalta ja toimivalta hallintoasioissa jaettu Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä siten kuin tässä laissa säädetään. Jos Euroopan unionissa tehtävä päätös kokonaan tai osittain koskee Euroopan unionin yhteisen politiikan soveltamista Ahvenanmaalla, Ahvenanmaan hallitus muodostaa Suomen kannan sisällön siltä osin, kuin asia muutoin kuuluisi maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan.

<i>Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys 3. ja 4. momenttiin:</i> Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten tulee neuvotella keskenään kun kyse on yhteisistä kiintiöistä ja muista oikeuksista tai sitoumuksista, joka on myönnetty tai määrätty koko maalle yhteisesti ja kun toimenpiteet, joihin Ahvenanmaan ja valtion viranomaiset ryhtyvät, ovat toisistaan riippuvaisia. Jos Ahvenanmaan viranomainen ja valtion viranomainen eivät ole yksimielisiä niistä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä kysymyksessä, johon viitataan 3 momentissa, siirretään asia Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätettäväksi. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan tulee ratkaisussaan pyrkiä huomioimaan sekä valtion että Ahvenanmaan edut.	<i>Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys 3. ja 4. momenttiin:</i> Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten tulee neuvotella keskenään kun on kyse voimavarasta, oikeudesta tai sitoumuksesta, joka on myönnetty tai määrätty jäsenvaltiolle Euroopan unionin päätöksellä, ja kun ne toimenpiteet, joihin kumpikin viranomainen ryhtyy, ovat toisistaan riippuvaisia. Jos Ahvenanmaan viranomainen ja valtion viranomainen eivät ole yksimielisiä niistä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä kysymyksessä, johon viitataan 3 momentissa, voidaan Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalta pyytää suositus ratkaisuksi. Valtuuskunta antaa ratkaisunsa kahden kuukauden kuluessa pyynnön vireille panosta. Jos yksittäistapauksessa 3 momentin soveltuvuudesta vallitsee erimielisyys, ratkaistaan asia toimivaltariitana tämän lain 55 §:n mukaan.
--	--

77 §

Päätöksenteko kun jäsenvaltiossa saadaan ryhtyä vain yhteen hallintotoimenpiteeseen

<i>Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys:</i> Jos EU-oikeuden mukaan voidaan jäsenvaltiossa ryhtyä nimenomaisesti vain yhteen toimenpiteeseen hallintoasiassa, jossa sekä Ahvenanmaalla että valtakunnalla on toimivalta tämän lain mukaan, päättää valtion viranomainen toimenpiteestä. Päätös tulee tehdä ahvenanmaalaisen viranomaisen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen pyrkien yhteisymmärrykseen ja ottaen huomioon ahvenanmaalaisen viranomaisen kannat mahdollisimman hyvin. Jos ahvenanmaalainen viranomainen ja valtion viranomaiset ovat erimielisiä toimenpiteistä, joihin	<i>Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys:</i> Jos jäsenvaltiossa voidaan ryhtyä vain yhteen toimenpiteeseen hallintoasiassa, joka koskee voimavaran, oikeuden tai sitoumuksen jakoa Suomessa, joka on myönnetty tai määrätty jäsenvaltiolle Euroopan unionin päätöksellä ja jossa toimivalta tämän lain mukaan kuuluu sekä Ahvenanmaalle että valtakunnalle, päättää valtion viranomainen toimenpiteestä. Päätös tulee tehdä ahvenanmaalaisen viranomaisen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen pyrkien yhteisymmärrykseen ja ottaen huomioon ahvenanmaalaisen viranomaisen kannat mahdollisimman hyvin. Jos ahvenanmaalainen ja valtion viranomainen ovat erimielisiä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä 1
--	---

tulee ryhtyä 3 momentissa tarkoitetussa asiassa, on asia siirrettävä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle, joka ratkaisee asian. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan tulee ratkaisussaan pyrkiä ottamaan huomioon sekä valtion että Ahvenanmaan edut.	momentissa tarkoitetussa asiassa, voidaan Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalta pyytää suositus ratkaisuksi. Valtuuskunta antaa ratkaisunsa kahden kuukauden kuluessa pyynnön vireille panosta. Jos yksittäistapauksessa 1 momentin soveltuvuudesta vallitsee erimielisyys, ratkaistaan asia toimivaltariitana tämän lain 55 §:n mukaan. Jos 1 momentin mukaiseen hallintotoimenpiteeseen ei voida ryhtyä valtuuskunnan 2 momentissa tarkoitetun suosituksen mukaisesti, päättää valtioneuvoston yleisistunto hallintotoimenpiteen sisällöstä. Valtioneuvoston päätöstä tulee edeltää käsittely valtioneuvostossa kokoonpanossa, josta on säädetty tämän lain 52 §:n 1 momentissa.
--	--

84 §

Vastuumäärän sovittelu

Valtio ja Ahvenanmaa voivat sovitella edellä 83 §:ssä tarkoitetun vastuun määrää. Jos valtion ja Ahvenanmaan välillä syntyy erimielisyys vastuusta, ottaa Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta kantaa asiaan sen mukaan kuin tämän lain 83 §:ssä säädetään. Valtuuskunta voi arvioida edellytykset vastuumäärän sovitteluksi. Jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan kannanottoon, se voi viedä asian korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista kuten hallintolainkäyttölain 12. luvussa säädetään.

12 luku

Virkakieli ja kielelliset oikeudet (86-96 §)

87 §

Virkakieli valtion ja Ahvenanmaalla toimivien viranomaisten välisissä yhteyksissä

Virkakieli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja valtakunnassa toimivien tuomioistuinten sekä toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla toimivien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli.

Virkakieli Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan ja toiselta puolen valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli.

Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden tässä laissa tarkoitetut lausunnot ja ratkaisut laaditaan ruotsin kielellä.

Kieli on myös ruotsi muiden kuin valtion viranomaisten, joille on lailla tai lain nojalla uskottu julkisia hallintotehtäviä ja toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla sijaitsevien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä. Jos yksityinen suorittaa julkisia hallintotehtäviä valtakunnassa toimivan valtion viranomaisen toimeksiannosta, tulee viranomaisen varmistua siitä, että yksityinen käyttää tehtävässä ruotsin kieltä.

91 §

Yksilön kielelliset oikeudet valtakunnan alueen tuomioistuimissa ja valtion viranomaisissa

Niillä henkilöillä, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, on oikeus saada julkista palvelua ruotsin kielellä valtion viranomaisilta, jotka toimivat valtakunnassa, mutta joiden toimialueeseen Ahvenanmaa kuuluu.

Asianosainen, jolla on kotipaikka Ahvenanmaalla, on oikeus saada valtakunnan alueella toimivalta tuomioistuimelta tai valtion viranomaiselta toimituskirjan liitteenä käänös ruotsin kielelle, jos toimituskirja valtakunnan lainsäädännön mukaan annetaan suomeksi.

95 §

Ruotsin kielellä annettavat määräykset ja tiedot

Tullakseen voimaan Ahvenanmaalla tulee säännösten, viranomaismääräysten ja yleissitovien työehtosopimusten olla saatavilla ruotsin kielellä.

Valtion viranomaisten tulee huolehtia siitä, että yleistä merkitystä omaavat viranomaisohjeet, jotka ovat Ahvenanmaalla voimassa sekä muut ohjeet, jotka pääasiassa rahoitetaan valtion varoista ja joiden katsotaan olevan soveltuvia Ahvenanmaalla, käännetään ruotsin kielelle.

Valtioneuvoston tulee vaikuttaa siihen, että ahvenanmaalaisilla kuluttajilla on mahdollisuus saada tiedot tavaroista ja palveluista ruotsin kielellä.

96 §

Ahvenanmaalla toimivan valtion yhtiön kielelliset palvelut

Ahvenanmaalla toimivan palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla on määräämisvalta ja joka suorittaa julkisia hallintotehtäviä, on annettava palvelua ja tiedotettava yleisölle ruotsin kielellä. Kun sellainen valtiollinen yhtiö harjoittaa Ahvenanmaalla elinkeinotoimintaa, on sen Ahvenanmaalla palveltava ja tiedotettava yleisölle ruotsin kielellä.

14 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

111 §

Ahvenanmaan taloutta koskevat siirtymäsäännökset

Vanhan lain 45 §:ssä tarkoitettu tasointo toimitetaan viimeisen kerran tämän lain voimaantuloa edeltävältä vuodelta.

Vanhan lain 49 §:ssä tarkoitettu verohyvitys maksetaan vielä tämän lain voimaantuloa edeltäviltä verovuosilta. Vanhan lain 48 §:ssä tarkoitettu ylimääräinen määräraha, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa, myönnetään vanhan lain mukaisesti.

Vanhan lain 51 §:ssä tarkoitettuja erityisiä avustuksia voidaan anoa sellaisten kustannusten kattamiseksi, jotka ovat syntyneet tämän lain voimaantuloa edeltävänä vuonna.

Tasointiperustetta tulee muuttaa, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat 61 §:n 1 momentin mukaisesti tai jos on muita painavia syitä muutokseen tämän lain tultua annetuksi ja vahvistetuksi mutta ennen lain voimaantuloa. Muutettaessa tasointiperustetta sovelletaan **Ahvenanmaan esitys**: tämän lain 62 §:n menettelyä/**Valtioneuvoston esitys**: vanhan lain 47 §:n 5 momenttia.

Tasointimäärän ennakosta ja verokorjauksesta lain voimaantulovuonna voidaan päättää ennen lain voimaantuloa.

RINNAKKAISTEKSTIT

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ahvenanmaan itsehallintolaki

Ahvenanmaan itsehallintolaki

2 § <i>Maakunnan alue</i> Maakunta käsittää sille tämän lain tullessa voimaan kuuluvan alueen sekä ne aluevedet, jotka voimassa olevien Suomen aluevesien rajoja koskevien säännösten mukaan välittömästi liittyvät tähän alueeseen. Jos valtakunnan vallankäyttöoikeudet laajenevat aluevesirajan ulkopuolelle, maakunnankin toimivaltaa voidaan laajentaa niin kuin valtakunnan ja maakunnan kesken sovitaan.	4 § <i>Ahvenanmaan alue</i> Ahvenanmaa käsittää sille tämän lain tullessa voimaan kuuluvan alueen sekä ne aluevedet, jotka voimassa olevien Suomen aluevesien rajoja koskevien säännösten mukaan välittömästi liittyvät tähän alueeseen. Ks. 50 §:n 2 momentti
60 b § <i>Virkasyyte</i> Maaneuvosta ja maakunnan hallituksen jäsentä syytetään virkarikoksesta Turun hovioikeudessa.	13 § <i>Virkasyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan</i> Virkarikossyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan käsitellään Turun hovioikeudessa. Syytetä ajaa valtakunnansyyttäjän nimittämä syyttäjä. Ahvenanmaan maakuntapäivät päättää syytteen nostamisesta Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan, jota todennäköisin syin epäillään virkasalaisuuden rikkomisesta, tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta, virka-aseman väärinkäytöstä, virka-aseman törkeästä väärinkäytöstä, virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Asia pannaan maakuntapäivillä vireille valtakunnansyyttäjän toimesta. Ennen kuin maakuntapäivät tekee 2 momentissa tarkoitetun päätöksen sen tulee varata Ahvenanmaan hallituksen jäsenelle tilaisuus selityksen antamiseen sekä selvittää jäsenen virkatoimien

	lainmukaisuutta. Maakuntapäivälailla säädetään maakuntapäiväelimen perustamisesta sekä maakuntapäivien menettelystä koskien jäsenen virkatoimien lainmukaisuuden selvittämistä ja käsittelyä.
6 § <i>Kotiseutuoikeus lain nojalla</i> Ahvenanmaan kotiseutuoikeus on: 1) sillä, jolla oli kotiseutuoikeus tämän lain voimaan tullessa aikaisemman itsehallintolain nojalla; ja 2) alle 18-vuotiaalla lapsella, joka on Suomen kansalainen ja joka asuu maakunnassa, jos hänen isällään tai äidillään on kotiseutuoikeus. 7 § <i>Kotiseutuoikeus hakemuksen perusteella</i> Maakunnan hallitus myöntää kotiseutuoikeuden. Kotiseutuoikeus on hakemuksesta myönnettävä, jollei sen myöntämistä vastaan ole painavia syitä, Suomen kansalaiselle: 1) joka on muuttanut maakuntaan; 2) jolla on keskeytyksettä ollut maakunnassa varsinainen asunto ja koti vähintään viiden vuoden ajan; ja 3) jolla on tyydyttävä ruotsin kielen taito. Erityisestä syystä kotiseutuoikeus voidaan, sen mukaan kuin maakuntalailla säädetään, myöntää myös sille, joka ei täytä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyjä vaatimuksia.	14 § <i>Kotiseutuoikeus lain nojalla</i> Ahvenanmaan kotiseutuoikeus on: 1) sillä, jolla tämän lain voimaan tullessa on kotiseutuoikeus aikaisemman itsehallintolain nojalla; ja 2) alle 18-vuotiaalla lapsella, joka on Suomen kansalainen ja joka asuu Ahvenanmaalla, jos hänen vanhemmallaan on kotiseutuoikeus. 15 § <i>Kotiseutuoikeus hakemuksen perusteella</i> Ahvenanmaan hallitus myöntää kotiseutuoikeuden. Kotiseutuoikeus on hakemuksesta myönnettävä, ellei sen myöntämistä vastaan ole maakuntapäivälaissa säädettyjä painavia syitä, Suomen kansalaiselle, jolla on keskeytyksettä ollut Ahvenanmaalla varsinainen asunto ja koti vähintään viiden vuoden ajan ja jolla on tyydyttävä ruotsin kielen taito. Erityisestä syystä kotiseutuoikeus voidaan, sen mukaan kuin maakuntapäivälailla säädetään, myöntää myös sille, joka ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Maakuntapäivälailla säädetään tarkemmin asumisajan laskemistavasta ja kielitaidon osoittamisesta sekä kotiseutuoikeutta koskevan hakemuksen käsittelystä.
12 § <i>Asevelvollisuuden suorittaminen</i> Se, jolla on kotiseutuoikeus, saa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta palvelulla vastaavalla tavalla	19 § <i>Asevelvollisuuden suorittaminen</i>

luotsi- ja majakkalaitoksessa tai muussa siviilihallinnossa. Palvelusta luotsi- ja majakkalaitoksessa säädetään valtakunnan lailla maakuntapäivien saatua tilaisuuden antaa lausuntonsa asiassa. Palvelusta muussa siviilihallinnossa säädetään valtakunnan lailla, johon maakuntapäivät on antanut suostumuksensa. Kunnes tällainen palvelu on järjestetty, ovat 1 momentissa tarkoitetut maakunnan asukkaat vapautettuja asevelvollisuuden suorittamisesta. Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sitä, joka 12 vuotta täytettyään on muuttanut maakuntaan.	Se, jolla on kotiseutuoikeus, on asevelvollisuuden suorittamisen sijaan oikeus palvella vastavalla tavalla siviilihallinnossa. Palveluksesta siviilihallinnossa säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella. Kunnes tällainen palvelu on järjestetty, ovat 1 momentissa tarkoitetut Ahvenanmaan asukkaat vapautettuja asevelvollisuuden suorittamisesta. Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske niitä, jotka 12 vuotta täytettyään ovat muuttaneet Ahvenanmaalle.
18 § <i>Maakunnan lainsäädäntövalta</i> Maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat: 1) maakuntapäivien järjestysmuotoa ja tehtäviä sekä maakuntapäivien jäsenten vaalia, maakunnan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia; 2) maakunnan virkamiehiä, maakunnan palveluksessa olevia henkilöitä koskevia virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangaistuksen määräämistä maakunnan virkamiehille; 2 a) maakunnan palveluksessa olevien henkilöiden ja maakuntahallinnon luottamushenkilöiden sekä maakunnassa toimivien peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien työeläketurvaa; 3) maakunnan lippua ja vaakunaa sekä niiden käyttöä maakunnassa, maakunnan lipun käyttöä maakunnan aluksilla sekä kauppa aluksilla, kalastusaluksilla, vapaa-ajan aluksilla ja muilla niihin rinnastettavilla aluksilla, joiden kotipaikka on maakunnassa, rajoittamatta valtion virastojen ja laitosten tai yksityisten oikeutta käyttää valtakunnan lippua; 4) kuntajakoa, kunnallisvaaleja, kuntien hallintoa ja niiden viranhaltijoita, kuntien palveluksessa olevia viranhaltijoita koskevia virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangaistuksen määräämistä kuntien viranhaltijoille;	27 § <i>Maakuntapäivien lainsäädäntövalta</i> Maakuntapäivillä on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat: 1) maakuntapäivien järjestysmuotoa ja tehtäviä sekä maakuntapäivien jäsenten vaalia, Ahvenanmaan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia; 2) neuvoa-antava kansanäänestys asioissa, jotka kuuluvat maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan; 3) maakuntapäivien ja itsehallintoviranomaisten virkamiehiä, virkamiesten virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangaistuksen määräämistä virkamiehille; 4) maakuntapäivien ja itsehallintoviranomaisten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sekä peruskoulujen rehtoreiden, opettajien ja tuntiopettajien työeläketurvaa; 5) Ahvenanmaan lippua ja vaakunaa sekä niiden käyttöä Ahvenanmaalla, Ahvenanmaan lipun käyttöä itsehallintoviranomaisten aluksilla sekä kauppalaivoilla ja kalastusaluksilla, huviveneissä ja muihin niihin rinnastettavilla aluksilla, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, rajoittamatta valtion virastojen ja laitosten tai yksityisten oikeutta käyttää valtakunnan lippua; 6) kuntajakoa, kuntavaaleja, kuntien hallintoa, kuntien viranhaltijoita, kuntien työntekijöitä koskevia virkaehtosopimuksia ja kurinpitorangaistuksen määräämistä kuntien viranhaltijoille;

5) maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, maakunnalle perittävien maksujen perusteita, kunnalle tulevaa veroa; 6) yleistä järjestystä ja turvallisuutta 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädettyin poikkeuksin; palo- ja pelastustointa; 7) rakennus- ja kaavoitustointa, naapuruussuhteita, asuntotuotantoa; 8) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastusta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan 61 §:ssä säädettyin poikkeuksin; 9) huoneenvuokraa ja vuokrasäännöstelyä, maanvuokraa; 10) luonnon- ja ympäristönsuojelua, luonnon virkistyskäyttöä, vesioikeutta; 11) muinaismuistoja sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelua maakunnassa; 12) terveyden- ja sairaanhoitoa 27 §:n 24, 29 ja 30 kohdassa säädettyin poikkeuksin; polttohautausta; 13) sosiaalihuoltoa; lupaa alkoholijuomien anniskeluun; 14) opetusta, oppisopimusta, kulttuuria, urheilua ja nuorisotyötä; arkisto-, kirjasto- ja museolaitosta 27 §:n 39 kohdassa säädettyin poikkeuksin; 15) maa- ja metsätaloutta, maataloustuotannon ohjaamista; ennen maataloustuotannon ohjaamista koskevaan lainsäädäntötoimeen ryhtymistä on kuitenkin neuvoteltava valtion asianomaisen viranomaisen kanssa; 16) metsästäystä ja kalastusta, kalastusalueiden rekisteröintiä, kalastuselinkeinon ohjaamista; 17) eläinsuojelua ja eläinlääkintähuoltoa 27 §:n 31–33 kohdassa säädettyin poikkeuksin; 18) maatalousmaan, metsämaan ja kalastusvesien tuotantokyvyn ylläpitämistä; velvollisuutta luovuttaa käyttämättä jäänyttä tai vajaakäytössä olevaa maatalousmaata ja kalastusvesiä tällaista tarkoitusta varten täyttä korvausta vastaan toisen hallintaan määräjäksi; 19) oikeutta etsiä, vallata ja hyödyntää mineraalilöytöjä; 20) postilaitosta sekä oikeutta yleisradio- ja kaapeli-lähetystoiminnan harjoittamiseen maakunnassa 27 §:n 4 kohdasta johtuvien rajoituksin; 21) teitä ja kanavia, tieliikennettä, raideliikennettä, veneliikennettä, paikallisen meriliikenteen väyliä;	7) Ahvenanmaan maakuntapäivien, itsehallintoviranomaisten ja kuntien asiakirjojen julkisuutta; hallintomenettelyä, henkilötietojen käsittelyä ja hankintoja maakuntapäivien lainsäädäntövallan puitteissa, 8) tasa-arvo ja yhdenvertaisuus maakuntapäivien lainsäädäntövallan puitteissa, 9) Ahvenanmaalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, itsehallintoviranomaisille perittävien maksujen perusteita, kunnille tulevaa veroa; 10) yleistä järjestystä ja turvallisuutta 28 §:n 17–20 kohdassa säädettyin poikkeuksin; palo- ja pelastustointa; 11) arpajaisia ja pelejä; 12) rakennus- ja kaavoitustointa, naapuruussuhteita, asuntotuotantoa; 13) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastusta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan [61 §:ssä] säädettyin poikkeuksin; 14) huoneenvuokraa ja vuokrasäännöstelyä, maanvuokraa; 15) luonnon- ja ympäristönsuojelua, ulkoilua, vesioikeutta; 16) muinaismuistoja, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelua Ahvenanmaalla; 17) terveyden- ja sairaanhoitoa 28 §:n 40–42 kohdassa säädettyin poikkeuksin; polttohautausta; 18) tupakkatuotteita; 19) kemikaaleja 28 §:n 44 kohdassa säädettyin poikkeuksin; elintarviketurvallisuutta; tuoteturvallisuutta; 20) sosiaalihuoltoa; 21) lupaa alkoholijuomien anniskeluun; 22) opetusta, oppisopimusta, kulttuuria, urheilua ja nuorisotyötä; arkistolaitosta, lukuun ottamatta valtion viranomaisten arkistoja 28 §:n 2 kohdan mukaan ja kirkon arkistoaineistoja/arkistoja 28 §:n 23 kohdan mukaan sekä ottaen huomioon 48 §:n xx kohta; kirjasto- ja museolaitosta, 23) Nykyinen muotoilu: maa- ja metsätaloutta, maataloustuotannon ohjaamista; ennen maataloustuotannon ohjaamista koskevaan lainsäädäntötoimeen ryhtymistä on kuitenkin neuvoteltava valtion asianomaisen viranomaisen kanssa;
---	---

22) elinkeinotoimintaa ottaen huomioon, mitä on säädetty 11 §:ssä, 27 §:n 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 ja 40 kohdassa sekä 29 §:n 1 momentin 3–5 kohdassa, kuitenkin niin, että myös maakuntapäivillä on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin näissä kohdissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan edistämiseksi; 23) työllisyyden edistämistä; 24) tilastoja maakunnan oloista; 25) teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta; 26) uhkasakon asettamista ja tuomitsemista sekä muiden pakkokeinojen käyttöä, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta; 27) muita tämän lain perusteiden mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavia asioita.	Esitetty muotoilu: maatalouden ja maaseudun kehittämistä niihin liittyvine korvaus- ja tukijärjestelmineen; metsätaloutta, yhteismetsiä; muuntogeenisten kasvien tuotantoa; maantieteellisen tiedon infrastruktuuria; 24) metsästystä ja kalastusta, kalastusalusten rekisteröintiä, kalastuselinkeinojen ohjaamista; 25) eläinsuojelua ja eläinlääkintähuoltoa 28 §:n 37 kohdassa säädetyin poikkeuksin; 26) maatalousmaan, metsämaan ja kalastusvesien tuotantokyvyn ylläpitämistä; velvollisuutta luovuttaa käyttämättä jäänyttä tai vajaakäytössä olevaa maatalousmaata ja kalastusvesiä tällaista tarkoitusta varten täyttä korvausta vastaan toisen hallintaan määrääjäksi; 27) oikeutta etsiä, vallata ja hyödyntää mineraalilöytöjä; 28) postilaitosta sekä oikeutta yleisradio- ja televisiotoiminnan harjoittamiseen maakunnassa 28 §:n 39 kohdasta johtuvien rajoituksin; 29) teitä ja kanavia, tieliikennettä, raideliikennettä, veneliikennettä, paikallisen meriliikenteen väyliä; 30) elinkeinotoimintaa ottaen huomioon, mitä on säädetty 18 §:ssä sekä 28 §:ssä koskien elinkeino-oikeutta ja siihen läheisesti liittyviä asioita, kuitenkin niin, että myös maakuntapäivillä on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin näissä kohdissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan edistämiseksi; 31) työllisyyden edistämistä; 32) tilastoja Ahvenanmaan oloista; 33) teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta; 34) rangaistuksiin verrattavista hallinnollisista sanktioista, uhkasakon asettamista ja tuomitsemista sekä muiden pakkokeinojen käyttöä, kun on kysymys maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta; 35) muita tämän lain perusteiden mukaan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavia asioita. Maakuntapäivälakiin voidaan yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi ottaa eduskunnan lainsäädännön piiriin kuuluvia säännöksiä, jos ne asialli-
---	--

19 § 3 mom. Maakuntalakiin voidaan yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi ottaa valtakunnan lainsäädännön piiriin kuuluvia säännöksiä, jos ne asiallisesti vastaavat valtakunnan lain vastaavia säännöksiä. Tällaisten säännösten ottaminen maakuntalakiin ei muuta valtakunnan ja maakunnan välistä lainsäädäntövallan jakoa.	sesti vastaavat eduskuntalain vastaavia säännöksiä. Tämä ei kuitenkaan vaikuta eduskunnan ja maakuntapäivien väliseen lainsäädäntövallan jakoon.
27 § <i>Valtakunnan lainsäädäntövalta</i> Valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat: 1) perustuslain säätämistä, muuttamista tai kumoamista sekä perustuslaista poikkeamista; 2) oikeutta oleskella maassa, valita asuinpaikkansa ja liikkua paikkakunnalta toiselle, sanan-, yhdistys- ja kokoontumisvapauden käyttämistä, kirje-, lennätin- ja puhelinsalaisuutta; 3) valtion viranomaisten järjestysmuotoa ja toimintaa; 4) suhdetta ulkovaltoihin ottaen huomioon 9 ja 9 a luvun säännökset; 5) valtakunnan lippua ja vaakunaa sekä niiden käyttöä 18 §:n 3 kohdassa säädettyin poikkeuksin; 6) suku- ja etunimeä, holhousta, kuolleeksi julistamista; 7) avioliittoa ja perhesuhteita, lapsen oikeudellista asemaa, lapseksiottamista, perintöä 10 §:ssä säädettyin poikkeuksin; 8) yhdistyksiä ja säätiöitä, yhtiöitä ja muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä, kirjanpitoa; 9) koko valtakuntaa koskevia yleisiä ehtoja ulkomaalaisten ja ulkomaisten yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita sekä harjoittaa elinkeinoa; 10) tekijänoikeutta, patenttia, mallioikeutta ja tavaramerkkiä, sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa, kilpailun edistämistä, kuluttajansuojaa; 11) vakuutus sopimuksia; 12) ulkomaankauppaa;	28 § <i>Eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla</i> Eduskunnan lainsäädäntövalta käsittää Ahvenanmaan seuraavissa asioissa: 1) perustuslain säätäminen, muuttaminen ja kumoaminen sekä perustuslaista poikkeaminen ottaen huomioon, että säännökset perusoikeuksien toteuttamisesta annetaan maakuntapäivälailla, jos asia kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan; 2) valtion viranomaisten järjestysmuoto ja toiminta; valtion viranomaisten arkistot ottaen huomioon 48 §:n xx kohdan säädökset; 3) valtakunnan lippu ja vaakuna sekä niiden käyttö 27 §:n 5 kohdassa mainituin poikkeuksin; 4) kansalaisuus; 5) ulkomaalaislainsäädäntö; 6) passi ja passiin rinnastettava henkilöllisyystodistus sekä henkilötunnuksen myöntäminen; 7) väestökirjanpito ottaen huomioon 30 §, 8) suhteet ulkovaltoihin, ottaen huomioon tämän lain 10 ja 11 lukujen säännökset kansainvälisistä velvoitteista sekä Euroopan unionin asioista; 9) ulkomaankauppaa; 10) tuomioistuinlaitos ja oikeudenkäyttö ottaen huomioon, mitä tämän lain 13 §:ssä ja 6 luvussa säädetään; 11) rikosoikeus 27 §:n 33 kohdasta johtuvine poikkeuksineen;

13) kauppamerenkulkua ja kauppamerenkulun väyliä; 14) ilmailua; 15) maatalous- ja kalataloustuotteiden hintoja sekä maataloustuotteiden viennin edistämistä; 16) kiinteistönmuodostusta ja kiinteistöjen rekisteröintiä sekä niihin liittyviä tehtäviä; 17) mineraalilöytöjä ja kaivostoimintaa 18 §:n 19 kohdassa säädetyn poikkeuksin; 18) ydinvoimaa, kuitenkin niin, että ydinvoimalaitoksen rakentamiseen, hallintaan ja käyttöön sekä tähän liittyvään materiaalin käsittelyyn ja säilytykseen maakunnassa on saatava maakunnan hallituksen suostumus; 19) mittayksiköitä, mittalaitteita ja mittamenetelmiä, standardisointia; 20) jalometallien valmistusta ja leimausta sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppaa; 21) työoikeutta maakunnan ja kuntien palveluksessa olevien virkaehtosopimuksia koskevin poikkeuksin sekä ottaen huomioon 29 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 29 §:n 2 momentin säännökset; 22) rikosoikeutta 18 §:n 25 kohdassa säädetyn poikkeuksin; 23) lainkäyttöä ottaen huomioon 25 ja 26 §:n säännökset; esitutkintaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikoksenteijän luovuttamista; 24) hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen; 25) kirkkolakia ja muuta uskonnollisia yhdyskuntia koskevaa lainsäädäntöä, oikeutta päästä julkiseen virkaan riippumatta uskontunnustuksesta; 26) kansalaisuutta, ulkomaalaislainsäädäntöä, passia; 27) ampuma-aseita ja ampumatarvikkeita; 28) väestönsuojelua; päätös maakunnassa asuvien henkilöiden siirtämisestä maakunnan ulkopuolella sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan kuitenkin tehdä vain maakunnan hallituksen suostumuksella; 29) ihmisten tarttuvia tauteja, kastroidintia ja sterilointia, raskauden keskeyttämistä, keinohedelmöitystä, oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia; 30) terveyden- ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimuksia, apteekkilaitosta, lääkkeitä ja lääkkeenomaisia tuotteita, huumausaineita sekä myrkyjen valmistamista ja niiden käyttötarkoituksen vahvistamista; 31) kotieläinten tarttuvia tauteja; 32) eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltämistä;	12) esitutkinta ja pakkokeinot; 13) hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen; 14) tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpano sekä rikoksesta luovuttaminen; 15) järjestysvallan toiminta valtion turvallisuuden varmistamiseksi sekä puolustus- ja poikkeustila; 16) väestönsuojelu, kuitenkin niin, että päätös Ahvenanmaalla asuvien henkilöiden siirtämisestä Ahvenanmaan ulkopuoliselle paikkakunnalle voidaan tehdä vain Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella; 17) maanpuolustus sekä puolustustila ja poikkeustila ottaen huomioon, mitä 19 §:ssä säädetään asevelvollisuudesta; 18) Rajavartiolaitos ottaen huomioon tämän lain 19 § asevelvollisuuden suorittamisesta; 19) meripelastus; 20) aseet, ampumatarvikkeet ja räjähdysaineet ottaen huomioon 30 §; 21) setelinanto ja valuutta; 22) koko valtakunnassa voimassa olevat yleiset ehdot ulkomaalaisten ja ulkomaisten yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita sekä harjoittaa elinkeinoa; 23) kirkkolaki; 24) uskonnollisia yhteisöjä koskeva lainsäädäntö kohdassa 23 mainittuine poikkeuksineen ja ottaen huomioon 30 §; 25) verot, jotka eivät kuulu maakuntapäivien toimivaltaan 27 §:n 9 kohdan mukaan, 26) suku- ja etunimet ottaen huomioon 29 §; avioliitto ja perhesuhteet, lasten oikeudellinen asema, holhous, adoptio, perintö ja kuolleen julistaminen ottaen huomioon 30 §; 27) yhdistykset ottaen huomioon 30 §; säätiöt; yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteisliittymät sekä alus- ja kaupparekisteri ottaen huomioon 30 §; 28) kuluttajansuoja ottaen huomioon 48 §:n xx kohta; 29) sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa, konkurssioikeus; 30) pankki- ja luottolaitos ottaen huomioon 30 § sekä vakuutus sopimukset;
--	---

33) kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä; 34) puolustus- ja rajavartiolaitosta ottaen huomioon 12 §:n säännökset, järjestysvallan toimintaa valtion turvallisuuden varmistamiseksi, puolustustilaa, valmiutta poikkeusolojen varalta; 35) räjähdysaineita valtion turvallisuutta koskevilta osin; 36) veroja ja maksuja 18 §:n 5 kohdassa säädetyin poikkeuksin; 37) setelinantoa ja valuuttaa; 38) tilastoja valtakunnan tarvetta varten; 39) valtion viranomaisilta peräisin olevaa arkistomateriaalia ottaen huomioon, mitä 30 §:n 17 kohdassa säädetään; 40) teletoimintaa; valtion viranomainen voi kuitenkin myöntää luvan yleisen teletoiminnan harjoittamiseen maakunnassa vain maakunnan hallituksen suostumuksella; 41) muuta kuin tässä pykälässä erityisesti mainittua yksityisoikeudellista kysymystä, jollei kysymys välittömästi liity sellaiseen oikeudenalaa, joka tämän lain mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan; 42) muita tämän lain perusteiden mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavia asioita. 28 § <i>Maakunnalle erityisen tärkeät valtakunnan lait</i> Perustuslain tai muun valtakunnan lain muutos ei tule voimaan maakunnassa ilman maakuntapäivien suostumusta, mikäli on kysymys periaatteista, jotka koskevat yksityisen oikeutta omistaa kiinteää omaisuutta tai elinkeino-omaisuutta maakunnassa. Maakunnalle erityisen tärkeästä laista on hankittava maakunnan lausunto ennen sen säätämistä.	31) tekijänoikeus, patentti, mallioikeus, tavaramerkki ja muut aineettomat oikeudet; 32) kiinteistönmuodostus ja kiinteistöjen rekisteröinti sekä niihin liittyvät tehtävät; 33) muut kuin tässä laissa erityisesti mainitut yksityisoikeudelliset asiat, siten kun ne eivät suoraan liity oikeudenalaa, joka tämän lain mukaan kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan; 34) työsuojelu ja työssä käytettävät tekniset laitteet; työriitojen sovittelu; muu lainsäädäntö koskien työntekijöiden palvelussuhteiden oikeuksia ja ehtoja (ottaen huomioon 29 §) sekä yhteistoiminta yrityksissä (ottaen huomioon 29 §); työehtosopimukset sekä työsopimukset lukuun ottamatta oppisopimuksista 27 §:n 22 kohdassa mainittuja poikkeuksia ja ottaen huomioon 30 §; 35) kuntien työntekijöiden ja kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurva 27 §:n 4 kohdassa mainituin poikkeuksin sekä muu sosiaalivakuutus ottaen huomioon 30 §; 36) ydinvoima, kuitenkin niin, että ydinvoimalaitoksen rakentamiseen, hallintaan ja käyttöön sekä tähän liittyvän materiaalin käsittelyyn ja säilytykseen Ahvenanmaalla on saatava Ahvenanmaan hallituksen suostumus; 37) Nykyinen muotoilu: maa- ja kalataloustuotteiden hinnat sekä maataloustuotteiden viennin edistäminen ottaen huomioon 30 §, Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys: Euroopan unionin suora tuki, maatalouden ja puutarhaviljelyn kansallinen tuki, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt/markkinatoimenpiteet ottaen huomioon 30 §; Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys: maatalouden suora tulotuki ja maataloustuotteiden markkinatoimenpiteet ottaen huomioon 30 §, 38) eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen, kotieläinten tarttuvien tautien torjunta ja haitallisten eliöiden maahantuonnin ennaltaehkäisy ottaen huomioon 30 §; 39) teletoiminta 27 §:n 28 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 29 §; 40) ilmailu, kauppamerenkulku ja kauppamerenkulun väylät lukuun ottamatta kohdassa 29 tarkoitettua alusrekisteriä; 41) alkoholilainsäädäntö 27 §:n 21 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 30 §;
---	--

	42) terveyden- ja sairaanhoidon ammattioikeudet, apteekkilaitos ja eläinlääkintä, ihmisten tarttuvien tautien torjunta, sukupuolenkorjausleikkaukset ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, hedelmällisyyshoito, oikeuslääketieteelliset tutkimukset, kuolemansyyn tutkinta, kuolemantapausten toteaminen; 43) geenitekniikka; ihmisen elimet, kudokset ja solut; 44) hautaustoimi 27 §:n 17 kohdassa mainituin poikkeuksin ja ottaen huomioon 29 §; 45) apteekkitoimi ottaen huomioon 29 §, lääkkeet ja lääkinnälliset laitteet, huumeet ja kuluttajamarkkinoilla kielletyt psykoaktiiviset aineet sekä ihmisille myrkyllisten kemikaalien valmistaminen ja käyttö; 46) tilastot valtion tarvetta varten; 47) jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa ottaen huomioon 30 §; 48) mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät ottaen huomioon 30 §; 49) mineraaliesiintymät ja kaivostoiminta 27 §:n 27 kohdassa mainituin poikkeuksin (ja ottaen huomioon 29 §); 50) muut tämän lain perusteiden mukaan eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavat asiat. Perustuslain tai muun valtakunnan lain muutos ei tule voimaan Ahvenanmaalla ilman maakuntapäivien suostumusta, siltä osin, kun on kysymys periaatteista, jotka koskevat yksityisen oikeutta omistaa kiinteää omaisuutta tai elinkeino-omaisuutta Ahvenanmaalla. Poiketen siitä mitä tämän lain [97 §:ssä] säädetään koskien itsehallintolain muuttamista perustuslainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumusta, voidaan eduskunnan lainsäädäntövaltaa Ahvenanmaalla eräissä tapauksissa muuttaa tämän lain 29 ja 30 §:n mukaan säädettyssä yksinkertaistetussa menettelyssä.

	[29 § <i>Eduskunnalle kuuluva ja maakuntapäivien päätöksellä siirrettävä lainsäädäntövalta</i> Maakuntapäivät voi siirtää itselleen seuraavat osat toimivalta-alueista, jotka tämän lain 28 §:n mukaan kuuluvat eduskunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaalla: 1) (väestökirjanpito kuitenkin niin, että sen tulee perustua henkilötunnuksiin 28 §:n 7 kohdan mukaisesti;) 2) yhdistykset; 3) suku- ja etunimet; 4) kuluttajansuoja, 5) (lainsäädäntö yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden palvelusuhteiden oikeuksista ja ehdoista mukaan lukien työehtosopimukset sekä työsopimukset;) 6) (yhteistoiminta yrityksissä;) 7) kuntien muiden työntekijöiden paitsi peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien sekä kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurva; 8) verkkotunnus ax; 9) Ahvenanmaan sisäisten teletoimintalupien myöntäminen valtioneuvoston Ahvenanmaalle osoittamien taajuuksien perusteella; 10) apteekkilupien myöntäminen Ahvenanmaalla, lukuun ottamatta lääkkeiden verkomyyntiä Ahvenanmaan ulkopuolelle ja ottaen huomioon, että Ahvenanmaan hallituksen tulee ennen luvan myöntämistä hankkia lausunto asianomaiselta valtion viranomaiselta; 11) hautaustoimi; ja 12) (mineraalilöydöt ja kaivostoiminta). Maakuntapäivät voi maakuntapäivälailla siirtää tässä pykälässä tarkoitettua lainsäädäntövaltaa itselleen, sen jälkeen, kun valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus ovat sopineet siirron taloudellisista ja hallinnollisista vaikutuksista sekä yhdessä kartoittaneet siirron oikeudelliset ja muut vaikutukset. Mikäli siirto koskee 1 momentissa mainittua toimivalta-alueen osaa, tulee
--	--

	noudattaa tämän lain 30 §:n menettelyä toimivallan siirtoon kyseisellä osa-alueella. Jos valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus eivät pääse 2 momentissa tarkoitettuun sopimukseen hallinnollisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimisesta, tekee Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta arvioinnin. Toimivaltaisten ministeriöiden ja Ahvenanmaan hallituksen on siinä tapauksessa annettava valtuuskunnalle arvioimiseen tarvittavaa tietoa. Valtioneuvoston tulee antaa eduskunnan perustuslakivaliokunnalle selvitys siirrosta, jos siirto ei anna aiheutta lakiesitystä asiaa koskevan valtakunnan lainsäädännön muuttamiseksi. Valiokunta voi antaa valtioneuvostolle selvitystä koskevan lausunnon. Kun Ahvenanmaan hallitus on antanut maakuntapäivälain lainsäädäntövallan siirrosta, tulee Ahvenanmaan hallituksen tehdä ilmoitus valtioneuvostolle laista ja sen voimaantulosta. Valtioneuvoston tulee tämän jälkeen julkaista Suomen säädöskokoelmassa ilmoitus toimivallansiirrosta.]
29 § <i>Lainsäädäntövallan siirto maakunnalle</i> Sen lisäksi, mitä 27 §:ssä säädetään, valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat, jotka koskevat: 1) väestökirjanpitoa; 2) kauppa-, yhdistys- ja alusrekisteriä; 3) kuntien palveluksessa olevien henkilöiden ja kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurvaa sekä muiden henkilöiden työeläketurvaa 18 §:n 2 a kohdassa säädetyin poikkeuksin ja muuta sosiaalivaikutusta; 4) muuta kuin 18 §:n 13 kohdassa tarkoitettua alkoholilainsäädäntöä; 5) pankki- ja luottolaitosta; 6) työsopimusta 18 §:n 14 kohdassa oppisopimuksesta säädetyin poikkeuksin ja yhteistoimintaa yrityksissä.	30 § <i>Eduskunnalle kuuluvan lainsäädäntövallan siirtäminen Ahvenanmaalle tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä</i> Niistä asioista, jotka 28 §:n mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan, voidaan seuraavia toimivalta-alueita tai osia niistä siirtää maakuntapäiville tavallisessa lainsäädäntömenettelyssä säädetyllä lailla ja maakuntapäivien suostumuksella: 1) huviveneiden ja kalastusalusten meripelastus; 2) uskonnollisia yhdyskuntia koskeva lainsäädäntö lukuun ottamatta kirkkolakia; 3) työsuojelu ja työssä käytettävät teknilliset laitteet, työriitojen sovittelu;

Maakuntapäivien suostumuksella voidaan lainsäädäntövalta 1 momentissa tarkoitetuilla oikeudenoaloilla kokonaan tai osittain siirtää lailla maakunnalle. Tällaisessa laissa on säädettävä toimivallan siirtämisestä aiheutuvista toimenpiteistä. Se, jonka valtion palvelussuhteeseen 2 momentissa tarkoitettu toimivallan siirto vaikuttaa, on asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla siirrettävä maakunnan palvelukseen vastaaviin tehtäviin ja entisiin eduin, jos hän siihen suostuu.	4) (sosiaalivakuutus;) 5) (muusta kuin puolustustilasta tai poikkeusoloista johtuva väestönsuojelu tai niihin valmistautuminen; kuitenkin niin, että päätös Ahvenanmaalla asuvien henkilöiden siirtämisestä Ahvenanmaan ulkopuolella sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan tehdä vain Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella;) 6) (avioliitto ja perhesuhteet, lapsen oikeudellinen asema, holhous, adoptio, perintö, kuolleeksi julistaminen;) 7) yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteisöt; 8) alus- ja kaupparekisteri; 9) mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät; 10) pankki- ja luottolaitos, 11) sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa; 12) (muut kuin tässä laissa erikseen mainitut yksityisoikeudelliset asiat, jollei asia välittömästi liity sellaiseen oikeudenalaan, joka tämän lain mukaan kuuluu maakuntapäivien toimivaltaan); 13) (teletoiminta;) 14) jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa; 15) kiinteistönmuodostus ja kiinteistöjen rekisteröinti sekä niihin liittyvät tehtävät; 16) Nykyinen muotoilu: maatalous- ja kalastustuotteiden hinnoittelu sekä maataloustuotteiden viennedistäminen; Valtioneuvoston työryhmäjäsenten esitys: Euroopan unionin suorat tuet, maatalouden ja puutarhanviljelyn kansalliset tuet, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt /markkinatoimenpiteet;
---	--

	Ahvenanmaan työryhmäjäsenten esitys: maatalouden suorat tulotuet ja maataloustuotteiden markkinatoimenpiteet; 17) eläinten ja eläintuotteiden maahan tuonnin kieltäminen, kotieläinten tarttuvien tautien torjunta ja haitallisten eliöiden maahan tuonnin ennaltaehkäisy; 18) alkoholilainsäädäntö ottaen huomioon, että alkoholin anniskelu kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan; 19) terveyden ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimukset, apteekkilaitos ja eläinlääkintä, ihmisten tarttuvien tautien torjunta, sukupuolenkorjausleikkaukset ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, keinohedelmöitys, oikeuslääketieteelliset tutkimukset, kuolemansyyn tutkinta, kuolemantaustan toteaminen; 20) metsästyksen ja urheiluun tarkoitettut ampuma-aseet ja ampumatarvikkeet. Lainsäädäntövallan siirtämistä koskevaan lakiin tulee ottaa säännökset siirrosta aiheutuvista toimenpiteistä. Jos Ahvenanmaan maakuntapäivät on tehnyt aloitteen toimivallan siirtoa koskevan lain säätämiseksi, tulee aloite esittää eduskunnalle hallituksen kirjelmän liitteenä. Valtioneuvosto voi ennen sitä antaa asiasta eduskunnalle selonteon asiasta.
	31 § <i>Lainsäädäntövallan siirtäminen maakuntapäiviltä eduskunnalle</i> Maakuntapäiville kuuluvaa lainsäädäntövaltaa voidaan siirtää eduskunnalle. Jos asia koskee maakuntapäiville 29 ja 30 §:n nojalla siirretyn toimivallan palauttamista, tapahtuu siirtäminen

	eduskunnan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säätämällä lailla ja maakuntapäivien suositumuksella. Muu lainsäädäntövallan siirtäminen maakuntapäiviltä eduskunnalle tapahtuu muuttamalla tätä lakia 97 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.
19 §:n 1 mom. <i>Lainsäädäntövalvonta</i> Päätös maakuntalain hyväksymisestä on toimitettava oikeusministeriölle sekä Ahvenanmaan valtuuskunnalle, joka antaa oikeusministeriölle lausunnon päätöksestä ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille.	33 § <i>Lainsäädäntövalvonta</i> Maakuntapäivien päätös lain hyväksymisestä on toimitettava Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle sekä oikeusministeriölle. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausuntonsa maakuntapäiväläistä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä annettiin oikeusministeriölle tiedoksi. Jos valtuuskunta on katsonut, ettei ole 34 §:ssä tarkoitettua perustetta veto-oikeuden käyttämiselle, se voi yksimielisellä päätöksellä määrätä, että laki voi tulla voimaan ilman sen esittelemistä tasavallan presidentille. Muissa tapauksissa oikeusministeriön tulee esitellä laki presidentille. Tasavallan presidentti voi Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätöksestä huolimatta määrätä, että maakuntapäivien päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä on esiteltävä hänelle.
19 §:n 2 mom. Tasavallan presidentti voi, kun korkeimman oikeuden lausunto on hankittu, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maakuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Presidentin on tehtävä päätöksensä neljän	34 § <i>Tasavallan presidentin veto-oikeus</i> Jos tasavallan presidentti katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa hyväksyessään maakuntapäivälain tai jos maakuntapäivälaki koskee Suomen sisäistä tai ulkoista turvallisuutta, tasavallan presidentti voi, saatuaan kor-

kuukauden kuluessa siitä, kun maakuntapäivien päätös annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.	keimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden yhteisen lausunnon, päättää lain raukeamisesta kokonaisuudessaan tai osittain. Päätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun päätös maakuntapäivälain hyväksymisestä annettiin oikeusministeriölle tiedoksi. Tasavallan presidentille annettava yhteinen 1 momentissa tarkoitettu lausunto laaditaan kokoonpanolla, jossa on kolme jäsentä korkeimmasta oikeudesta ja kaksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä esittelijästä, joka on virka-suhteessa korkeimpaan oikeuteen.
23 § <i>Maakunnan toimivalta hallintoasioissa</i> Itsehallintoviranomaiset huolehtivat maakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvien asioiden hallinnosta ottaen huomioon seuraavan: 1) valtakunnalle tarpeelliset tilastotiedot, jotka ovat maakunnan viranomaisten hallussa, on pyynnöstä annettava valtakunnan viranomaisten käyttöön; 2) tilastotiedot maakunnan tarvetta varten on kerättävä yhteistyössä asianomaisten valtakunnan viranomaisten kanssa; 3) maakunnan hallituksen on hankittava asianomaisten valtakunnan viranomaisten lausunnot ennen kiinteää muinaismuistoa koskevaan toimenpiteeseen ryhtymistä; 4) maakunnan hallituksen on hankittava asiasta kansallisarkiston lausunto ennen maakunnan viranomaisten taikka kunnallisten tai kirkollisten viranomaisten maakunnassa sijaitsevassa arkistossa olevien asiakirjojen hävittämistä koskevan päätöksen tekemistä.	46 § <i>Yhteiset hallintoasiat</i> Seuraavissa kysymyksissä, joissa hallintotoimivalta on jaettu, on voimassa seuraavaa: 1) Ahvenanmaan ja valtion viranomaiset huolehtivat yhteisesti, siten kuin sopimusasetuksella säädetään, Ahvenanmaan väestönsuojelusta niin, että nämä viranomaiset voivat osallistua yhteisesti hallinnoituun toimintaan käytettävissä olevien voimavarojensa ja väestönsuojelutarpeiden mukaisesti, ja; 2) Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten on, <i>siten kuin sopimusasetuksella säädetään</i>, tehtävä yhteistyötä tarvittavien tilastotietojen keräämiseksi ja annettava hallussaan olevat tilastotiedot toistensa käyttöön; <i>valtiollisten viranomaisten julkaisemissa tilastoissa Ahvenanmaata koskevat tiedot on esitettävä erillään muun Suomen tiedoista, mikäli mahdollista.</i>
30 § <i>Toimivalta ja menettely hallintoasioissa</i> Hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat valtakunnan viranomaiset noudattaen seuraavaa:	48 § <i>Erityissäännökset koskien valtion toimivaltaa</i> Tässä pykälässä säädettyjen valtion toimivaltaan kuuluvien hallintoasioiden hoidossa on huomioidava, että:

1) täytettäessä valtion virkaa maakunnassa on annettava erityistä merkitystä maakunnan olojen tuntemukselle tai sille, että asianomainen asuu maakunnassa; 2) maakunnassa annettavaan passiin on merkittävä myös sana "Åland", jos passin haltijalla on kotiseutuoikeus; 3) maakunnan viranomaiset osallistuvat väestönsuojeluun siten kuin sopimusasetuksella säädetään; 4) se, jolla on kotiseutuoikeus, voidaan kansalaisia yleisesti koskevan työvelvollisuuden perusteella määrätä ainoastaan maakunnassa suoritettaviin siviilitehtäviin; 5) valtakunnan viranomaisen hallussa olevat maakunnan oloja koskevat tilastotiedot on pyynnöstä toimitettava maakunnan asianomaisille viranomaisille; 6) valtakunnan viranomaisten tulee huolehtia siitä, että maakunta saa käyttöönsä tarvittavat taajuudet radio- ja televisiolähetystyksiä varten; 7) luvan myöntämisestä ulkomaalaisille tai ulkomaisille yhteisöille omistus- tai hallintaoikeuden hankkimiseen maakunnassa sijaitsevaan kiinteään omaisuuteen taikka elinkeinon harjoittamiseen maakunnassa päättää maakunnan hallitus, jonka on ennen asian ratkaisemista pyydettävä siitä asianomaisen valtakunnan viranomaisen lausunto; 8) tehtävistä, jotka kasvintuhoojien maahan kulkeutuksen estämistä koskevan lainsäädännön sekä myrkyjen valmistamista ja käyttöä koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen; 9) tehtävistä, jotka ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen; 10) valtakunnassa kuluttajavalituslautakunnalle kuuluvista tehtävistä huolehtii maakunnassa erityinen, maakunnan hallituksen asettama lautakunta; 11) kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan maistraatille kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti; 12) uusi kauppamerenkulun väylä voidaan avata maakunnassa vain maakunnan hallituksen suostumuksella ottaen huomioon, mitä 62 §:ssä säädetään;	1) täytettäessä valtion virkaa Ahvenanmaalla on annettava erityistä merkitystä Ahvenanmaan olojen tuntemukselle tai sille, että asianomainen asuu Ahvenanmaalla; 2) valtion viranomaisen tulee varmistua siitä, että valtion virkamiehellä, joka säännöllisten virkatoimiensa puitteissa hoitaa Ahvenanmaata koskevia asioita, on riittävät tiedot Ahvenanmaan olosuhteista ja itsehallinnosta. -----
--	--

13) asiasta, joka koskee lupaa kauppamerenkulun harjoittamiseen maakunnassa tai maakunnan ja muun Suomen välillä ulkomaisella aluksella, on neuvoteltava maakunnan hallituksen kanssa; 14) kauppa-alusten nopeusrajoituksista maakunnassa olevissa väylissä ja muista maakunnalle erityisen tärkeistä merenkulkua koskevista asioista on neuvoteltava maakunnan hallituksen kanssa; 15) oikeutta ilmaliikenteen harjoittamiseen maakunnassa koskevat asiat kuuluvat maakunnan hallitukselle, kuitenkin niin, että niistä on hankittava valtakunnan viranomaisen lausunto; 16) valtakunnan viranomaisen on käsitellessään ilma-liikennettä koskevia asioita, joilla on erityistä merkitystä maakunnalle, neuvoteltava maakunnan hallituksen kanssa; 17) maakunnassa toimivilta valtion viranomaisilta peräisin oleva arkistoaineisto voidaan siirtää pois maakunnasta vain maakunnan hallituksen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen; 18) Suomen Pankin päätös, jonka voidaan olettaa olevan erityisen tärkeä maakunnan elinkeinoelämälle tai työllisyydelle, on, mikäli mahdollista, tehtävä vasta maakunnan hallituksen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen; 19) maakunnan hallituksella on oikeus valtioneuvoston ohella olla edustettuna tuottajien keskusjärjestöjen kanssa käytävissä neuvotteluissa, jotka koskevat maataloustuloa ja kalataloustuloa sekä maataloustuotannon ja kalastuselinkeinon ohjaamista; 20) ennen kuin päätetään sellaisista maatalous- tai kalataloustuotteiden tuontisuojaan muutoksista, jotka voivat olla erityisen tärkeitä maakunnan maataloustuotannolle tai kalastuselinkeinolle, on maakunnan hallitusta kuultava; 21) ennen kuin myönnetään lupa luvanvaraisen elinkeinon harjoittamiseen, on asiasta hankittava maakunnan hallituksen lausunto, jos luvan myöntäminen kuuluu valtakunnan viranomaiselle; 22) ennen kuin tehdään päätös valtion paikallishallintoon kuuluvan laitoksen tai kiinteän toimipaikan lakkauttamisesta maakunnassa, on maakunnan hallitusta kuultava; 23) valtakunnan tarpeita palvelevat Ahvenanmaata koskevat tilastotiedot on kerättävä yhteistyössä maakunnan asianomaisten viranomaisten kanssa.	

2 §:n 2 momentti ----- Jos valtakunnan vallankäyttöoikeudet laajenevat aluevesirajan ulkopuolelle, maakunnankin toimivaltaa voidaan laajentaa niin kuin valtakunnan ja maakunnan kesken sovitaan.	50 § <i>Neuvonpito, suostumus ja sopimus</i> Valtakunnan viranomaisten suunnitelmassa Ahvenanmaalle erityisen merkityksellisiä toimenpiteitä ja ahvenanmaalaisten viranomaisten suunnitelmassa valtakunnalle erityisen merkityksellisiä toimenpiteitä, on niiden tiedotettava asiasta toiselle osapuolelle ja tarvittaessa neuvoteltava siitä. Tässä laissa on lisäksi erityisiä säädöksiä toimenpiteistä, jotka edellyttävät neuvonpitoa Ahvenanmaan ja valtakunnan viranomaisten välillä tai Ahvenanmaan hallituksen suostumusta. Ahvenanmaan hallituksen tai valtioneuvoston aloitteesta Ahvenanmaan hallitus ja valtioneuvosto voivat neuvoteltuaan sopia Ahvenanmaan toimivallan laajentamisesta Suomen talousvyöhykkeellä.
34 § <i>Päätöksenteko ja esittely</i> Tasavallan presidentti tekee päätöksensä maakunnan itsehallintoa koskevissa asioissa perustuslain 58 §:ssä säädetyllä tavalla. Itsehallintoa koskevat asiat esitellään valtioneuvostolle oikeusministeriöstä. Maakunnan taloutta koskevat asiat esitellään kuitenkin valtiovarainministeriöstä. Valtioneuvosto määrää 2 momentissa tarkoitettujen asioiden esittelijöiksi maakunnan itsehallintoon perehtyneitä henkilöitä.	52 § <i>Ahvenanmaa-asiat valtioneuvostossa</i> Ajankohtaisia Ahvenanmaa-asioita, joilla on periaatteellinen tai laaja-alainen merkitys, voidaan valtioneuvostossa valmistella toimivaltaitten ministerien ja Ahvenanmaan maaneuvoksen muodostamassa kokoonpanossa pääministerin johdolla. Aloitteen tällaisessa kokoonpanossa tehtävään käsittelyyn voi tehdä Ahvenanmaan hallitus tai toimivaltainen ministeriö. Oikeusministeriö esittelee valtioneuvostossa itsehallintoa koskevat asiat. Ahvenanmaan taloutta koskevat asiat esittelee kuitenkin valtiovarainministeriö. Esittelijöiksi asioihin, jotka koskevat itsehallintoa ja Ahvenanmaan taloutta, valtioneuvosto nimittää henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä Ahvenanmaan itsehallintoon.

60 § 2 momentti <i>Maakunta-asetusten lainmukaisuus sekä toimivaltaristiriidat</i> ----- Jos maakunnan tai valtakunnan viranomaisen toimivallasta tiettyyn hallintotoimeen syntyy erimielisyyttä, asian ratkaisee maakunnan hallituksen tai valtakunnan viranomaisen esityksestä korkein oikeus hankittuaan asianomaisen viranomaisen ja Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnon.	55 § <i>Toimivaltariidan ratkaiseminen</i> Jos ahvenanmaalaisen tai valtakunnan viranomaisen toimivallasta tiettyyn hallintotoimeen syntyy erimielisyyttä, Ahvenanmaan hallitus tai valtakunnan viranomainen voi siirtää asian Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle, joka ratkaisee asian kahden kuukauden kuluessa vireillepanosta. Valtuuskunnan ratkaisuun tyytymätön osapuoli voi 30 päivän kuluessa saatuaan tiedon päätöksestä, viedä asian korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.
7 luku Maakunnan taloudenhoito	9 luku Ahvenanmaan talous 56 § <i>Taloudellinen itsehallinto</i> Ahvenanmaalla on taloudellinen itsehallinto siten kuin siitä säädetään tässä laissa.
44 § <i>Talousarvio</i> Maakuntapäivät vahvistaa maakunnalle talousarvion. Tarkemmat säännökset maakunnan talousarviosta annetaan maakuntalailla. Maakuntapäivien tulee talousarviota vahvistaessaan pyrkiä siihen, että maakunnan väestön sosiaaliset edut ovat vähintään yhtä hyvät kuin väestön sosiaaliset edut valtakunnassa. Maakuntapäivien oikeudesta säätää veroista ja maakuntahallinnossa perittävien maksujen perusteista säädetään 18 §:n 5 kohdassa. 50 §	57 § <i>Talousarvio</i> Maakuntapäivät vahvistaa Ahvenanmaan talousarvion. Tarkemmat säännökset Ahvenanmaan talousarviosta annetaan maakuntapäivälaissa. Maakuntapäivät voi Ahvenanmaan tarpeisiin ottaa lainaa sekä laskea liikkeelle obligaatiolainoja.

<i>Lainanotto</i> Maakunnan tarpeisiin voidaan ottaa obligaatiolainoja ja muita lainoja.	
45 § <i>Tasoiutus</i> Maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasoiutuksessa (<i>tasoiutusmäärä</i>). Tasoiutus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoiutusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa.	58 § <i>Tasoiutus</i> Ahvenanmaalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasoiutuksessa (<i>tasoiutusmäärä</i>). Tasoiutus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoiutusmäärästä maksetaan kuukausittain ennakkoa.
46 § <i>Tasoiutusmäärän laskeminen</i> Tasoiutusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan tietyllä suhdeluvulla (<i>tasoiutusperuste</i>).	59 § <i>Tasoiutusmäärän laskeminen</i> Tasoiutusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset kyseisen vuoden tulot lukuun ottamatta ansio- ja pääomatuloveroja, yhteisöveroa, arpajaisveroa sekä uusia valtion lainoja (<i>tasoiutus pohja</i>) kerrotaan tietyllä suhdeluvulla (<i>tasoiutusperuste</i>). Tasoiutusmäärän laskennassa tulee myös ottaa huomioon puolet Ahvenanmaan väestönmäärässä tapahtuneesta muutoksesta suhteessa koko Suomen väestönmäärään (<i>Ahvenanmaan väestönosuus</i>) tämän lain voimaantulon jälkeen. Ahvenanmaan väestöosuuden määrittämiseksi käytetään kerrointa, joka annetaan viiden desimaalin tarkkuudella. Ahvenanmaan väestönosuuden kasvaessa tasoiutusmäärää korotetaan ja väestönosuuden vähetessä tasoiutusmäärää alennetaan.
47 § <i>Tasoiutusperuste ja sen muuttaminen</i> Tasoiutusperuste on 0,45 prosenttia.	60 § <i>Tasoiutusperuste</i>

	<u>Ahvenanmaan esitys</u> Tasoituseruste on 0,48 prosenttia. <u>Valtioneuvoston esitys</u> Tasoituseruste on 0,43 prosenttia.
47 §:n 2–4 mom. Tasoituserustetta on muutettava, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat tasoitusmäärän suuruuteen olennaisesti vaikuttavalla tavalla. Tasoituserustetta on korotettava, jos: 1) maakunnan menot ovat lisääntyneet sen vuoksi, että maakunnalle on siirtynyt valtakunnalle kuuluvia hallintotehtäviä, tai sen vuoksi, että maakunta valtakunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella hoitaa kokonaan tai huomattavalta osin valtakunnan etuja palvelevaa toimintaa; 2) itsehallinnon tarkoitusten toteuttaminen aiheuttaa olennaisia lisäkustannuksia; 3) maakunnan hallinnolle muuten aiheutuu huomattavia menoja, joita ei ole otettu huomioon tätä lakia säädettäessä. Tasoituserustetta on alennettava, jos valtakunnalle on siirtynyt maakunnalle kuuluvia hallintotehtäviä ja maakunnan menot ovat tämän vuoksi vähentyneet.	61 § <i>Tasoituserusteen muuttaminen</i> Tasoituserustetta on muutettava, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat tasoitusmäärän suuruuteen olennaisesti vaikuttavalla tavalla. Valtion tilinpäätöksen perusteiden muutoksella tarkoitetaan muutoksia valtion kulurakenteessa, verotusta tai yhtiöittämistä koskevia rakenteellisia muutoksia, muutoksia koskien nettobudjetointia sekä niihin verrattavia muita muutoksia. Tasoituserustetta on korotettava, jos Ahvenanmaan menot kasvavat ja jos tämä menokasvu johtuu siitä, että: 1) maakuntapäivät on ottanut tai sille on siirtynyt uutta lainsäädäntövaltaa; 2) Ahvenanmaa on ottanut valtiolle kuuluvia hallintotehtäviä, joiden kustannuksia ei säädellä muulla tavoin, tai valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella Ahvenanmaa vastaa toiminnasta, joka kokonaan tai merkittävin osin palvelee valtakunnan etuja; 3) itsehallinnon tarkoitusten toteuttaminen aiheuttaa olennaisia lisäkustannuksia, tai; 4) Ahvenanmaan hallinnolle muutoin aiheutuu huomattavia menoja, joita ei ole otettu huomioon tätä lakia säädettäessä. Tasoituserustetta on alennettava, jos lainsäädäntövaltaa siirretään maakuntapäiviltä eduskunnalle tai jos valtion viranomainen on ottanut ahvenanmaalaisille viranomaisille kuuluvia hallintotehtäviä, joiden kustannuksia ei säädellä muulla tavoin.

47 § 5 mom. Tasoituserusteen muuttamisesta säädetään valtakunnan lailla, johon maakuntapäivät on antanut suostumuksensa.	62 § <i>Menettely tasoituserusteen muuttamisessa</i> <u>Ahvenanmaan esitys:</u> Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoituserustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle. Valtuuskunta päättää tasoituserusteen muutoksesta. Tasavallan presidentti vahvistaa valtuuskunnan 1 momentissa tarkoitetut päätökset. Päätös tulee vahvistaa kolmen kuukauden kuluessa muuttamattomana tai jättää vahvistamatta. Jos päätös jätetään vahvistamatta, tulee asia viedä valtuuskunnan uuteen käsittelyyn. <u>Valtioneuvoston esitys:</u> Valtioneuvosto ja Ahvenanmaan hallitus arvioivat vähintään joka kolmas vuosi onko 61 §:n mukaan perusteita muuttaa tasoituserustetta ja antavat esityksensä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle. Valtuuskunta antaa esityksensä valtioneuvostolle. Tasoituserusteen muuttamisesta säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.
49 § <i>Verohyvitys</i> Jos maakunnassa verovuodelta maksuun pantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 prosenttia vastaavasta verosta koko maassa, ylimenevä osa kuuluu maakunnalle (<i>verohyvitys</i>).	63 § <i>Verotasotus</i> Ahvenanmaalle palautetaan vuosittain valtion varoista Ahvenanmaan tuloutetut valtiollisten ansiotulo- ja pääomatuloverojen, yhteisöverojen ja arpajaisverojen rahamäärät. Verotasotus suoritetaan vuosittain jälkikäteen jokaiselle kalenterivuodelle. Verokorjausrahmäärästä maksetaan kuukausittain ennakkoa. Ennakkosumma laskeaan käyttämällä perustana aikaisemman verotuksen toteumaa. Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteisöveron ja pääomaveron yhteenlaskettu toteuma alittaa yli

	10 prosentilla sen yhteisen rahamäärän, jonka Ahvenanmaa olisi saanut vastaavien verojen osalta käyttäen perusteena 58 §:n mukaista tasoitusta, kuuluu erotus Ahvenanmaalle. Jos 1 momentissa tarkoitettujen verojen perusteet muuttuvat merkittävästi verotasoituksen suuruuteen vaikuttavalla tavalla, tulee verokorjauksen perustetta muuttaa. Verotasoituksen perusteen muutoksesta säädetään valtakunnan lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.
48 § <i>Ylimääräinen määräraha</i> Ylimääräinen määräraha voidaan maakuntapäivien esityksestä myöntää poikkeuksellisen suuriin sellaisiin kertamenoihin, joita ei kohtuudella voida rahoittaa maakunnan talousarviosta. Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää vain maakunnan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.	64 § <i>Ylimääräinen määräraha</i> Ylimääräinen määräraha voidaan maakuntapäivien esityksestä myöntää sellaisiin poikkeuksellisen suuriin kertamenoihin, joita ei kohtuudella voida rahoittaa Ahvenanmaan talousarviosta. Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää vain Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.
51 § <i>Erityinen avustus</i> Maakunnalle on valtion varoista myönnettävä avustusta: 1) erityisesti maakuntaa kohtaavien olennaisten kansantaloudellisten häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi; 2) tuhoisasta luonnontapahtumasta, ydinvoimaonnettomuudesta, öljypäästöistä tai niihin rinnastettavasta tapahtumasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, jollei kustannusten kohtuudella tule jäädä maakunnan kannettaviksi. Maakunnan hallituksen on pantava avustusta koskeva asia vireille viimeistään kustannusten syntymistä seuraavana vuonna. Asia on, jos mahdollista, ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vireilletulosta.	65 § <i>Lisä poikkeuksellisissa olosuhteissa</i> Ahvenanmaalle tulee valtion varoista poikkeuksellisissa olosuhteissa myöntää lisäavustusta: 1) erityisesti Ahvenanmaata kohtaavien olennaisten kansantaloudellisten häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi; 2) tuhoisasta luonnontapahtumasta, ydinvoimaonnettomuudesta, öljypäästöistä tai niihin rinnastettavasta tapahtumasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, jollei kustannusten kohtuudella tule jäädä Ahvenanmaan kannettaviksi. Ahvenanmaan hallituksen on pantava lisää koskeva asia vireille viimeistään kustannusten syntymistä seuraavana kalenterivuonna. Asia on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa vireilletulosta, mikäli mahdollista.

	72 § <i>Ahvenanmaan kansallinen vastuu Ahvenanmaan neuvottelemista kansainvälisistä velvoitteista</i> Ahvenanmaan hallitus vastaa siitä, että 70 ja 71 §:n mukaiset kansainväliset velvoitteet toteutetaan ja niitä noudatetaan kansallisesti sekä vastaa taloudellisesti kansallisella tasolla sellaisen velvoitteen riittämättömästä toteutumisesta. Ahvenanmaalle annetaan mahdollisuus kansainvälisellä tasolla puolustaa etujaan tämän lain 80 §:n periaatteiden mukaisesti kiistassa tai neuvottelussa koskien Suomen taloudellista vastuuta velvoitteista, jotka Ahvenanmaa on sopinut 70 ja 71 §:n mukaan. Jos valtio on velvoitettu maksamaan vahingonkorvausta tai muuta taloudellista hyvitystä toiselle valtiolle tai yksityiselle, joka on seurausta 1 momentissa tarkoitetun velvoitteen riittämättömästä toteutumisesta, ja jos valtion ja Ahvenanmaan välille syntyy erimielisyys korvauksen maksamisesta valtiolle, ottaa Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta kantaa asiaan. Jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan kantaan, voi se 30 päivän kuluessa tiedon saatuaan viedä asian korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi sen mukaan mitä säädetään hallintolainkäyttölain 12 luvussa (586/1996).
59 b § 1 momentti <i>Euroopan unionissa tehtyjen päätösten täytäntöönpano</i> Päätettäessä Euroopan unionissa tehtyihin päätöksiin liittyvistä Suomen toimenpiteistä lainsäädäntövalta ja toimivalta hallintoasioissa jakautuvat maakunnan ja valtakunnan välillä siten kuin tässä laissa säädetään. 59 a § 2 mom. Jos Euroopan unionissa tehtävä päätös kokonaan tai osittain koskee Euroopan yhteisön yhteisen politiikan soveltamista Ahvenanmaalla, maakunnan hallitus	76 § <i>Toimivallanjako Euroopan unionin päätösten täytäntöönpanossa</i> Suomen ryhtyessä toimenpiteisiin Euroopan unionissa tehtyjen päätösten johdosta on lainsäädäntövalta ja toimivalta hallintoasioissa jaettu Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä siten kuin tässä laissa säädetään. Jos Euroopan unionissa tehtävä päätös kokonaan tai osittain koskee Euroopan unionin yhteisen politiikan soveltamista Ahvenanmaalla, Ahvenanmaan hallitus muodostaa Suomen kannan

muodostaa Suomen kannanoton sisällön siltä osin kuin asia muutoin tämän lain mukaan kuuluisi maakunnan toimivaltaan. 59 b §:n 1 momentin 1. virke Maakunnan ja valtakunnan viranomaisten tulee neuvotella keskenään, jos niiden toimenpiteet ovat toisistaan riippuvaisia.	sisällön siltä osin, kuin asia muutoin kuuluisi maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan. <u>Ahvenanmaan esitys 3. ja 4. momenttiin:</u> Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten tulee neuvotella keskenään, kun kyse on yhteisistä kiintiöistä ja muista oikeuksista tai sitoumuksista, joka on myönnetty tai määrätty koko maalle yhteisesti ja kun toimenpiteet, joihin Ahvenanmaan ja valtion viranomaiset ryhtyvät, ovat toisistaan riippuvaisia. Jos Ahvenanmaan viranomainen ja valtion viranomainen eivät ole yksimielisiä niistä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä kysymyksessä, johon viitataan 3 momentissa, siirretään asia Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätettäväksi. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan tulee ratkaisussaan pyrkiä huomioimaan sekä valtion että Ahvenanmaan edut. <u>Valtioneuvoston esitys 3. ja 4. momenttiin:</u> Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten tulee neuvotella keskenään, kun on kyse voimavarasta, oikeudesta tai sitoumuksesta, joka on myönnetty tai määrätty jäsenvaltiolle Euroopan unionin päätöksellä, ja kun ne toimenpiteet, joihin kumpikin viranomainen ryhtyy, ovat toisistaan riippuvaisia. Jos Ahvenanmaan viranomainen ja valtion viranomainen eivät ole yksimielisiä niistä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä kysymyksessä, johon viitataan 3 momentissa, voidaan Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalta pyytää suositus ratkaisuksi. Valtuuskunta antaa ratkaisunsa kahden kuukauden kuluessa pyynnön vireille panosta. Jos yksittäistapauksessa 3 momentin soveltuvuudesta vallitsee erimielisyys, ratkaistaan asia toimivaltariitana tämän lain 55 §:n mukaan. 77 §
---	---

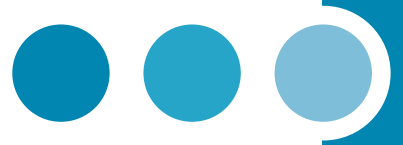
59 b §:n 1 momentin 2-4. virkkeet Jos jäsenvaltiossa voidaan päättää vain yhdestä toimenpiteestä sellaisessa hallintoasiassa, jossa sekä maakunnalla että valtakunnalla olisi tämän lain mukaan toimivaltaa, toimenpiteestä päättää valtakunnan viranomainen. Ennen päätöksentekoa asiasta on neuvoteltava maakunnan viranomaisen kanssa yhteisymmärrykseen pyrkien ja päätöksenteossa maakunnan viranomaisen näkökannat on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon. Jos maakunnan ja valtakunnan viranomaiset eivät ole yhtä mieltä tässä momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tarvittavista toimenpiteistä, Ahvenanmaan valtuuskunnalta voidaan pyytää suositus asian ratkaisemiseksi. -----	<i>Päätöksenteko kun jäsenvaltiossa saadaan ryhtyä vain yhteen hallintotoimenpiteeseen</i> <u>Ahvenanmaan esitys:</u> Jos EU-oikeuden mukaan voidaan jäsenvaltiossa ryhtyä nimenomaisesti vain yhteen toimenpiteeseen hallintoasiassa, jossa sekä Ahvenanmaalla että valtakunnalla on toimivalta tämän lain mukaan, päättää valtion viranomainen toimenpiteestä. Päätös tulee tehdä ahvenanmaalaisen viranomaisen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen pyrkien yhteisymmärrykseen ja ottaen huomioon ahvenanmaalaisen viranomaisen kannat mahdollisimman hyvin. Jos ahvenanmaalainen viranomainen ja valtion viranomaiset ovat erimielisiä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä 3 momentissa tarkoitettussa asiassa, on asia siirrettävä Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalle, joka ratkaisee asian. Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan tulee ratkaisussaan pyrkiä ottamaan huomioon sekä valtion että Ahvenanmaan edut. <u>Valtioneuvoston esitys:</u> Jos jäsenvaltiossa voidaan ryhtyä vain yhteen toimenpiteeseen hallintoasiassa, joka koskee voimavaran, oikeuden tai sitoumuksen jakoa Suomessa, joka on myönnetty tai määrätty jäsenvaltiolle Euroopan unionin päätöksellä ja jossa toimivalta tämän lain mukaan kuuluu sekä Ahvenanmaalle että valtakunnalle, päättää valtion viranomainen toimenpiteestä. Päätös tulee tehdä ahvenanmaalaisen viranomaisen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen pyrkien yhteisymmärrykseen ja ottaen huomioon ahvenanmaalaisen viranomaisen kannat mahdollisimman hyvin. Jos ahvenanmaalainen ja valtion viranomainen ovat erimielisiä toimenpiteistä, joihin tulee ryhtyä 1 momentissa tarkoitettussa asiassa, voidaan Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnalta pyytää suositus ratkaisuksi. Valtuuskunta antaa ratkaisunsa kahden kuukauden kuluessa pyynnön vireille panosta.
--	---

	Jos yksittäistapauksessa 1 momentin soveltuvuudesta vallitsee erimielisyys, ratkaistaan asia toimivaltariitana tämän lain 55 §:n mukaan. Jos 1 momentin mukaiseen hallintotoimenpiteeseen ei voida ryhtyä valtuuskunnan 2 momentissa tarkoitetun suosituksen mukaisesti, päättää valtioneuvoston yleisistunto hallintotoimenpiteen sisällöstä. Valtioneuvoston päätöstä tulee edeltää käsittely valtioneuvostossa kokoonpanossa, josta on säädetty tämän lain 52 §:n 1 momentissa.
59 d §:n 4 momentti Valtakunta ja maakunta voivat sovittaa 1–3 momentissa tarkoitetun vastuun määrää. Vastuuta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa sen mukaan kuin hallintolainkäyttölain (586/1996) 12 luvussa ja edellä tässä pykälässä säädetään.	84 § <i>Vastuumäärän sovittelu</i> Valtio ja Ahvenanmaa voivat sovittaa edellä 83 §:ssä tarkoitetun vastuun määrää. Jos valtion ja Ahvenanmaan välillä syntyy erimielisyys vastuusta, ottaa Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta kantaa asiaan sen mukaan kuin tämän lain 83 §:ssä säädetään. Valtuuskunta voi arvioida edellytykset vastuumäärän sovitteluksi. Jos toinen osapuoli ei tyydy valtuuskunnan kannanottoon, se voi viedä asian korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista kuten hallintolainkäyttölain 12. luvussa säädetään.
38 § <i>Kirjeenvaihtokieli</i> Maakunnan viranomaisten ja maakunnassa toimivien valtion viranomaisten välillä vaihdettavat kirjoitukset ja muut asiakirjat on laadittava ruotsin kielellä. Sama koskee kirjoitusten ja asiakirjojen vaihtoa yhtäältä mainittujen viranomaisten ja Ahvenanmaan valtuuskunnan sekä toisaalta valtioneuvoston, keskushallinnon viranomaisten sekä valtion viranomaisten välillä, joiden toimialueeseen maakunta tai sen osa kuuluu.	87 § <i>Virkakieli valtion ja Ahvenanmaalla toimivien viranomaisten välisissä yhteyksissä</i> Virkakieli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja valtakunnassa toimivien tuomioistuinten sekä toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla toimivien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli.

Maakuntapäivien hyväksyttäväksi 59 §:n mukaan toimitettava sopimus saadaan kuitenkin lähettää maakunnalle alkuperäiskielellä, jos sopimusta ei lain mukaan julkaista ruotsin kielellä. Maakunnalle 59 a §:n mukaan tiedoksi annettava asiakirja saadaan lähettää alkuperäiskielellä, jos sitä ei ole vielä käännetty ruotsin kielelle. Mitä 1 momentissa säädetään maakunnan viranomaisesta, koskee myös kunnallisia viranomaisia maakunnassa.	Virkakieli Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan ja toiselta puolen valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä on ruotsin kieli. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden tässä laissa tarkoitetut lausunnot ja ratkaisut laaditaan ruotsin kielellä. Kieli on myös ruotsi muiden kuin valtion viranomaisten, joille on lailla tai lain nojalla uskottu julkisia hallintotehtäviä ja toiselta puolen Ahvenanmaan hallituksen ja sen alaisten viranomaisten, kuntien sekä Ahvenanmaalla sijaitsevien valtion viranomaisten ja tuomioistuinten välisissä yhteyksissä. Jos yksityinen suorittaa julkisia hallintotehtäviä valtakunnassa toimivan valtion viranomaisen toimeksiannosta, tulee viranomaisen varmistua siitä, että yksityinen käyttää tehtävässä ruotsin kieltä.
39 § 3 mom. <i>Käännökset</i> ----- Yksityisellä asianosaisella maakunnassa on oikeus saada toimituskirjan liitteenä käännös ruotsin kielelle asioissa, jotka 38 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtakunnassa toimiva valtion viranomainen käsittelee ja joissa toimituskirja yleisen kielilainsäädännön mukaan laaditaan suomen kielellä.	91 § <i>Yksilön kielelliset oikeudet valtakunnan alueen tuomioistuimissa ja valtion viranomaisissa</i> Niillä henkilöillä, joiden kotipaikka on Ahvenanmaalla, on oikeus saada julkista palvelua ruotsin kielellä valtion viranomaisilta, jotka toimivat valtakunnassa, mutta joiden toimialueeseen Ahvenanmaa kuuluu. Asianosainen, jolla on kotipaikka Ahvenanmaalla, on oikeus saada valtakunnan alueella toimivalta tuomioistuimelta tai valtion viranomaiselta toimituskirjan liitteenä käännös ruotsin kielelle, jos toimituskirja valtakunnan lainsäädännön mukaan annetaan suomeksi.
43 § <i>Ruotsin kielellä annettavat tiedot ja määräykset</i> Valtioneuvoston tulee vaikuttaa siihen, että tavaroita ja palveluksia koskevat tarvittavat tiedot annetaan mahdollisuuksien mukaan kuluttajille maakunnassa ruotsin kielellä.	95 § <i>Ruotsin kielellä annettavat määräykset ja tiedot</i> Tullakseen voimaan Ahvenanmaalla tulee säännösten, viranomaismääräysten ja yleissitovien työehtosopimusten olla saatavilla ruotsin kielellä.

Valtioneuvoston tulee myös huolehtia siitä, että maakunnassa noudatettavat määräykset ovat saatavissa ruotsin kielellä.	Valtion viranomaisten tulee huolehtia siitä, että yleistä merkitystä omaavat viranomaisohjeet, jotka ovat Ahvenanmaalla voimassa sekä muut ohjeet, jotka pääasiassa rahoitetaan valtion varoista ja joiden katsotaan olevan soveltuvia Ahvenanmaalla, käännetään ruotsin kielelle. Valtioneuvoston tulee vaikuttaa siihen, että ahvenanmaalaisilla kuluttajilla on mahdollisuus saada tiedot tavaroista ja palveluista ruotsin kielellä.
	96 § <i>Ahvenanmaalla toimivan valtion yhtiön kielelliset palvelut</i> Ahvenanmaalla toimivan palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla on määräämisvalta ja joka suorittaa julkisia hallintotehtäviä, on annettava palvelua ja tiedotettava yleisölle ruotsin kielellä. Kun sellainen valtiollinen yhtiö harjoittaa Ahvenanmaalla elinkeinotoimintaa, on sen Ahvenanmaalla palveltava ja tiedotettava yleisölle ruotsin kielellä.
	111 § <i>Ahvenanmaan taloutta koskevat siirtymäsäädökset</i> Vanhan lain 45 §:ssä tarkoitettu tasoitus toimitaan viimeisen kerran tämän lain voimaantuloa edeltävältä vuodelta. Vanhan lain 49 §:ssä tarkoitettu verohyvitys maksetaan vielä tämän lain voimaantuloa edeltäviltä verovuosilta. Vanhan lain 48 §:ssä tarkoitettu ylimääräinen määräraha, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa, myönnetään vanhan lain mukaisesti.

	Vanhan lain 51 §:ssä tarkoitettuja erityisiä avustuksia voidaan anoa sellaisten kustannusten kattamiseksi, jotka ovat syntyneet tämän lain voimaantuloa edeltävänä vuonna. Tasoiusperustetta tulee muuttaa, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat 61 §:n 1 momentin mukaisesti tai jos on muita painavia syitä muutokseen tämän lain tultua annetuksi ja vahvistetuksi mutta ennen lain voimaantuloa. Muutettaessa tasoiusperustetta sovelletaan Ahvenanmaan esitys: tämän lain 62 §:n menettelyä/Valtioneuvoston esitys: vanhan lain 47 §:n 5 momenttia. Tasoiusmäärän ennakosta ja verokorjauksesta lain voimaantulovuonna voidaan päättää ennen lain voimaantuloa.
--	---



ISSN 1798-7105 (PDF)
ISBN 978-952-259-690-1 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi